

SEIKKAILUN SIEMENIÄ

- Seikkailukasvatus Aarresaari-päiväkodeissa

Kati Nevalainen
Opinnäytetyö, kevät 2013
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Pieksämäki
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)+LTO

TIIVISTELMÄ

Nevalainen Kati. Seikkailun siemeniä. Seikkailukasvatus Aarresaari-päiväkodeissa. Diak, Pieksämäki, kevät 2013, sivumäärä 105.

Diakonia ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK)+LTO kelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena on ollut tutkia, kerätä tietoa ja kehittää seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan käytänteitä Aarresaari-päiväkodeissa. Päälystöltä, joita on noin 60, kyseltiin avointen kysymysten avulla seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan käytöstä ja kokemuksista päiväkotityössä. Vastausten, joita tuli 41 sekä oman perehtyneisyyteni pohjalta tein produktiona Seikkailukasvatuksen käsikirjan Aarresaari-päiväkotien käyttöön.

Tutkimustulosten perusteella Aarresaari-päiväkodeissa käytetään seikkailukasvatusta työmenetelmänä arjen työssä. Osa päälystöläisistä mieltää seikkailun, seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan käsitteet hyvin samankaltaisiksi. Osittain tässä opinnäytetyössä olen pyrkinyt kirkastamaan näitä käsitteitä ja osittain olen jopa yhdistellyt käsitteitä toisiinsa. Ne ovat osittain päällekkäisiä ja alan asiantuntijatkin ovat käsitteistä montaa mieltä. Tärkein tutkimuksellinen anti on ollut produktion tekeminen. Produktion tuotos, seikkailukasvatuksen käsikirja on koottu Aarresaari-päiväkotien seikkailukasvatuksen vahvistamiseksi ja laadun tasapuolistamiseksi kaikissa nykyisissä Aarresaari-päiväkodeissa sekä uusissa tulevilla yksiköissä.

Seikkailukasvatuksen käsikirja on koottu sellaiseen muotoon, että tulevaisuudessa sitä on helppo täydentää. Käsikirjaa täydennetään sitä mukaa kun hyviä käytänteitä ja seikkailukasvatusharjoitteita arjesta saadaan siihen kerättyä ja kirjattua koko Aarresaari-laivueen yhteiseen käyttöön. Näin tämä produktion tuotos jää Aarresaari-päiväkotien arkeen aktiivisena elämään. Koulutustakin aiheesta on alustavasti päälystölle mietitty.

Asiasanat: seikkailukasvatus, elämyspedagogiikka, seikkailu, toiminnalliset menetelmät, kokemuksellinen oppiminen, produktio, lapsuus, ryhmäyttäminen

ABSTRACT

Nevalainen Kati. Seeds of adventure. Experimental learning in Aarresaari day-care centers. 105 p., 3 appendices. Language: Finnish. Pieksämäki, Spring 2013.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services. Kindergarten teacher.

The objective of this thesis has been to study, gather information and generate practices for experiential learning and experiential pedagogy in Aarresaari day-care centers. The crew, which contains approximately 60 persons, was asked by open questions to inform the use and experience of experiential learning and experiential pedagogy in day-care centers. Based on the received 41 answers and by orientating myself, the Experiential learning manual was produced to be utilized in Aarresaari day-care centers.

Based on the research results the experiential learning is used as a working method in everyday's work in Aarresaari day-care centers. Part of the crew members perceive the concepts of adventure, experiential learning and experiential pedagogy to be similar. Partly in this thesis I have aspired to clarify these concepts and partly I have even combined these concepts. They are partially overlapping and even the experts in the field have different views of these concepts.. The most important research result has been creating the production. The output of the production, the Experiential learning manual is gathered in order to strengthen the experiential learning in Aarresaari day-care centers and in order to equalize the quality in all existing Aarresaari day-care centers and in centers to be built in the future.

The Experiential learning manual has been gathered in such a form that it is easy to complement in the future. The manual will be complemented continuously when good practices and experiential learning exercises from everyday's work are gathered and documented to be used by the complete fleet of Aarresaari day-care centers. By doing this the output of the production will remain to be used in everyday's work in Aarresaari day-care centers. The training for crew members has been preliminarily considered.

Keywords: experiential learning, experiential pedagogy, adventure, functional methods, experiential learning, production, childhood, grouping

SISÄLLYS

1	"PULLOPOSTIA"	5
2	SEIKKAILUKASVATUKSEN JA ELÄMYSPEDAGOGIIKAN PYÖRTEISSÄ	7
	2.1 Toiminnalliset menetelmät kasvatuksessa	7
	2.2 Seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan kehityshistoriaa	9
	2.3 Seikkailukasvatus	11
	2.4 Tavoitteellisuus seikkailukasvatuksessa	13
	2.5 Seikkailukasvatus tutkimus Suomessa	14
	2.6 Elämyspedagogiikka	15
	2.7 Ryhmäyttäminen ja ryhmäprosessi	16
	2.8 Turvallisuus	18
3	OPINNÄYTETYÖN PROSESSI	20
	3.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet	20
	3.2 Aineiston keruu	22
	3.3 Opinnäytetyön tuotoksena produktio – Seikkailukasvatuksen käsikirja	24
4	SEIKKAILUKASVATUS AARRESAARI-PÄIVÄKODEISSA	25
	4.1 Seikkailukasvatus työmenetelmänä Aarresaari-päiväkodeissa	26
	4.2 Seikkailukasvatuksen palkitsevuus työssä	29
	4.3 Onnistuneimmat seikkailukasvatusharjoitteet	32
	4.4 Päällystön ajatuksia seikkailukasvatuksesta	37
	4.5 Päällystön seikkailukasvatukseen liittyvät toiveet ja koulutustarpeet	39
	4.6 Seikkailukasvatuksen käsikirja "Seikkailun siemeniä"	40
	4.7 Päällystön palaute käsikirjasta	41
5	KATSEET HORISONTTIIN	45
	LÄHTEET	51
	LIITE 1. SEIKKAILUKASVATUKSEN KÄSIKIRJA – "SEIKKAILUN SIEMENIÄ"	53
	LIITE 2. KYSELYLOMAKKEEN SELITEOSA JA KYSELYLOMAKE	103
	LIITE 3. "SEIKKAILUN SIEMEN" - KÄSIKIRJAN PALAUTEKYSELYLOMAKE	105

1 ”PULLOPOSTIA”

”Kai kuullut olet seikkailuista merirosvolaivan, sen silmiesi eteen voisit kuvitella aivan...” Los Piratos

Tämä salaperäinen ”opus” joka sinulla on nyt kädessäsi, johdattaa sinut sukeltamaan Aarresaari-päiväkotien seikkailukasvatuksen pyörteisiin. Pohtimaan, mitä seikkailukasvatus varhaiskasvatuksessa on, miten sitä on Aarresaari-päiväkodeissa vuosien saatossa toteutettu ja mitä se kenties voisi vielä olla. Se on kurkistus merirosvopäällystön ajatuksiin seikkailusta ja yhdessä tekemisestä. Tavoitteena on yhteishengen luominen ja elämysten tarjoaminen niin miehistölle kuin kotisataman väelle. Opinnäytetyöstä ilmenee miten laajeneva Aarresaari-päiväkotien laivue seilaa samaan suuntaan katsoen horisonttiin kohti uusia ennen kokemattomia seikkailuja. Kaiken lähtökohtana on tekemisen ilo lasten kanssa. Yhteinen sävel ja sama tahti, antavat seikkailuille päämäärän ja päivähoidon sisältöalueet tulevat miehistölle tutuksi kokemuksellisen oppimisen ja toiminnallisten menetelmien avulla. Itse tehden, kaverista huolta pitäen, yhdessä ponnistellen ja toista kunnioittaen. Päällystö on oppinut jakamaan omaa tietotaitoaan vertaispäiväkoteihin ja Aarresaari-päiväkotien turvaverkko on vahva ja yhteisöllisyys voimakasta.

Päällystölle lähetetyn kyselyn vastausten perusteella ei ole olemassa yhtä oikeaa tai väärää seikkailua, ei ole myöskään oikeaa tai väärää elämystä. Kun lapsille opittavista asioista tulee omakohtaisia, niihin sisältyy tunnetta, kokemusta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä osallisuutta; Oppiminen vahvistuu. Ihminen kasvaa vuorovaikutuksessa toisten kanssa, tarvitsee hyväksyntää ja kannustusta. Seikkailukasvatus on avain yhteisöllisempään, kokonaisvaltaisempaan ja osallistuvampaan varhaiskasvatukseen. Jokainen lapsi on aarre, omine erityispiirteineen ja vahvuuksineen ja kehittymisen tarpeineen. Seikkailukasvatus voi olla innostavaa, luovaa ja motivoivaa. Seikkailukasvatus voi vaatia varhaiskasvattajilta, poistumista omalta mukavuusalueeltaan, mutta itsensä rohkea kehittäminen kannattaa. Opinnäytetyön prosessin pohjalta tehty produktio eli seikkailukasvatuksen käsikirja toivottavasti avaa varhaiskasvatukseen uusia ovia seikkailukasvatuksen maailmassa.

Työskentelen itse Varkauden Aarrearkussa, joka on uusin Aarresaari-päiväkodeista. Opinnäytetyön yhteistyökumppaneita ovat olleet niin Aarresaari-päiväkotien yrittäjät Janne Jukarainen ja Olli Liimatainen sekä Komentosillalla työskentelevä Titta Miettinen. Yrittäjät mahdollistivat opinnäytetyön tekemisen Aarresaari-päiväkotien seikkailu-

kasvatuksesta. Tämä on ollut hieno ammatillinen mahdollisuus itselleni, koska aihe on se alkuperäinen motivaation lähde lähteä Aarresaari-päiväkotiin töihin. Tätä ennen olen lähes kymmenen vuotta työskennellyt varhaiskasvatuksen kentällä, käyttäen seikkailukasvatusta työssäni.

Tärkeimmässä osassa yhteistyötä on ollut koko Aarresaari-laivueen päällystö, jolta olen saanut vastauksia seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan käytöstä heidän arjen työssään. Kaikki päällystöläiset ovat kasvatusalan ammattilaisia ja tekevät arvokasta työtä päivittäin miehistön parissa. Aarresaari-päiväkotien päällystö on aktiivisesti ja vastavuoroisesti myös arjessa käynyt kanssani vuoropuhelua aiheesta. Kiitos tämän opinnäytetyön onnistumisesta kuuluu koko päällystölle heidän antamilleen vastauksille, palautteelle ja lähettämilleen valokuville. Lisäksi erityiskiitos kuuluu Meritähden kipparille Sari Juutilaiselle, joka on minulle lähetellyt useampaan kertaan valokuvia ja näin mahdollistanut visuaalisen ilmeen rakentamisessa käsikirja-osaan. Ohjaava opettajani Jaana Paasu on antanut rakentavaa palautetta opinnäytetyöstä ja sen etenemisestä. Lisäksi olen pyytänyt seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan näkökulmasta Eero Kiiskeä kommentoimaan työtäni ja lukemaan sen teoreettista sisältöä. Eero toimii Savon ammatti- ja aikuisopistolla elämyspedagogiikan opettajana ja on minun ”oppi-isä” tietyllä tavalla seikkailukasvatuksellisessa ammatillisessa kehittämisessäni.

Aarresaarisanastoa:

päällystö=henkilökunta

miehistö=Aarresaaripäiväkodeissa olevat lapset

kotisataman väki=lasten perheet

Kapu=Olli Liimatainen, toinen Aarresaari-yrittäjästä

Kokki=Janne Jukarainen, toinen Aarresaari-yrittäjästä

Kippari=päiväkodin johtaja

Nyt on aika astua seikkailuun!

2 SEIKKAILUKASVATUKSEN JA ELÄMYSPEDAGOGIIKAN PYÖRTEISSÄ

2.1 Toiminnalliset menetelmät kasvatuksessa

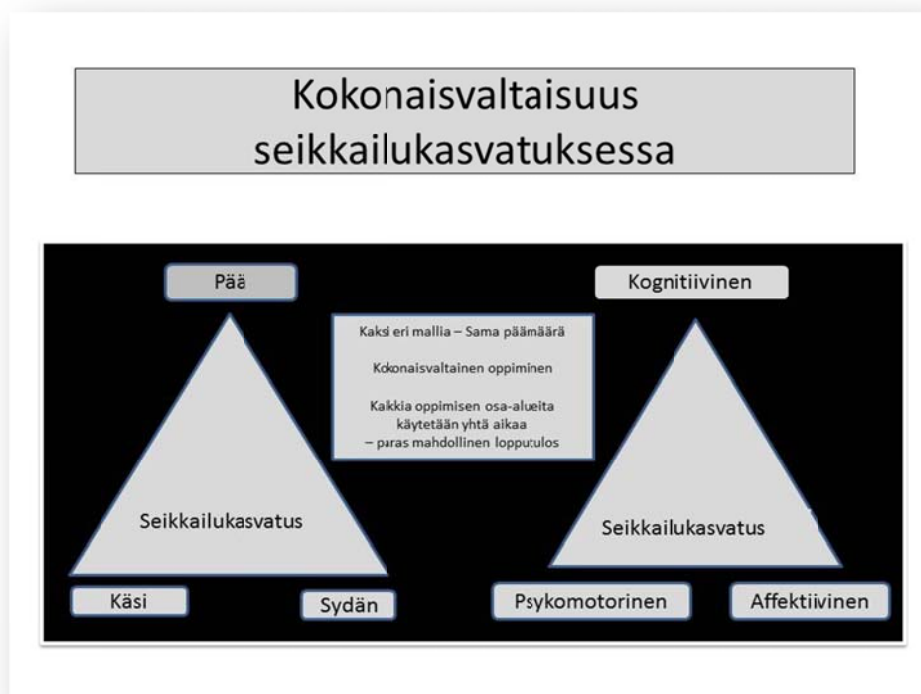
Toiminnalliset menetelmät ovat erittäin käyttökelpoisia kasvatuksen ja opetuksen menetelmiä. Niitä on pikkuhiljaa alettu käyttää myös koulun puolella. Toiminnalliset menetelmät voidaan määritellä niin, että opittua asiaa peilataan ympäristöön sensomotorisen toiminnan avulla. Toiminnallisten menetelmien tiedetään sopivan kaikille, mutta erityisesti pojat hyötyvät toiminnallisten menetelmien käytöstä. Poikien ajattelua ohjaa vahvasti voimakas toiminnan tarve. Varsinkin jos lapsella on heikot verbaalis-kognitiiviset taidot toiminnalliset menetelmät voivat antaa lapselle tasavertaisemman mahdollisuuden osallisuuteen ryhmässä. (Sura 1999. 219–247.) Erilaiset pelit, keskustelut, retket, yhteistoiminnallinen oppiminen, liikuntakasvatus ja taidekasvatus sekä interaktiiviset toiminnot, tunteiden hallintaa vahvistavien ja motorista toimintaa sisältävien opetusmenetelmien kautta tehtävät opetusmenetelmät ovat suotuisaa oppimista vahvistavia menetelmiä. (Sylvester 1994 60–65.)

Tiedollisen oppimiseenkin tulisi liittää kokonaisvaltainen tapa nähdä ja oppia sekä kokea maailmaa. Lapselle asiat tulevat todellisemmiksi jos ajatus ruumiillistuu ja muuttuu myös toisten havaittavaksi eli asiaa prosessoidaan kinesteettisesti omassa olemuksessa eikä vain pään sisällä. Toiminta tulee suunnitella tilanteeseen sopivaksi, rakentavaksi, mielekkääksi ja sen tulisi olla niin motorisesti kuin kinesteettisesti painottuvaa. Toiminnallisessa oppimisessa lasta autetaan löytämään itsestään luovuutta, vitalisuutta, huumoria ja mielikuvitusta. Nämä asiat edistävät myös lapsen kognitiivista oppimista ja ajattelun prosesseja. Lapsen minuus vahvistuu kun ajattelu, tunteminen ja toiminta tapahtuvat yhtä aikaa lasta tyydyttävällä tavalla. (Blanter 1997; Gardner 1991.)

Tunteiden kehitys on koko älyllisen kehityksen edellytys. Oppiminen edellyttää kiinnostusta. Merkityksellistä älyllistä työskentelyä tapahtuu silloin kun lapsella on oikealla tavalla suuntautunut ja virittynyt tunnetila. Oppiminen on siis riippuvaista tunteista ja asenteista. Oppimisen kannalta on siis tärkeää, että lapsella on myönteinen minäkuva. Oppijan on luotettava omaan taitoonsa oppia ja nähtävä oppiminen itselle mielekkäällä tavalla. Vaikka jotkin asiat olisi tunnetasolla epämiellyttäviä, asioiden tarkasteleminen uudessa valossa voi edesauttaa oppimista. (Puolimatka, Tapio 2004, 126–128). On tärkeää tiedostaa, että oppiminen ja tunteet liittyvät tiiviisti yhteen. Tämä osaltaan vahvistaa ajatusta seikkailukasvatuksellisista mahdollisuuksista varhaiskasvatuksessa.

Harjoitteilla on selkeä yhteys niin ihmisen tunnemaailmaan kuin opetuksellisiin sisältöihin lisäksi liikuntaa yhdistämällä saadaan sitä kokonaisvaltaisuutta jota seikkailukasvatuksella ja elämyspedagogisella toiminnalla tavoitellaan.

Kuvion 1 avulla olen pyrkinyt vielä tiivistetysti havainnollistamaan, miten seikkailukasvatuksen menneisyys ja Kurt Hahnin näkemys seikkailukasvatuksesta, jota avaan seuraavassa luvussa enemmän, peilautuu nykyiseen teorian tietoon oppimisesta. Hahnin käyttämän pää – käsi – sydän voisi nykykielelle käännettynä olla kognitiivinen – affektiivinen – psykomotorinen. Aiemmin Blatneria (1997) ja Gardneria (1991) lainatessani heidän ajattelussaan nämä samat asiat on ilmastu käyttämällä ajattelu – tunteminen – toiminta. Oma tulkintani on, että Kurt Hahn kehitti omana aikakautenaan sellaisen teorian, joka on jalostunut vuosien varrella ja vasta viime vuosina on saanut laajemmin kasvatuksellista jalansijaa. Nykyisin kokonaisvaltaisuus opetuksessa ja kasvatuksessa on korostunut. Se miksi olen opetuksellista näkökulmaa tähän esille nostanut, niin mielestäni seikkailukasvatus saa oikeutuksen varhaiskasvatuksen kentällä juuri tämän kokonaisvaltaisen kasvatusnäkemysten valossa. Seikkailukasvatuksen elementit tukevat kokonaisvaltaista kasvatusnäkemystä. Seikkailukasvatuksen pyrkimys on yksilön persoonallisuuden vahvistaminen, yhteisöllisyyden tavoittelu ja täysivaltaisena ja tasavertaisena ryhmään kuulumisen.

KUVIO 1. Seikkailukasvatus menneisyydestä nykyisyyteen.

Sosiaalipedagoginen lähestymistapa varhaiskasvatuksessa on hyvin lähellä seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan tavoitteiden asettelua. Siksi on syytä hienman myös tarkastella sosiaalipedagogista lähestymistapaa kasvatuksessa. Sosiaalipedagogisessa kasvatustyössä pyritään yksilön sosialisointin tukemiseen ja toiseksi sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisemiseen. Pyritään myös huolehtimaan yksilön tarpeista ja monipuolisesta hyvinvoinnista. Sosiaalipedagogisten menetelmien kirjo on laaja, mutta kasvatustyölle sopivimpia menetelmiä ovat toiminnalliset, elämykselliset ja osallistuvat menetelmät. Erityisesti ryhmätöiden tekeminen eri muotoineen sekä yhteiskasvatus vahvasti näiden joukossa. Ajatuksellinen tausta sosiaalipedagogisessa lähestymistavassa on, että ihminen kasvaa aidoksi persoonaksi vain yhdessä toisten kanssa. Yksilön ja yhteisön suhde on tästä syystä ensi sijainen asia. Sosiaalipedagogiikan perusajatuksena on tukea lapsen osallistumista, omia valintoja, arvokkuutta ja sosiaalisuutta. (Karila, Kinon & Virtanen 2001, 130–134.)

2.2 Seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan kehityshistoriaa

Elämyspedagogiikan juuret ulottuvat 1900-luvun alkupuolelle. Elämys- ja seikkailupedagogiikan kenties tunnetuin kehittäjä on Kurt Hahn (1886–1974). Hän opiskeli niin Saksan kuin Englannin yliopistoissa. Hän oli kiinnostunut kasvatuksesta ja vaikutteita hän sai mm. Platonin, Reddien, Lietzin ja Goethen kirjoituksista. 1920 perustettiin yhteiskasvatukseen perustuva Salemin (saalam, peace) koulu Boden-järven rannalle. Hahnista tuli koulun johtaja. Koulun tavoite oli levittää ajatusta persoonallisesta vastuusta, ystävydestä ja oikeudenmukaisuuden sanomasta. (Lehtonen 1998, 14–15.)

Salemin kasvatus laeiksi määriteltiin aikanaan (Lehtonen 1998, 14–15):

1. *Anna lapselle mahdollisuus itsensä löytämiseen.*
2. *Anna lapsen kohdata voittoja ja tappioita.*
3. *Anna mahdollisuus yhteisön edun asettamiseen ennen yksilön etua.*
4. *Anna mahdollisuus hiljaisuuteen ja mietiskelyyn.*
5. *Harjoita mielikuvitusta.*
6. *Anna peleille ja leikeille oma paikkansa, mutta ei yksinvaltaa.*
7. *Vapauta etuoikeutetut lapset heitä heikentävästä ylemmyydentunteesta, ts. varaa tilaa yhteiskasvatukselle niiden kanssa, joiden oli taisteltava löytääkseen oma paikkansa yhteiskunnassa.*

Luonteen kehittämisestä tuli yksi Salemin koulun kasvatustavoitteista, joka piti sisällään sisäisen ryhdin ja oikeudenmukaisuuden, vastuullisuuden ja lujuuden. Hahnin ajatus

oli, että lasten ja nuorten tulisi oppia muuttamaan tunteensa teoiksi ja sitä kautta voittamaan itsensä. Tiedot eivät tämän tavoitteen saavuttamisessa auttaneet vaan tarvittiin todellisia elämäntilanteita. Fyysinen harjoittelu nousi merkittäväksi osaksi tavoitteisiin pääsemisessä. Tuli kehittää kuntoa, elinvoimaa ja päättäväisyyttä sekä rohkeutta. Tästä johtuen myös itseluottamus ja itsensä arvostaminen kasvoi. Hahn näki tilanteen niin, että myös pettymysten ja tappioidenkin kautta voitiin oppia ja niitä pystyttiin käyttämään hyväksi. Tällaiset tilanteet saattoivat auttaa yksilöä löytämään itsensä. Hahn oli huolissaan vanhemmista, jotka ylihuolehtivat omista lapsistaan ja estivät näin lapsen terveen kehityksen. Kurt Hahn oli huolestunut yhteiskunnallisista sairauksista, joiden vaikutus ulottui myös lapsiin ja nuoriin. Hahnin mielestä liikkumisen liiallinen helpottuminen sekä aloitteellisuuden ja yritteliäisyyden väheneminen olivat selkeästi nähtävissä. Hahn painotti, että kädentaidot unohtuivat ja säälin tunne heikkeni kiireen ja tehokkuuden myötä. Liiallisista virikkeistä ja ärsykkeistä Hahn oli myös huolissaan, koska hänen mukaansa itsekuri rappeutui näiden asioiden takia. (Lehtonen 1998, 14–15.)

Kurt Hahnin mielestä ongelmiin voitiin vaikuttaa retkeilyä lisäämällä. Tunnetulta historioitsijalta George Trevelyanilta hän sai tukea tälle ajatukselleen. Trevelyanin mukaan kulttuuri alkaa kuihtua ja lakastua jos nuoriso menettää seikkailuvaistonsa. Hahnin kasvatuksellinen näkemys oli yksinkertaisesti kasvattaa vireitä ja aktiivisia kansalaisia, jotka tunsivat omat velvollisuutensa. Kasvattajan vastuulle jäi kiinnittää päähuomio yhteishenkeen, oikeudenmukaisuuteen, kykyyn suoriutua tehtävistä vaarallisissa tilanteissa, organisointikykyyn ja mielikuvitukseen. (Lehtonen 1998, 14–15.) Nykytiedon valossa samat ilmiöt on tunnistettavissa. Lasten spontaanit leikit ovat vähentyneet. Liikkumisen ja kokonaiskehityksen mahdollisuudet ovat kaventuneet. Perinteiset piha-leikit ovat vähentyneet, koska ulkoleikeistä on siirrytty enemmän sisätiloihin. Luonnolliset leikki- ja liikkumispaikat ovat korvautuneet keinotekoisilla ympäristöillä. Toisaalta taas runsas virikkeellisyys, tavaramäärä ja media sekä tietokonepelien suurkulutus ovat liikkumista vähentäviä tekijöitä. (Karvonen, Siren-Tiusanen & Vuorinen 2003. 13–14; Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005. 7.)

Hahnilainen ajattelu retkeilyn merkityksestä ongelmien poistajana on perusteltavissa nykytutkimuksenkin valossa. Tiedetään, että metsässä lapsi voi toteuttaa mielikuvitustaan ja siellä voi leikkiä luovia leikkejä. Myös ns. villimmät leikit, joita pojat erityisesti kaipaavat ovat sallitumpia ulkona. Fyysinen ponnistelu tulee huomaamattaan retkillä metsään. Koordinaatiokyky ja kestävyys paranevat. Elimistön toimintakyky, aivojen vireystaso ja ruokahalu paranevat raikkaassa ulkoilmassa, myös unen laatuun ulkoilulla on parantava vaikutus. (Karvonen ym. 2003. 235.) Peter Becker (2000) on pohtinut

elämyspedagogiikan mahdollisuuksia torjua ja ehkäistä yllämainittuja ”yhteiskunnallisia sairauksia”. Hänen mukaansa kokonaisvaltaisuudella, välittömyydellä sekä luonnon kokeminen vastapainona valmiille ympäristölle torjutaan edellä kuvattuja teesejä. Lisäksi puhtaus, itsensä toteuttaminen ja yksinkertainen elämä toimivat ennaltaehkäisevästi. Yksilö tarvitsee aistien elvyttämistä, eläväksi tekevää oppimista ja sosiaalista kanssakäymistä. (Telemäki & Bowles 2001. 30.)

Hahnilaisen kasvatuksen arvoperustaa on Matti Telemäki kuvannut kirjassaan Johdatus seikkailukasvatuksen teoriaan Pielorzia (1991) lainaten. Hahn käyttää monessa yhteydessä luokittelua pää – käsi – sydän. Pää piti sisällään Hahnin mielestä seuraavia asioita; toiminta, vireys, ajattelu, kunnia, tarkkuus, organisointi, mielikuvitus, toteutus, oikeudenmukaisuus, rohkeus, kansainvälisyys, itsensä toteuttaminen, itsensä löytäminen, huolellisuus, tieto, älykyys, yhteisöllisyys, vapaus, vastuu, osallistuminen. Hahn luokitteli sydämen alle, myötätunnon, huumorin, luottamuksen, kunnian, kärsivällisyyden, siveellisyyden, luonteen, suvaitsevaisuuden, oikeudenmukaisuuden, rohkeuden, katumuksen, lähimmäisen rakkauden, auttamisen halun sekä yhteisöllisyyden, vapauden, vastuun ja osallistumisen. Käsi puolestaan Hahnin mukaan kuvasi toimintaa, voimaa, seikkailullisuutta, kunniaa (fair play), sitkeyttä, kestävyyttä, taitavuutta, toteutusta, oikeudenmukaisuutta, rohkeutta, auttamisen halua, yhteisöllisyyttä ja vastuuta. Näissä on jonkin verran yhtäläisyyksiä, mutta ajatuksena kolmen sanan sisään on kätkeytynyt paljon kasvatuksellisesti merkityksellisiä sisältöjä. (Telemäki 1998, 18–19.)

2.3 Seikkailukasvatus

John Dewey on yksi seikkailukasvatuksen ja kokemuksellisen oppimisen (Experiential leaning) sanansaattajista. Hän halusi 1900-luvun alkupuolella nähdä koulun demokraattisen yhteiskunnan pienoiskuvana. Koulun, jossa kokemuksellinen oppiminen ja ”learning by doing” muodostaisivat kasvatuksen perustan. Nykymuodossaan seikkailukasvatus on tunnettu yli 50 vuotta. On havaittavissa, että seikkailukasvatuksen juuret ja perinteet eivät välttämättä ole enää nähtävissä nykysovellutuksissa. Silti vastapainona rationaalis-tekniselle nykypäivälle seikkailukasvatuksesta on löytynyt uusia ulottuvuuksia, oivalluksia ja kokeiluja. Rohkeammin otetaan mukaan luovuutta, mielikuvitusta ja ympäristötaidetta. (Telemäki & Bowles 2001. 12, 26.)

Suomeen seikkailukasvatus on levinnyt 1980-luvulta lähtien. Seikkailukasvatuksen valtakunnallista verkkoa on alettu koota Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriön tuella

vuodesta 2007 lähtien. Verkoston tavoitteena on seikkailukasvatuksen kehittäminen ja tunnettavuuden lisääminen. Verkosto koordinoi alan koulutustarjontaa, kerää aihepiiristä kiinnostuneita tutkijoita yhteisen pöydän ääreen sekä tarjoaa kentän toimijoille uusia väyliä vertaisoppimiseen ja tiedonjakoon. Suomen mittakaavassa keskeisimpiä foorumeita on seikkailukasvatus.fi-sivusto sekä vuosittain järjestettävät valtakunnalliset Seikkailukasvatuspäivät. (Suomen Nuorisokeskukset ry i.a.)

Seikkailukasvatus on seikkailullisia aktiviteetteja hyödyntävää turvallista, tavoitteellista ja ohjattua toimintaa, joka tähtää kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Sitä käytetään työmenetelmänä monella eri alalla. Kaikkia näitä aloja yhdistää näkemys kokonaisvaltaisen kokemisen, haasteiden, elämysten, aitojen toimintaympäristöjen ja vuorovaikutuksen merkityksestä ihmisenä kehittämisessä ja oppimisessa. Seikkailukasvatuksella tavoitellaan yksilön kykyä kehittyä ja löytää kestäviä yksilöllisiä ratkaisuja omassa elämässään. (Suomen Nuorisokeskukset ry i.a.) Seikkailun ohjaajalla on prosessista kokonaisvastuu. Hänelle kuuluu niin tavoitteiden asettelu, purku ja prosessointi. Lisäksi mukana voi olla seikkailuttaja, joka vastaa seikkailun teknisestä toteuttamisesta ja fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden tekijöistä, välineiden kunnosta jne. Hän antaa myös ohjeet tehtävien suorittamisesta. Nämä roolit voivat myös yhdistyä ja lomittua. Observoija eli havainnoija on henkilö, joka seuraa ryhmän ja yksilöiden toimintaa. Joskus nämä kolmekin roolia voivat yhdistyä. Tarkoituksenmukaista olisi, että seikkailukasvatusta toteutettaessa olisi ainakin työpari, jonka kanssa tilanteiden läpivieminen ja prosessointi sekä purkaminen mahdollistuisivat. (Aalto 1998. 12.)

Seikkailukasvatuksen menetelmillä pystytään kehittämään fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista itsetuntemusta. Sen avulla voidaan vahvistaa yhteistyötaitoja ja yksilön identiteetin rakentumista. Seikkailukasvatuksella pyritään kasvattamaan myös rohkeutta, vastuunottamista ja lisäämään oma-aloitteisuutta. Seikkailukasvatuksen perinteisten muotojen kuten liikunnallisten aktiviteettien lisäksi seikkailukasvatuksessa hyödynnetään nykyisin laajasti myös musiikillista, kuvallista ja draamallista ilmaisua sekä harjoitetaan arjen toimintoja, ruoanlaittoa ja retkivalmisteluja. (Suomen Nuorisokeskukset ry i.a.)

Seikkailukasvatuksen lähtökohtana on, että jokainen osallistuu tavoitteiden ja toiminnan määrittämiseen vahvasti sekä ottaa vastuun omasta ja yhteisestä toiminnasta. Voimavaroina toiminnassa on osallistujien reflektiivisyys, dialogisuus ja keskittyminen. Pitkäkestoisuus ja toiminnan prosessinomaisuus antavat hyvän intensiteetin toiminnalle. Seikkailukasvatuksessa tavoitellaan merkityksellisiä kokemuksia ja oppiminen kyt-

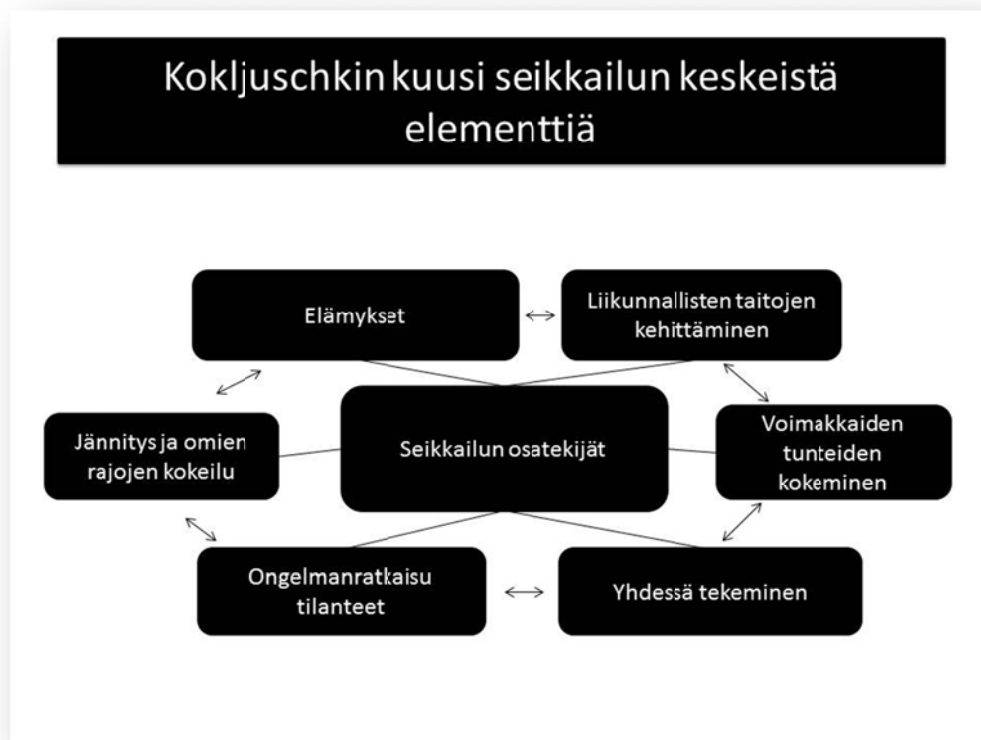
keytyy aina jotenkin ihmisen elämäntilanteeseen. Ryhmätoiminta ja yhteisöllisyys kuuluvat luonnostaan osana seikkailukasvatuksen aktiviteetteihin, jossa vertaisjäsenet ja ohjaaja toimivat yhdessä. Tärkeä peilauspinta itsetuntemukselle, omien oivallusten ja ratkaisujen löytämiselle on ihmisten keskinäinen vuorovaikutus. Aidot ympäristöt ja luonto haastavat, elvyttävät ja tarjoavat virikkeitä, sekä tarjoavat luonnollisia jatkumojä toiminnalle. Seikkailukasvatus tarjoaa myös irtioton arjesta ja mahdollistaa uuden näkökulman arkirooleihin ja toimintamalleihin. (Suomen Nuorisokeskukset ry i.a.)

2.4 Tavoitteellisuus seikkailukasvatuksessa

Seikkailukasvatuksella voidaan tukea lapsen kokonaispersoonallisuuden kehitystä. Lisäksi sen avulla voidaan tukea tiedollisia-, sosiaalisia- ja motorisia taitoja. Seikkailukasvatukseen kannattaa mahdollisuuksien mukaan yhdistää eri sisältöalueiden elementtejä. Äidinkielen, matematiikan, luonnontiedon jne. yhdistely seikkailukasvatukselliseen toimintaan on lapselle mielekäs ja toiminnallinen tapa oppia asioita. Onnistumisen elämykset vahvistavat lapsen itsetuntoa. Seikkailukasvatus ei ole mikään ”kasvatusautomaatti”, vaan se vaatii tekijältään perehtyneisyyttä aiheeseen, suunnitelmallisuutta, johdonmukaisuutta ja tavoitteiden asettelua. Hyvässä seikkailussa kaikki lapset osallistuvat tasavertaisina toimintaan ja toimintojen ratkaisemisessa tarvitaan kaikkien lasten osallistumista. Keskeistä seikkailussa on yllätyksellisyys. Seikkailukasvatuskokonaisuutta suunniteltaessa kannattaa pyrkiä sijoittamaan seikkailut luontoon, pois siitä tutuimmasta ympäristöstä. Seikkailukasvatuksen toiminnalliseen osaan on hyvä sisällyttää liikunnallisten taitojen kehittämistä, ongelmanratkaisutilanteita, jännitystä ja omien rajojen kokeilua, elämyksiä ja yhdessä tekemistä. Lisäksi aikuisen on pystyttävä huomioimaan lasten erilaiset lähtökohdat ja valmiudet sekä turvallisuus. (Kokljuschkin 1999, 35.)

Sosiaalisten taitojen kehityksen merkitys lasten kokonaiskehityksessä on merkittävä. Sosiaalisten taitojen avulla lapsi pystyy ratkaisemaan ongelmia sellaisilla tavoilla, jotka johtavat positiivisiin seurauksiin kaverisuhteissa. Empatiakyvyn kehitys, toisten tunteiden havainnointi ja itsensä ilmaiseminen ovat merkityksellisiä taitoja, jotka vaikuttavat vahvasti lapsen kaverisuhteiden syntymiseen ja elämässä pärjäämiseen muuttuvissa tilanteissa. Lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät nopeasti varsinkin kolmen ja kuuden ikävuoden välillä. Ryhmässä lapsella on mahdollisuus kokea yhteenkuuluvuutta ja ymmärtää sosiaalisten suhteiden merkitystä ja pysyvyyttä. (Nurmi ym. 2009. 54–55.) Koska on todettu, että sosiaalinen kyvykyys on suorassa yhteydessä lapsen sosiaalisten

suhteiden määrään ja niiden muodostumiseen ja pysyvyyteen on mielestäni perusteltua käyttää mm. seikkailukasvatuksen menetelmiä varhaiskasvatuksen työmenetelminä. Seikkailukasvatuksen menetelmin kaikilla lapsilla on perhetaustasta ja sosiaalisesta asemasta ja mahdollisista kehityksellisistä haasteista huolimatta mahdollisuus harjoitella sosiaalisia taitoja, vuorovaikutustaitoja ja ongelmanratkaisutaitoja ym. Seikkailukasvatuksen keskeiset osa-alueet on Kokljuschkin (1999) määritellyt kuuteen pääryhmään, joita pyrin kuvaamaan alla olevan kuvion 2 avulla.

KUVIO 1. Seikkailukasvatuksen keskeiset elementit. (Kokljuschkin 1999, 36–51)

2.5 Seikkailukasvatus tutkimus Suomessa

Opinnäytetyön yksi teoreettinen haaste on ollut seikkailukasvatustutkimuksen suppeus Suomessa. Suomessa on muutamia alan asiantuntijoita, mutta esimerkiksi yliopistotasoisia tutkimuksia on hyvin vähän. Toisaalta ammattikorkeakoulussa tehtyjä tai keskiasteella tehtyjä tutkimuksia on lukuisia, mutta niiden sisällöllinen painoarvo omaa opinnäytetyötäni ajatellen jää mitättömäksi ja ne ovat olleet käytäntöpainotteisia ja projektiluonteisia. Toisaalta, jos ne ovat teoriapainotteisia, sama teoria on löydettävissä alkuperäislähteistä. Siksi en ole niitä lähteinä käyttänyt, vaikka useita opinnäytetöitä olen lukenutkin aiheesta. Lähes kaiken seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan

kirjallisuuden joukosta on löydettävissä samat historialliset juuret ja lähestymistavat. Siksi olen laajentanut kirjallisuutta, etsien teoreettisia yhtymäkohtia ihan muistakin kuin seikkailukasvatukseen painottavista teoksista. Karppinen (2010, 130.) on kuvannut tilannetta seuraavasti. Edelleen määrittelykamppailussa neuvotellaan seikkailukasvatuksen asemasta ja paikasta koulutusjärjestelmässä. Yhtään professuuria seikkailukasvatuksessa ei ole ja kokemuksellisen oppimisen kannalta kehittymistä tapahtuu siis hyvin vähän, koska yliopistotasoinen tutkimus puuttuu lähes kokonaan. Näin seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan laajentumisen kannalta elintärkeä tieto ei pääse kehittymään, jonka takia alan koulutuksen kehittäminen ja laajeneminen on hidasta. (Latomaa & Karppinen 2010, 130.)

2.6 Elämyspedagogiikka

Elämyspedagogiikalla tarkoitetaan ihmisen kasvun ja oppimisen mahdollistamista sellaisten elämysten kautta, jotka koskettavat ihmistä kokonaisvaltaisesti. Elämyspedagogiikka lähestyy ihmiskäsitystä niin, että jokaisessa ihmisessä on jotain hyvää ja kehittämällä ihmistä saadaan aikaan henkistä kasvua. Elämyspedagogiikassa tarjotaan yksilöille haasteita, joita kohtaamalla ja ne voittamalla ihmisen on mahdollisuus oppia ja kehittyä. Kokemuksellisuus ja kokonaisvaltaisuus kuuluvat erottamattomasti yhteen elämyspedagogiikassa. Ihminen nähdään perusolemukseltaan kokonaisuutena, jolla on kokonaisvaltainen suhde todellisuuteen. Sama näkemys ihmisestä on lähtökohtana myös monissa muissa reformistisissa liikkeissä, kuten Montessori- ja Steinerpedagogiikassa. Elämyspedagogiikassa luonto toimii usein oppimisympäristönä. Toimintaan voi sisältyä esimerkiksi patikointia, melontaa tai lumikenkäilyä. Nämä ovat kasvatuksen ja oppimisen välineitä eivät itsetarkoitusta. Elämyspedagogiikkaa voidaan yhdistellä myös taiteeseen ja draamaan. Itsensä voittamisenkokemukset antavat valmiuksia elämän haasteista selviämiseen. Elämyspedagogiikassa uskotaan että positiiviset ja voimistuneet kokemukset antavat ihmiselle valmiuksia ottaa paremmin vastuuta itsestään ja toisista ihmisistä kuin myös yhteiskunnallisesti. (Outward Bound Finland ry i.a.)

Outward bound on kansainvälinen kasvatuksellinen koulutusorganisaatio ja seikkailullisen kasvatuksen, elämyspedagogiikan ja kokemuksellisen oppimisen osalta maailman vanhin ja laajimmalle levinnein järjestö. Outward Bound-toimintaa on järjestetty vuodesta 1941. Outward Bound International on kattojärjestö, joka valvoo ja kehittää toimintaa maailmanlaajuisesti. Nykyisin järjestöön kuuluu yli 50 koulua ja keskusta yli 30 maassa. (Outward Bound Finland ry i.a.)

Elämyspedagogiikka ja kokemuksellinen oppiminen ovat läheisiä käsitteitä toisilleen. Niitä on vaikea erottaa toisistaan. Englannin kielisessä lähdekirjallisuudessa käytetään laajaa *experiential learning* ja *experiential education* käsitteitä. Nämä käsitteet kuvaavat pyrkimystä oppimiseen ja yksilön sekä yhteisön muuttamista toivottuun suuntaan. Saksan kielessä *Erlebnis* – elämys ja *Erfahrung* – kokemus ovat selkeämmin erotettavissa toisistaan. Puhuttiinpa kokemuksellisesta oppimisesta tai elämyspedagogiikasta tarkoitetaan jatkuvaa prosessia, joka perustuu kokemuksiin ja niiden analyysiin. Prosessi etenee syklisesti ja sen on tarkoitus onnistuessaan tuottaa uutta sovellettavaa tietoa ja uusia kokemuksia, jota taas käsitellään ja reflektoidaan ja oppimisen kehä näin jatkuu. *Learning by doing* – tekemällä oppiminen ei ole käsitteenä näin yksiselitteinen. Se voi tarkoittaa myös toimintaa, jossa jatkuva oppimisen kehä ei niin vahvasti ole nähtävillä, koska se ei aina välttämättä edellytä reflektiota. Esimerkiksi käsitöiden tekeminen ajatellaan tapahtuvan jossain tilanteissa lähes automaattisesti. (Karpainen & Latomaa 2007. 84.)

2.7 Ryhmäyttäminen ja ryhmäprosessi

Ryhmäyttäminen voidaan määritellä prosessiksi, jossa ryhmän jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta, viihtymistä ja luottamusta kehitetään ja näitä tavoitteita tuetaan tietoisesti. Ryhmäyttäminen tarkoittaa siis prosessia, jossa käytetään toiminnallisia tehtäviä, jotta ryhmän turvallisuus kasvaa. Ryhmäyttämisprosessin tarkoituksena on edistää ryhmänjäsenten keskinäistä tuntemista, jotta kaikilla olisi ryhmässä mukava ja turvallinen olo. Nämä asiat ovat edellytys turvallisen kasvu- ja oppimisympäristön luomiselle. Turvallinen ryhmä ei synny hetkessä. Vaaditaan ryhmän vuorovaikutuksen tietoista kehittämistä koko ajan. Erityisesti syksyisin kun uusi toimintakausi alkaa ryhmäytymiseen ja uuden ryhmän ryhmäyttämiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Kasvattajalla on tässä suuri vastuu, koska ryhmä tarvitsee kehittyäkseen jonkun, joka ottaa vetovastuun ryhmästä ja sen hyvinvoinnista. (Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.; Aalto 2000, 69.)

Käsitteiden seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka toisistaan erottaminen on vaikeaa, jopa mahdotonta. Ehkä se ei ole tässä myöskään tarkoituksenmukaista. Tarkastelimme asiaa kummasta näkökulmasta hyvänsä tavoitteet ja päämäärät ovat hyvin samankaltaisia. Niiden käyttökelpoisuus on yksiselitteinen kun halutaan, jonkin tietyn ihmisryhmän, kuten lasten, tekemän tiiviimmin asioita yhdessä ja näin ryhmästä saadaan tehokkaampi. Ryhmäyttämällä lapsia keskenään saadaan lapset suhtautumaan positiivisemmin toisiinsa. Kun puhutaan ryhmän tehokkuudesta, tarkoitetaan sitä, että

ryhmällä on yhteiset tavoitteet, jotka ryhmä on yhdessä hyväksynyt. Tavoitteiden tulee olla haasteellisia, mutta saavutettavissa olevia. Jokaisella on ryhmässä aina hieman erilainen rooli. Lasten kanssa on tärkeää keskustella, että silti jokainen ryhmän jäsen on yhtä tärkeä. Myös kasvattaja voi ajoittain asettaa itsensä samaan asemaan ryhmäläisten kanssa, jolloin perinteinen auktoriteetti ja toimintamalli kyseenalaistuu. (Kangasniemi, Reitti & Sillanpää-Reitti 2009, 6; Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.)

On tärkeää, että ryhmäytyminen on prosessi, jonka aikana sen jäsenet alkavat tuntea kuuluvansa ryhmään. He pystyvät jakamaan erityistä osaamistaan. He tuntevat toisensa nimeltä, ääneltään, luonteeltaan ja fyysisiltä ominaisuuksiltaan. Ryhmähengen syntyminen on tavoitearvo. Toimivassa ryhmässä asiat, jotka koskevat yhtä ryhmän jäsentä, koskevat kaikkia. Jos joku epäonnistuu, niin ajatus siitä, että kaikki epäonnistuvat yhdessä, vähentää epäonnistumisen pelkoa. Toisaalta se luo keskinäisen riippuvuuden merkityksen ryhmäläisten välille. Tällöin ryhmän jäsenten keskinäinen vuorovaikutus on tärkeää. Ryhmäytyminen onnistuessaan antaa jokaiselle motivaation kuulua ryhmään. Ryhmään kuulumisessa on aina jokaiselle jotain etua. Ryhmässä toimittaessa ihmissuhteet alkavat jäsentyä ja jokainen ryhmän jäsen löytää paikkansa. Tämä on myös avain ratkaista ristiriitatilanteet sopuisasti ja nopeasti. (Kangasniemi ym. 2009, 6; Mannerheiminlastensuojeluliitto i.a.)

Ryhmäprosessi on monivaiheinen ja siihen liittyy vahvasti ryhmädynamiikka. Mitä turvallisempi ryhmä on sitä avoimempia ryhmän jäsenet voivat toisilleen olla ja sitä syvällisemmin ryhmäläiset voivat ilmaista itseään. Turvallisuuden näkökulmasta luottamus, avoimuus, tuenantaminen, hyväksyntä ja halukkuus yhteistyöhön on merkittävää. (Aalto 2002, 15–24.) Ryhmädynamiikkaan pystytään vaikuttamaan erilaisilla harjoitteilla. Ohjaajan merkitys on suuri siinä halutaanko ryhmän sitoutumista vahvistaa vai kenties vähentää. Ryhmäprosessin ymmärtämisen parantamiseksi lainaan suoraan Vuorovaikutuksellinen tukeminen kirjasta ryhmäprosessin vaiheita kuvaavan luokittelun. Kirjassa on käytetty Nylundin luokittelua vuodelta 1996. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2002, 211.)

1. **Muodollinen vaihe**, jossa osallistujat ovat epävarmoja ja varautuneita sekä kohteliaita toisilleen.
2. **Tunteet pinnalla -syttymisvaihe**, jolloin osallistujat saattavat jo puhua avoimesti ongelmistaan, kun huomaavat jakavansa ne muiden kanssa. Näin ei välttämättä aina käy. Tämä vaihe on tutustumisvaihe, jossa ryhmää tarkkaillaan ja sitoutumisen määrää säädellään

3. **Onnellisuusvaihe:** osallistujat huomaavat saavansa vastakaikua ryhmästä omille ajatuksilleen ja tunteilleen. Tästä seuraa kokemus siitä, että ei olekaan yksin ongelmiansa kanssa ja että tulee hyväksytyksi muiden ihmisten taholta.
4. **Vallankumousvaihe:** ryhmän kriittinen vaihe. Osallistujat voivat ärsyyntyä ja kyllästyä toisiinsa, esimerkiksi ryhmän äänekkäimpään tai siihen, joka ei sano mitään. He voivat kokea, että ryhmä ”polkee paikallaan”. Jos ryhmällä on vetäjä, hän voi olla aktiivisempi tässä vaiheessa, jotta ryhmä pääsee eteenpäin.
5. **Kypsyysvaihe,** jossa ryhmä on päässyt edellisestä vaiheesta yli ja osallistujat ovat valmiimpia työskentelemään keskenään. Kaikki ryhmät eivät välttämättä pääse tähän vaiheeseen.
6. **Lopettamisvaihe,** jossa ryhmän sitoutumista pyritään vähentämään ja osallistujia rohkaistaan itsenäisyyteen ja sitoutumisiin ryhmän ulkopuolelle.

Mielestäni näiden ryhmäprosessiin kuuluvien asioiden nostaminen tässä vaiheessa näin vahvasti esille on tarkoituksenmukaista, koska lähes kaikki seikkailukasvatusharjoitteet ja elämyspedagogiset toiminnot tähtäävät erilaisiin ryhmäprosesseihin. Käsikirjaosassa käyn tarkemmin läpi eri harjoitteiden moninaisuutta ja niiden tavoitteiden asettelua. Ryhmän ohjaajan on hyvä tiedostaa ryhmän eri vaiheet pääpiirteissään, jotta ohjaajalla on koko ajan kokonaisnäkemys siitä mihin ollaan pyrkimässä. Näin seikkailullisten harjoitteiden käytöstä ei muodostu irrallisia kokonaisuuksia vaan tavoitteiden asettelu on tarkoituksenmukaista ja loogista. Näin myös saadaan parhaat tulokset ryhmäytymisessä ja koheesiossa eli yhteenkuuluvuuden tunteen kasvattamisessa. Ryhmätoiminnan ja ryhmäyttämisen välillä on suuri ero. Ryhmätoimintaa tapahtuu kaikkialla, mutta ryhmäyttäminen on seikkailukasvatuksessa ja elämyspedagogiassa tietoinen menetelmä vaikuttaa ryhmän sisäisiin vuorovaikutussuhteisiin ja ryhmädynamiikkaan. Ryhmäyttäminen on omalla tavallaan koko seikkailukasvatuksen punainen lanka ja ensisijainen tavoite.

2.8 Turvallisuus

Turvallisuus on keskeisin onnistuneen seikkailun elementti. Turvallisuus on varhaiskasvatuksessa kaksiteräinen miekka. Turvallisuuden nimissä kielletään usein lasten kehityksen kannalta tärkeitä asioita. Nyky-yhteiskunnassa ajatusmallina näyttäisi olevan sataprosenttiseen turvallisuuteen pyrkiminen, eli mitään negatiivisia asioita ei saisi päästä tapahtumaan. Kääntöpuoli tälle asialle on, että mitään jännittävää ja yllätyksel-

listä ei juuri voi tapahtua jos mitään riskejä ei oteta. Tämä ei tarkoita, ettei turvallisuuden kiinnitettäsi huomiota, päinvastoin. Kasvattajan täytyy ehdottomasti muistaa turvallisuustekijät, mutta hänen täytyy myös tuntea ryhmänsä niin, että voi turvallisissa rajoissa antaa sopivia haasteita ryhmälleen. Turvallisuudesta huolehtiminen ei ole seikkailukasvatuksen este vaan paremminkin sen mahdollistaja. Seikkailukasvatus voi luoda mielikuvan fyysisen turvallisuuden turvaamisesta, mutta ei sovi unohtaa psyykkisen- ja sosiaalisen turvallisuuden merkitystä seikkailua suunniteltaessa ja toteutettaessa ja varsinkin seikkailujen jälkipuinti lasten kanssa voi nimenomaan olla psyykkisten kuormitustekijöiden purkamista esim. pimeän pelko ym. (Kokljuschkin 1999, 54–55; Aalto 2000, 14–68.)

Kokljuschkin (1999) kirjassaan Seikkailuun! on luokitellut turvallisuuteen liittyviä seikkoja, haluan nostaa ne tähän muuttumattomana, koska luettelo on aika kattava ja väärityksi osaltaan jos sitä karsisi tai muuttelisi. Se antaa varhaiskasvattajalle näkökulman siitä, miten moninainen on turvallisuuden näkökulma seikkailukasvatuksessa.

Turvallisuuteen liittyviä seikkoja (Kokljuschkin 1999, 55.):

- Seikkailussa lapsella on aina mahdollisuus sanoa: en halua enää jatkaa, tuntuu pahalta. Tätä tulee kaikissa olosuhteissa kunnioittaa.
- Pelon osoittaminen ei ole hävettävää. Kaikki ihmiset pelkäävät joskus jotakin, myös aikuiset. Pelko on monesti ainut asia, joka estää meitä tekemästä tyhmyyksiä.
- Turvallisuuteen liittyy läheisesti ”mitä jos”-ajattelu, joka poistaa joukon riskitekijöitä. Kasvattaja miettii jo ennakkoon niitä tilanteita, joissa saattaa esiintyä vaaroja, ja pyrkii välttämään niitä.
- Seikkailua ei saa toteuttaa liian isossa ryhmässä. Kasvattajalla on oltava kontakti kaikkiin lapsiin seikkailun aikana.
- Ryhmän tulee olla kasvattajalle tuttu, niin ettei ryhmän jäsenillä ole enää tarvetta ”testata” kasvattajaa.
- Kasvattajan tulee tutustua maastoon etukäteen.
- Kasvattajan tulee miettiä etukäteen lasten fyysisiä rajoituksia ja mahdollisuuksia.
- Seikkailun jälkeen lapselle on annettava mahdollisuus kertoa, miltä tuntui (henkinen turvallisuus). Mahdolliset pelot, jotka ovat jääneet lapselle mieleen, puretaan turvallisesti yhdessä.

Aarresaari-päiväkodeissa tehdään retkelle lähdettäessä aina retki-/turvallisuus suunnitelma. Siitä tulee ilmetä retkellä mukana olevan päällystön sekä miehistön nimet. Vastuuhenkilön nimi tulee kirjata sekä tarvittavat puhelinnumerot, ajankohta, retkikohde ja retken kesto. Lisäksi retkellä tulee mukana olla kännykkä, ensiapuvälineet ja muut asianmukaiset varusteet retkestä riippuen. Lisäksi on tärkeää tiedottaa retkestä omassa päiväkodissa ja kotisataman väen on myös hyvä olla tietoisia päiväkodin ulkopuolelle suuntautuvista retkistä.

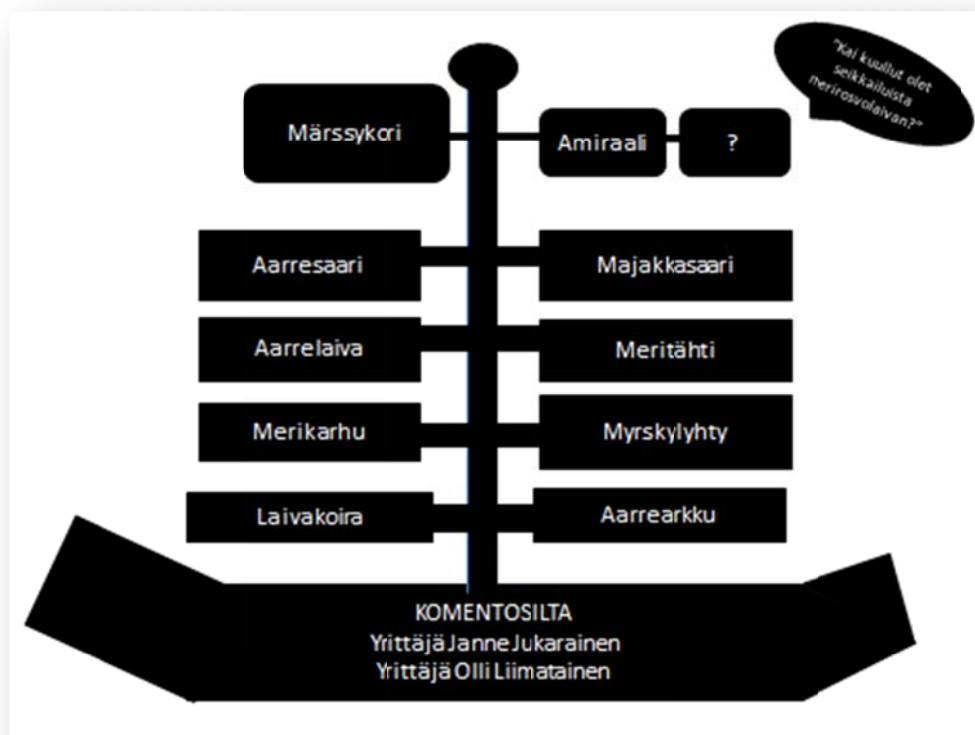
3 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

3.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet

Aarresaari-päiväkotien yksi painopiste alueista on seikkailukasvatus. Seikkailukasvatusta on toteutettu Aarresaari-päiväkodeissa jo 17 vuoden ajan. Toinen yrittäjästä, Janne Jukarainen on vuosia sitten tehnyt oman proseminaarityönsä seikkailukasvatuksesta ja hän on muutenkin perehtynyt aiheeseen. Jannen proseminaarityö (ei julkaistu, mutta on Aarresaari-päiväkotien päällystön saatavilla) on teoriapainotteinen, mutta kuvaa hyvin Aarresaari-päiväkotien seikkailukasvatuksen ideologiaa ja taustaa. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia mitä seikkailukasvatus on laajenevan Aarresaari-päiväkotien arjessa päällystöläisten näkemyksen mukaan. Millaisia kokemuksia ja oivalluksia päällystön jäsenillä asiasta on. Vastausten ja oman asiaan perehtyneisyyteni pohjalta kokoan Aarresaari-päiväkodeille seikkailukasvatuksen käsikirjan, jossa käytännön tasolla kuvataan seikkailukasvatusta, seikkailukasvatusharjoitteita ja niiden pedagogisia tavoitteita ja päämääriä. Työssä avaan myös seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, osittain näitä käsitteitä yhdistellen ja erotellen.

Opinnäytetyön lähtökohtana oli tunnistaa jo olemassa oleva asiantuntijuus Aarresaari-päiväkodeissa ja saada tieto sellaiseen muotoon, että asiantuntijuutta voidaan jakaa tasapuolisesti kaikkiin Aarresaari-päiväkoteihin. Toisaalta nähdä myös mahdollisia kehittämistarpeita seikkailukasvatuksen osaamisessa ja kehittää ammattitaitoa seikkailukasvatuksen osalta edelleen. Opinnäytetyö on rajattu koskemaan Aarresaari-päiväkoteja, joita on tällä hetkellä kahdeksan. Yksi niistä on syksyllä 2012 Varkauteen avattu Aarrearkku, jossa itse työskentelen. Jyväskylällä on seitsemän Aarresaari-

päiväkotia, joista pisimpään on toiminut Aarresaari. Aarresaaren toiminta on alkanut 17 vuotta sitten. Ensi syksynä Aarresaari-päiväkodit laajentavat toimintaansa Kuopion Saaristokaupunkiin. Vuonna 2014 tulee Aarresaari-päiväkoteja kaksi lisää Jyväskylälle, joista toinen tulee Jyväskylän asuntomessualueelle. Tästäkin syystä tutkimus on mielenkiintoinen ja ajankohtainen. Nopeasti laajeneva yritys saa uusia päällystöläisiä. Tietotaitoa on paljon olemassa seikkailukasvatuksesta. Sen kirjoittaminen auki sekä jakaminen jo olemassa oleviin päiväkoteihin ja uusiin tuleviin taloihin, monipuolistaa seikkailukasvatusorientaatiota niin nykyisissä kuin tulevissakin päiväkodeissa kun saadaan helposti seikkailuihin siirrettävää materiaalia kaikkien yhteiseen käyttöön. Kuvion 3 avulla havainnollistan Aarresaari-päiväkotien nykytilannetta.

KUVIO 3. Aarresaari-laivasto.

Opinnäytetyölle annettiin sekä tutkimuksellisia tavoitteita että käytännöllisiä tavoitteita. Opinnäytetyön tavoitteena on kuvata ja analysoida Aarresaari-päiväkotien seikkailukasvatuksen nykytilannetta, tulevaisuutta ja kehitystarpeita ja mahdollisuuksia. Opinnäytetyössä hyödynnetään niin seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan kuin sosiaalipedagogiikan viitekehystä ja toiminnallisen ja kokemuksellisen oppimisen teoriaa. Opinnäytetyön käytännöllisenä tavoitteena on kirjoittaa auki Aarresaari-päiväkodeissa olemassa olevia työkäytänteitä seikkailukasvatuksesta. Kerätä materiaalipankkia käsikirjan (Liite1) muotoon seikkailukasvatusharjoitteista sekä selvittää mahdollista koulu-

tustarvetta. Tarkoitus on entisestään vahvistaa seikkailukasvatuksen osaamista Aarresaari-päiväkodeissa sekä varmistaa osaamisen siirtyminen tuleviinkin Aarresaari-päiväkoteihin. Kokonaisuudessaan tavoite on Aarresaari-päiväkotien laadun, laadun tasapuolisuuden ja näkyvyyden varmistaminen yksityisenä palveluntuottajana

3.2 Aineiston keruu

Olen perehtynyt itse seikkailukasvatukseen ja elämyspedagogiikkaan jo useamman vuoden ajan ennen Aarresaari-päiväkotiin töihin siirtymistä. Osittain tämä oma kiinnostukseni asiaa kohtaan on minut tähän nykyiseen työyhteisöön kuljettanutkin erilaisten yhteensattumien kautta. Ensimmäiseltä koulutukseltani olen lähihoitaja. Toiselta koulutukseltani olen sosionomi (AMK), suuntautunut sosiokulttuuriseen työhön. Olen opiskellut varhaiskasvatuksen- ja erityispedagogiikan abrot avoimessa yliopistossa. Olen vuosia sitten käynyt metsämörri-ohjaajakoulutuksen. Olen ollut Pajulahdessa seikkailuliikuntaleirillä avustajana liikuntavammaisille lapsille jo 1990 luvulla. Olen käynyt Sakkyllä (Savon ammatti ja aikuisopisto) elämyspedagogiikan ammatillisen lisäkoulutuksen (20ov), jonka innoittamana tämä mahdollisuus tehdä muuntokoulutuksena ammattikorkeakoulutasoista opinnäytetyötä aiheesta on hieno mahdollisuus itselle kehittyä ammatillisesti nimenomaan varhaiskasvatuksen näkökulmasta aiheeseen. Kouluttautumisen lisäksi olen toiminut jo yli 10 vuotta varhaiskasvatuksen parissa. Ensin kotona perhepäivähoitajana, kun omat lapset olivat pieniä ja sittemmin neljä vuotta kunnallisessa päiväkodissa lastentarhanopettajana. Nyt syksystä 2012 alkaen olen työskennellyt Varkauden Aarrearkun kipparina Aarresaari-päiväkotien uusimmassa yksikössä.

Alusta saakka varhaiskasvatuksessa työskennellessäni olen käyttänyt seikkailukasvatuksellisia menetelmiä arjen työssä. Lisäksi opiskelen tällä hetkellä myös liikunnan ammattitutkintoa lasten liikunnan osaamisalaopinnoissa Vierumäellä, joka on antanut minulle taas uuden näkökulman seikkailukasvatuksen ja liikuntakasvatuksen yhdistelemiseen ja ymmärryksen kasvattamiseen siitä, miten monivivahteinen ja mahdollisuuksien täyttämä varhaiskasvatuksen kenttä on. Seikkailukasvatuksen sisältöjä painottamalla saadaan myös liikuntakasvatukselle asetetut tavoitteet helposti täytettyä ja näin nämä osakokonaisuudet tukevat toinen toistaan.

Työskentely Aarresaari-päiväkodissa on mahdollistanut saumattoman yhteistyön opinnäytetyön tekemiseen ja aineiston keruuseen. Yrittäjät Janne Jukarainen ja Olli Liimainen ovat olleet yhteistyössä aiheen tiimoilta alusta asti ja Janne on käynyt kanssani

ammattillista keskustelua siitä, mikä on tavoiteltavaa ja tarkoituksenmukaista opinnäytetyössäni. Jannen oma perehtyneisyys aiheeseen on ammatillisesti mahdollistanut rakentavan ja kriittisenkin keskinäisen vuoropuhelun. Toisaalta olen saanut melko vapaat kädet asioiden toteuttamisen kannalta. Meillä on tiivis kippari-verkosto Aarresaari-päiväkodeissa ja lisäksi meillä on suljettu facebook-ryhmä Aarresaari-päiväkotien päällystölle, joka osaltaan on tiedonjako kanavana erittäin tehokas ja tavoittaa hyvin päällystöläiset niin Jyvässeudulla kuin Varkaudessakin.

Opinnäytetyöni aineisto koostuu teorian tiedosta, omasta osaamisestani, kokemuksestani, osallistuvasta havainnoinnista arjen työssä. Toinen merkittävä aineiston keruumenetelmä oli lomakekysely, jossa oli viisi avointa kysymystä liittyen seikkailukasvatukseen Aarresaari-päiväkodeissa (Liite 3). Kyselylomakkeen lähetin sähköisesti kaikkiin kahdeksaan tutkimushetkellä toimivaan päiväkotiin päällystöläisten täytettäväksi. Tuolla kyselylomakkeen lähetyshetkellä päällystöstä oli noin 60. Ihan tarkkaa määrää ei pysty laittamaan, koska henkilökunnan määrä elää jatkuvasti. Esimerkiksi Aarrearkussa henkilökunnan määrä lisääntyi kyselyyn vastaamisajankohtana yhdeksästä päällystöläisestä kahteentoista. Ja kaikki kyselyajankohtana työsuhteessa olleet päällystöläiset saivat mahdollisuuden kyselyyn vastata. Lisäksi kysely lähti Kommentosillalle Jannelle, Ollille ja Titalle. En tietoisesti ole erotellut Kommentosillalta saamiani vastauksia ja päällystön vastauksia, koska tunnistettavuus olisi liian ilmeinen. Voi silti olla, että päällystöläiset tunnistavat toisensa suorien lainausten perusteella tai ainakin päiväkodin, josta jokin yksittäinen lainaus on lähetetty. Asialla ei mielestäni ole kuitenkaan vastaajia vahingoittavaa merkitystä. Olemme Aarresaari-taloissa tottuneet jakamaan tietoa ja hyviä käytänteitä keskenämme. Jos joku pystyy talojen sisältä tunnistamaan toisen vastauksen, ajattelisin paremminkin niin, että se on jo osoitus siitä, että tietoa on jo rohkeasti vaihdettu ja ammatillista vuoropuhelua käyty arjen työssä.

Pyysin vastauksia sähköisesti, mutta osa toivoi saavansa vastata paperilla ja tästä syystä vastauksia on palautettu niin sähköisessä kuin paperiversioina. Palautusajankohdaksi laitoin joulukuun loppuun saakka. Joulun alus aika on kiireistä, joten taloista kantautui toive, että vastausaikaa jatkettaisiin hieman ja informoin taloja, että tammi-kuun loppuun saakka voi kyselyyn vastata. Vastauksissa en tietoisesti kysellyt koulutusta, vastaajan nimeä, sukupuolta tai muitakaan luokittelutietoja, koska opinnäytetyön kannalta se ei ole olennaista. Olennaista oli kerätä hyviä käytänteitä ja kehittämisen kohteita. Taloissa työskentelee jo vuosia Aarresaari-päiväkodeissa työskennelleitä kuin myös juuri työnsä aloittaneita päällystöläisiä. Itse en kyselyyn vastannut vaikka päällystöön lukeudunkin, koska ääneni tulee kuuluville opinnäytetyön kokoamisen myötä.

3.3 Opinnäytetyön tuotoksena produktio – Seikkailukasvatuksen käsikirja

Opinnäytetyön menetelmät eivät ole yksiselitteisesti puhtaita, siksi opinnäytetyön yläkäsitteenä voi pitää seikkailukasvatusta ja elämyspedagogiikkaa. Opinnäytetyömenetelminä olen käyttänyt niin laadullisen tutkimuksen kuin kehittämispainotteisen työn elementtejä, jotta opinnäytetyöstä tulisi ehjä kokonaisuus. Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tuloksena syntyi produktio eli seikkailukasvatuksen käsikirja. Produktion tavoite on tietyllä tavalla olla ”tuotekehittelyä” Aarresaari-päiväkodeissa seikkailukasvatuksen osalta. Opinnäytetyössä olen pyrkinyt kyselemään jo olemassa olevia seikkailukasvatuksen käytänteitä ja kehittämään sekä tuottamaan uusia toimintamalleja, niin että laadun tasapuolisuus, monipuolisuus ja yrityksen kehittyminen seikkailukasvatuksellisen painotuksen osalta vahvistuisi käsikirjan myötä. Vaikka produktio on tietyllä tavalla kertaluontoinen prosessi, niin tässä tapauksessa käsikirjan päivitys jatkuu vielä opinnäytetyön prosessin jälkeenkin. Opinnäytetyössä käsikirja osa on tehty tiettyyn vaiheeseen. Jatkossa aina kun uutta tietoa ja hyviä käytänteitä päällystöltä tulee, päivitän käsikirjaa sähköisessä muodossa Aarresaari-päiväkotien käyttöön. Näin se jää aktiivisesti Aarresaari-päiväkotien sähköiseen verkkoon elämään. Jolloin kehittämistyö jatkuu vielä opinnäytetyön prosessin jälkeenkin.

Opinnäytetyössä on selkeästi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen piirteitä, joka on monimerkityksinen. Tyypillinen piirre on kokonaisvaltaisuus tiedonhankinnassa ja aineiston keruu luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Tiedonkeruun instrumenttina käytetään ihmisiä. Opinnäytetyöntekijä luottaa enemmän omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittavien kanssa kuin muihin mittausvälineisiin. Perusteluna on näkemys ihmisen joustavuudesta sopeutua vaihteleviin tilanteisiin. Apuna tiedon hankinnassa olen käyttänyt kyselylomaketta, jolla avointen kysymysten muodossa olen asiaa täydentänyt ja monipuolistanut näkemystä. Ajatuksena on osallistuvan havainnoinnin, omakohtaisen kokemuksen, erilaisten dokumenttien ja päällystölle tehdyn kyselyn perusteella tarkastella seikkailukasvatusta Aarresaari-päiväkodeissa. Tärkeimpänä tavoitteena on koota, tuottaa ja kehittää seikkailukasvatuksen materiaalia päällystön käyttöön. Kohdejoukko on valittu tarkasti koskemaan Aarresaari-päiväkotien henkilökuntaa. Kaikilla päällystöläisillä oli mahdollisuus vastata kyselyyn ja saada oma äänensä kuuluviin kyseisestä aiheesta. Aineisto on ainutlaatuista ja siinä näkyy päällystöläisten henkilökohmainen suhde kyseessä olevaan aiheeseen. Siksi olen runsaasti käyttänyt suoria lainauksia, jotta lukijakin pystyisi samaistumaan seikkailukasvatuksen moninaisiin kasvoihin. Toisaalta se antaa myös vahvasti näkemystä siitä, että jokainen päällystöläinen on tärkeä osa yrityksen hyvinvointia. (Hirsjärvi; Remes & Sajavaara 2002, 151–155.)

Kyselylomakkeeseen valitsin tietoisesti avoimia kysymyksiä opinnäytetyön tavoitteen ja luonteen takia. Avoimet kysymykset sallivat päällystöläisten ilmaista itseään omin sanoin. Avoimiin kysymyksiin vastaaminen osoittaa päällystön tietämyksen aiheesta. Vastaukset osoittavat myös mikä heidän mielestään on keskeistä ja tärkeää tutkittavassa aiheessa. Niistä saa myös mielikuvan päällystön tunteiden voimakkuudesta kyseiseen aiheeseen. Vastausten avulla pystyy myös näkemään motivaatioon liittyviä seikkoja seikkailukasvatuksen viitekehuksesta. (Hirsjärvi ym. 2002, 188.)

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tavoite on olla työelämälähtöinen. Opinnäytetyön lähtökohtien tulee olla konkreettisia. Opinnäytetyön tulee ensisijaisesti olla integroitu työelämään. Kehittämispainotteisessa opinnäytetyössä tiedon ja taidon muodostuminen, kehittäminen ja osoittaminen ovat oleellisia asioita. Tärkeää on myös tuottaa tutkimuksellista tietoa, uusia käytäntöjä ja toimintamalleja sekä tuotteita yhteistyössä työelämän kanssa. (Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010, 23.)

Kysely lähetettiin kaikille päällystöläisille (noin 60) ja vastauksia tuli kaikkiaan 41. Tämä on mielestäni erittäin hyvä määrä. Mietittäessä miksi kaikki eivät vastanneet kyselyyn, sain usealta päällystöläiseltä kuulla, että he ovat vasta aloittaneet työnsä ja on vielä vaikeaa hahmottaa seikkailukasvatuksen kokonaisuutta. Toisaalta joulun läheisyys ja muut inhimilliset tekijät ovat voineet vaikuttaa. Vastausprosentti on silti reilusti yli puolet päällystöläisistä, joten vastausten tarkastelu antaa kattavan läpileikkauksen Aarresaari-päiväkotien päällystöläisten ajatuksista seikkailukasvatuksesta.

4 SEIKKAILUKASVATUS AARRESAARI-PÄIVÄKODEISSA

*”Kuka seikkailuja pelkäisi, kuka seikkailuja pelkäisi?
Aarrekartta käsissämme, ohje löytöretkillämme.
Kuka seikkailuja pelkäisi?”
Los Piratos*

Aarresaari-päiväkotien seikkailukasvatusta värittää merirosvohenkisyys, yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen, musiikki sekä liikunta. Seikkailukasvatus on vahvasti Aarresaari-päiväkotien arjessa, se mielletään yhdeksi toiminnan suunnittelun avaintekijäksi. Vastauksissa nousi esille myös, että seikkailukasvatukselliset elementit välillä meinaavat hiipua arjessa. Jatkuva laadun seuranta ja varsinkin uuden aloittavan päällystön koulutus on tarpeen. Päällystön ammatillinen pohdinta kyselyyn vastaamisen myötä sekä

seikkailukasvatuksen käsikirja osaltaan toivottavasti vahvistaa Aarresaari-päiväkotien laatua seikkailukasvatuksen osalta varhaiskasvatuksen kentällä. Aarresaari-päiväkodeissa on tällä hetkellä noin 60 päälystöläistä, sekä satoja miehistön jäseniä sekä kotisataman väkeä vieläkin enemmän. Tulevaisuudessa tämä määrä vielä kasvaa. Voidaan siis ajatella, että seikkailukasvatuksen laadun vahvistaminen antaa suu- relle joukolle ihmisiä kokemuksia, elämyksiä ja seikkailullisia haasteita. Seikkailukasva- tus antaa mahdollisuuden yhteisöllisyyteen, ryhmään kuulumiseen, kasvatuskumppa- nuuden vahvistamiseen, itsetunnon paranemiseen sekä elämykselliseen ja mielekkää- seen tapaan oppia asioita. Ilolla, riemulla sekä heittäytymällä seikkailuun.

4.1 Seikkailukasvatus työmenetelmänä Aarresaari-päiväkodeissa

Aarresaari-päiväkodeissa seikkailukasvatus on yksi työmenetelmä, jota käytetään arjen työtä rikastuttamassa. Toisille seikkailu on kokonaisvaltainen menetelmä ohjata lapsen kasvua ja kehitystä, toiselle se voi olla jännitystä ja seikkailua. Riippumatta siitä mitä kukin päälystöläinen seikkailulla tavoittelee, vastausten yhtenäisyys siitä, että seikkai- lukasvatus on osa Aarresaari-päiväkotien toimintaa on selkeän yksiselitteinen. Olen koonnut päälystöläisten ajatuksia seikkailukasvatuksen käytöstä Aarresaari- päiväkodeissa. Mielestäni vastaukset antavat myös selkeän kuvan siitä, että kasvatus- kumppanuuteen perustuva yhteistyö on hyvällä mallilla Aarresaari-taloissa. Monesti perheet pääsevät myös seikkailuihin mukaan yhteisten tapahtumien merkeissä, jolloin he voivat tutustua toisiinsa ja viettää aikaa perheidensä kanssa. Alla olevassa esimer- kissä eräs päälystöläinen kuvaa seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan käyttö- ään työssään:

Seikkailukasvatusta ja elämyspedagogiikkaa tulee käytettyä automaat- tisesti jollain muotoa esim. metsäpäiväkodeissa ja muissa Aarresaari- maisissa ”tapahtumissa”. Seikkailut voivat olla pieniä ”päiväseikkailuita” tai koko vuoden kestäviä ”mielikuvituspainotteisia” seikkailuja. Aarresaa- ren ”tapahtumat” ovat aina järjestetty tietty pieni seikkailu mielessä ja lä- hes kaikissa seikkailussa on uusi tai erilainen elämys tarjolla niin van- hemmille kuin lapsillekin.

Kasvatuskumppanuus on tärkeä osa varhaiskasvatustyötä. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät lapsen vanhempien ja varhaiskasvatuksessa työskentelevien näkemykset lapsen edun mahdollistamiseksi. Varhaiskasvatushenkilöstöllä on ensisijainen vastuu kasvatuskumppanuuden onnistumisesta ja luottamuksellisen suhteen rakentamisesta. Yhteistyötä tulee tehdä työntekijöiden ja perheen välillä, kuin myös mahdollistaa ja tu-

kea vanhempien keskinäisten yhteistyömuotojen ja tapojen syntymistä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–32.) Vastauksista käy ilmi, että perheille järjestetään Aarresaari-päiväkodeissa monenlaisia aktiviteetteja. Näin perheet voivat tavata toisiaan päiväkotien tapahtumissa ja vertaisverkostoa saadaan kasvatettua. Erilaiset perhetapahtumat, äitienillat, isienillat jne. kuuluvat Aarresaari-päiväkotien arkeen.

Käymme lasten kanssa päiväkodin ulkopuolella seikkailemassa. Erilasten seikkailujen kautta opitaan uusia asioita, kaverin auttaminen, yhteistyö jne. Mielikuvitukselliset leikit. Talviurheilulajit.

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset oppaassa (2005,13.) todetaan, että lapsen tulee saada harjoitella motorisia perustaitoja erilaisissa ympäristöissä. Monipuolisuus liikunnassa on tärkeää. Motoristen perustaitojen harjoittamista tarvitaan, koska niiden tulisi automatisoitua ennen kouluikää. Useat toistot mahdollistavat parhaan mahdollisen motorisen taidon. Ensin tulee alkeismalli, jolloin lapsen keskittäytymiskyky menee puhtaasti kehon liikuttamiseen. Runsaan harjoittelun myötä lapsi saavuttaa vähitellen perusmallin vaiheen, jolloin lapsi pystyy jo liikkumaan niin, että kaikki huomio ei mene itsensä liikuttamisen miettimiseen. Lapsi alkaa paremmin havainnoida maaston muuttuvia muotoja ja pystyy sopeuttamaan liikkumistaan sen mukaisesti. Automatisoituneessa vaiheessa lapsi ei enää mieti liikkumistaan vaan voi suunnata kaiken huomionsa ympäristön havainnoimiseen.

Liikuntakasvatuksen ja seikkailukasvatuksen tavoitteiden niveltyminen lapsen motorikan vahvistamisessa lienee kiistatonta. Liikkuminen luonnossa erilaisilla välineillä tai köysiharjoitteita tehtäessä lapsi saa monipuolisia kokemuksia ja aistimuksia liikkumisesta ja liiketekijöistä. Aarresaari-päiväkotien painopistealueet menevät osittain limitäin ja toisiaan vahvistavina osakokonaisuuksina. Seikkailukasvatus tukee liikuntakasvatusta ja liikuntakasvatuksen tavoitteet antavat pohjan seikkailukasvatuksen avulla tehtävään varhaiskasvatustyöhön.

Arkipäivän touhuissa elämyspedagogiikkaa otan ihan tavallisiin ja juttuihin, jotta niihin saa lisää jännitystä. Olen 1–3-vuotiaiden ryhmässä ja metsäretkillä voi toteuttaa seikkailukasvatusta ottamalla köysiä mukaan ja seuraamalla köyttä, joka on esim. turvaköysi, jota pitkin pääsee oikeaan paikkaan tai kiipeämällä köyden avulla mäen ylös.

Metsäpäiväkodit, seikkailuradat lähimaastossa, yhteistoiminnalliset tehtävät, salaperäiset viestit, pitkäkestoiset seikkailutarinat (esim. vuoden teema).

Aarresaari-päiväkotien vahvuus on yhteinen toiminnan suunnittelurunko, joka on kaikissa Aarresaari-päiväkodeissa sama. Tämän väljän runkosuunnitelman sisälle on kirjattu mm. metsäpäiväkodit, hullut päivät, äitien- ja isien illat jne. Tämä takaa tekemisen tasapuolisuuden kaikissa Aarresaari-päiväkodeissa. Esimerkiksi jos perhe muuttaa kokonaan toiselle paikkakunnalle ja hakee Aarresaari-päiväkotiin hoitoon, he voivat luottaa siihen, että tietyt samat elementit ovat olemassa kaikissa Aarresaari-päiväkodeissa. Jokainen päällystöläinen tekee työtä omalla persoonallaan, mutta kaikilla on yhteinen näkemys työn tavoitteista sekä painopiste alueista. Näitä vielä kerrataan kaikkien talojen yhteisillä suunnittelupäivillä aina syksyisin. Päällystön virkistäytymispäiviinkin on sisällytetty aina jotain näistä painopiste alueista ja näin sekin vahvistaa osaltaan päällystön ammatillisuutta.

Jouko Haapamäen mukaan (2000, 27–28.) päivähoidossa kasvattajien yhteisön yhteisöllisyys on erittäin tärkeässä osassa. Yhteisöllisyyden ansiosta vuorovaikutus ja yhteistyö muodostuvat merkityksellisiksi. Kasvattajien yhteisö vaikuttaa omalla toiminnallaan merkittävästi kasvatusyhteisön toimintaan ja hyvinvointiin. Nykypäivän päiväkotityö on tavoitteiltaan ja toiminnaltaankin haasteellista ja yksin suorittaminen ei riitä. Yhteisön voimavarojen hyödyntäminen yhteiseen käyttöön auttaa yhteisön jokaista jäsentä laadun parantamisessa ja ammatillisessa kasvussa ja kehityksessä. Ja tiedon ja taidon jakaminen ei ole keneltäkään pois. Prosessin onnistuminen edellyttää työyhteisöltä hyvää toiminnan tasoa. Ilkka Uusitalo (2000, 74–81.) käyttää käsitettä oppiva yhteisö, jossa työ nähdään myös oppimisena. Ratkaisevaa on, että työntekijällä on tutkiva, älyllinen sekä refleктоiva ote työhönsä. Lisäksi oma työ tulee nähdä osana yhteisön työtä ja laajempaa tieto- ja ilmiökokonaisuutta. Tavoitteena tulee olla sekä oman työn että yhteisön työn kehittäminen. Näin koko yhteisön toiminnan tulokset voivat parantua. Oppivissa yhteisöissä ymmärretään, että avoimuus on kaiken avain. Avoimuus koskee myös ulkoista toimintaympäristöä kuin asiakkaitakin. Uusiutumisen ja kehittämisen välineenä toimii siis itse oppiminen. Näkymättömän tiedon näkyväksi tekeminen on suuri haaste. Oppivassa yhteisössä mietitään millaista tietoa se tarvitsee omasta yhteisöstään ja millaisin keinoin tietoa voi tuottaa. Mielestäni Aarresaari-päiväkodeissa on hyvin oivallettu tämä näkökulma. Jo opinnäytetyöni osoittaa, että oppivan työyhteisön kriteerit on olemassa ja päällystöläiset pyyteettömästi haluavat jakaa ammattitaitonsa yhteisen hyvän nimissä.

Se oli muistaakseni Havighurst kun sanoi, että meillä kaikilla on enemmän tai vähemmän elämyshakuisuutta. Aikoinaan kaivoimme Aarresaaren ytimen esiin ja sieltä löytyivät ELÄMYKSET ja KOKEMUKSET, joita haluamme lapsille ja aikuisille tarjota.

Elämys on tunne ja kun tekemisessä on tunne mukana (ilo, jännitys, riemu,...), niin muistijälkikin jää syvemmäksi. Ja siis oppiminen pysyvämmäksi. Elämys on myös kokemus, joka jää mieleen. Myönteisiä elämyksiä olen koettanut lapsille tarjota eri ph:n sisältöalueisiin liittäen siinä toivossa, että jotain jäisi sinne mieleenkin.

Elämys syntyy ehkä helpoiten silloin kun poiketaan opituista tavallisista arjen rutiineista. Kun asioitaan tehdään jotenkin toisin, niin usein se on lapsista (ja aikuisista) hauskaa. Miksi emme siis tekisi "poikkeamisia" ja hakisi niitä uusia kokemuksia ja elämyksiä.

Miten hyödyntänyt:

- jännityksen ja / kiinnostuksen luominen
- yhdessä tekeminen
- yksin ei selviä
- kaveria ei jätetä
- helppo havainnoida joukon johtajahahmot, myötäilijät, syrjäänvetäytyjät...

4.2 Seikkailukasvatuksen palkitsevuus työssä

Päällystöläisiltä kysyttäessä seikkailukasvatuksen palkitsevuudesta vastauksista käy selvästi ilmi, että päällystö on motivoitunut käyttämään seikkailukasvatusta työmenetelmänä. 68% vastanneista mainitsi innostumisen, heittäytymisen ja onnistumisen riemun palkitsivimpina tekijöinä seikkailukasvatuksessa lasten kanssa. Osaamista on päiväkodeissa pitkältä ajalta. Osalla päällystöläisistä on hyvin syvälinen ja ammatillinen ote seikkailukasvatuksesta. Osa päällystöläisistä myöntää, että tietää seikkailukasvatuksesta hyvin vähän. Vertaisoppiminen arjessa on kuitenkin hyvä tiedonsiirron menetelmä. Päiväkodeissa jaetaan tietotaitoa ja osaamista keskenään. Tehdään päiväkodin yhteisiä toimintapäiviä, metsäpäiväkotipäiviä jne. Nyt toivottavasti tämä osittain hiljainen tieto saadaan kaikkien päiväkotien yhteiseen käyttöön.

Olen poiminut vastauksista keskeisimpiä seikkailukasvatuksen palkitsevuuteen liittyviä kommentteja suorina lainauksina tähän, koska mielestäni suorat lainaukset avaavat parhaiten päällystöläisten kokemuksia ja tuntemuksia seikkailukasvatuksesta:

Palkitsevinta on nähdä omin silmin lasten eläytyminen tarinaan, yhdessä tekeminen, tai vaikkapa nähdä miten lapsi rentoutuu ja rauhoittuu – tai lapsi, jolla motorisia vaikeuksia, onnistuu liikkumaan luonnossa unohtaen hitautensa/kömpelyytensä, tai miten hyvältä ne eväät maistuvatkaan nuotion lämmössä! Nähdä kuinka lapsi kokee asioita joka aistillansa.

Nähdä lasten aidot tunnetilat: ilo, jännitys ym. Lapset eivät tarvitse ”kuuta taivaalta”, jotta esim. seikkailu onnistuu... vaan pienetkin uudet/erilaiset ”jutut” tai toimintatavat ovat lasten mieleen!! On itsellekin palkitsevaa, ettei samoja asioita esim. välipalan syönti tarvitse tehdä aina samoin, vaan välipalan voi syödä ulkona majassa, jolloin se on lasten mielestä todellinen seikkailu.... ☺ Lapset ja lasten heittäytyminen on aitoa!!

Tekemisen ilo, oppimisen ilo, yhdessä tekeminen ja päällystön heittäytyminen ja rutiinien rikkominen ovat osa Aarresaari-päiväkotien omaleimaisuutta. Aarresaarius on tietysti tavalla positiivinen asenne työhön, lapsiin, perheisiin ja kokonaisvaltaiseen työotteeseen. Minusta tämä heijastuu myös päällystön vastauksista kuvatessa seikkailukasvatuksen käyttöä työmenetelmänä. Lähes jokaisen vastauksessa mainitaan ilo, onnistumisen kokemukset, heittäytyminen tilanteisiin. Niistä voi aistia sen, että päällystöläiset saavat itsekin työstä paljon positiivisia asioita omaan työssä jaksamiseensa ja että he nauttivat työstään. Minulla on kokemus, että Aarresaari-päiväkoteihin hakeutuu töihin ihmisiä, jotka ovat luovia, innovatiivisia ja rohkeita kokeilemaan uutta ja kehittämään omaa ammattitaitoaan. Lisäksi päällystöläisistä ja heidän vastauksistaan huokuu yhteenkuuluvuuden tunne. Aarresaari-päiväkodeissa työssä olevat päällystöläiset ovat yksi Aarresaari-perhe, riippumatta olemmeko fyysisesti Varkaudessa tai Jyväskylässä. Kaikki otetaan avosylin vastaan niin vierailijat toisista Aarresaari-taloista kuin myös perheet, harjoittelijat ym. Palveluhenkisyys ja avoimuus ovat läsnä jatkuvasti arjen työssä.

Palkitsevinta seikkailukasvatuksessa on ehdottomasti se, kun on saatu lasten aktiiviataso huippuun ja näkee sen tekemisen riemun lasten silmistä ja se, kun on selvitetty haaste ja kasvoilla on onnellinen onnistumisen ilme.

Palkitsevinta on myös se, kun joku lapsi (tai aikuinen) on ylittänyt oman rajansa, uskaltanut tehdä jotakin ensimmäistä kertaa ja kokenut voittaneensa itsensä.

Sekin palkitsee kun saa lapset tekemään yhteistyötä ihan omaaloitteisesti ja huomaamaan onnistumisen yhdessä tekemisen kautta.

Varhaiskasvatus suunnitelman perusteissa (2005, 13.) on lueteltu kolme keskeistä ihmisenä kasvamisen päämäärää varhaiskasvattajille, joita kasvattajien tulisi tukea riittävän syvällisesti ja riittävän tasapainoisesti lasten elämässä. Varhaiskasvattajien tulisi huolehtia henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämisestä, toiset huomioon ottavien käytäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistamisesta ja itsenäisyyden asteittaisesta lisäämisestä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. 13.)

Juurikin ne ilmeet, joista huomaa, että lapsi on saanut/kokenut /tuntenut/tehnyt/nähty jotakin uutta ja erilaista. Myös se, että saat itse tehdä jotakin erilaista, työpäivästä on tullut hitusen toisenlainen kuin eilinen. Eli pääsit pois siitä normi arkikuvioista. Myös se, kun kyseinen lapsiryhmä (joka on jossain ollut seikkailulla) tulee takaisin talolle ja kertoo kokemuksistaan muille lapsille. Niitä juttuja ja ilmeitä/kehuja on kiva kuunnella.

Lapset ovat luonnostaan uteliaita. He haluavat oppia uutta, kerrata jo opittua ja toistaa asioita yhä uudestaan. Oppiminen on lapsille kokonaisvaltainen tapahtuma. Lapset harjoittelevat ja oppivat erilaisia taitoja. Kohdatessaan uusia asioita lapset käyttävät oppimiseensa kaikkia olemassa olevia aistejaan. Tärkeä osa oppimisesta tapahtuu vuorovaikutuksessa ympäristön sekä toisten ihmisten kanssa. Lapset liittävät omia kokemuksiaan ja tuntemuksiaan ja käsiterakenteitaan omiin kokemuksiinsa. Oppimista tapahtuu parhaiten kun tekeminen on mielekästä ja merkityksellistä ja samalla saa kokea onnistumisen iloa. Turvalliset ihmissuhteet luovat pohjan myönteisen oppimisasenteen syntymiselle ja mahdollistavat oppimisen. Lapsi oppii parhaiten ollessaan aktiivinen ja kiinnostunut. Toimiessaan mielekkäällä ja merkityksellisellä tavalla lapsi voi kokea oppimisen iloa ja onnistumisen kokemuksia. Kasvattajan rooli on keskeinen oppimisen edistäjä. Kun kasvattaja kuuntelee lasta ja antaa mahdollisuuksia tehdä aloitteita, valita toimintoja, tutkia, ilmaista ajatuksiaan ja tehdä johtopäätöksiä, hän omalla toimintatavallaan edes auttaa myönteisiä oppimiskokemuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 18.)

Hyvä varhaiskasvattaja on sitoutunut työhönsä, hänellä on herkkyys kohdata lapset, kyky reagoida lasten tunteisiin ja tarpeisiin. Hyvä kasvatustilapiiri on sitä, että lapset voivat kokea yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta. Kasvattajien näkökulmasta tämä tarkoittaa valintojen tekemistä. Kasvattajien tehtävä on suunnitella toiminta ja mahdollistaa toimintaympäristö, jossa näkyvät sekä lapsille ominainen tapa toimia, että siinä painottuvat varhaiskasvatuksen sisällölliset orientaatiot. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005. 16–17.) Mielestäni vastauksista heijastuu, lasta kunnioittava, arvostava ja monipuoliseen, rikkaaseen ja elämykselliseen arkeen pyrkimys Aarresaari-päiväkodeissa. Näihin varhaiskasvatuksen tavoitteisiin hyödynnetään seikkailukasvatusta, joka jo teoreettiset lähtökohdat huomioiden pyrkii tarjoamaan mahdollisuuksia täyttää varhaiskasvatukselle asetetut laadulliset vaatimukset. Lisäksi vastauksista välittyy tekemisen ilo yhdessä lasten ja aikuisten välillä.

Lasten intoa ja riemua ei voita mikään. Kun lapsille heittää vaikka vain pienen kysymyksen mihin he tarttuvat täysillä ja koko porukalla lähdetään toimimaan yhdessä yhteistä tavoitetta kohti, se pistää kyllä aikuisen mie-

len iloiseksi. Matka on tärkein, ei määränpää... ne kaikki ihanat lasten kommentit, pohdinnat, onnistumiset....

Kati-Pupita Mattilan (2011) kirjassa Lapsen vahvistava kohtaaminen kerrotaan, että vahvistavaan kohtaamiseen tarvitaan iloa lapsesta. Tämä ilmenee innostuksena hoitaa, tukea ja kasvattaa lasta. Näin lapsi kokee hyväksyntää ja olemassaolon oikeutta. Lapsen itsetunto ja omanarvontunto vahvistuvat. Kasvattajan sisäisen ilon näkyväksi tuleminen lapselle on tärkeää. (Mattila 2011, 39.) Päälystön vastauksista näkyy hyvin ilo työskennellä lasten kanssa yhdessä, aito välittäminen, kunnioittava kohtaaminen ja oman työn arvostus.

Seikkailukasvatuksessa saa kaikki lapset innokkaasti mukaan. Jos seikkailussa on jokin mukaansatempaava juoni tai salaisuus, jota selvitetään, niin se innostaa lapsia kovasti. Erityisesti tässä palkitsee se, että saa hiljaiset ja muuten vetäytyvät lapset toimintaan mukaan. Ylivilkkaat ja muuten "riehakkaat" lapset jaksavat keskittyä paremmin tekemiseen.

Yhteenvedon vastauksista voisi poimia, että seikkailukasvatuksen palkitsevuus tulee lasten ilona, riemuna, onnistumisen kokemuksina, ryhmään kuulumisena ja sosiaalisen vuorovaikutuksen lisääntymisenä. Se antaa päälystöllekin mahdollisuuden tehdä työtä mielekkäällä ja motivoivalla tavalla, ehkä jopa totuttuja rutiineja rikkoen. Se antaa mahdollisuuden kehittää omaa ammatillisuutta uusiin ulottuvuuksiin ja seikkailukasvatus on tavoitehakuista, innostavuuteen pyrkivää ja tähtää kaikkien miehistön jäsenten osallisuuteen. Parhaimmillaan se tuottaa iloa ja hyvää mieltä niin miehistölle kuin päälystöllekin.

4.3 Onnistuneimmat seikkailukasvatusharjoitteet

Päälystöläisiä pyydettiin kyselylomakkeella kuvailemaan onnistunein seikkailukasvatusharjoite, jotta niiden pohjalta voitaisiin koota seikkailukasvatuksen käsikirjaan harjoitteita, jotka ovat osoittautuneet toimiviksi lasten kanssa. Tietoa siirretään seikkailukasvatuksen käsikirjan muodossa myös tuleville päälystöläisille. Käsikirjan tekemisestä huolimatta tähän olen koonnut päälystön avoimia vastauksia kuvaamaan päälystöläisten ajatuksia onnistuneista harjoitteista:

Kerroin huhuja merirosvoapinasta metsässä etsimässä urheita eskareita. Kutsuhuuto oven suusta. Etsintäpartio seur. päivä. Apina löytyi metsästä + kirje, joka oli aarrekartta. Etsintään. Tilkkuja leirillä. AARREARKKU!

Majanrakennus projekti ML. Kasvoi koko vuoden mittaiseksi. Yhteistoinnallinen harjoitus. Saatiin perheet mukaan. Kävivät viikonloppuisin jatkamassa majaa (se oli aika iso). Pidettiin monta kivaa hetkeä/tuokiota majassa. Projektin omainen juttu. ☺ Sai lasten ajatukset / ideat käyttöön. Ennalta suunnittelematon, puunlehti alkoi kertoa tarinaa, jota lapset värittivät mielikuvituksellaan. Oma heittäytyminen sai lapset mukaan, jännitys säilyi loppuun asti.

Kasvattajan oma eläytyminen seikkailuun aidosti auttaa lasten pääsemistä tunnelmaan mukaan. Näin lapsen on helppoa löytää tie seikkailun kiehtovaan maailmaan. Innostuneen ja motivoituneen kasvattajan tehtävä on tarjota mahdollisuuksia, tilanteita, olosuhteita ja antaa tilaa lasten seikkailuille. Parhaiten tämä onnistuu kietomalla tarinat ja sadun hohtoisuus mukaan toimintaan. Kun tarina vie mennessään oppimisen ovia avautuu aivan uudella ja mielekkäällä tavalla. (Kokljuschkin 1999, 58.)

Kaikkein mieleenpainuvimpana on jäänyt eräs syysretkemme laavulle, oli kuulas syysilma ja pk:n pihassa moni lapsi valitti miten kylmää ja tylsää...ja kun päästiin metsään, niin löysimme vielä puolukoita, joita söimme vatsat täyteen + keräsimme rasiaan (myöhemmin leipomista varten!!!). Kiipesimme hiki hatussa vuorenavallitusleikkiä jyrkkää rinnettä ylös, kuljimme pitkospuita pitkin katsomaan vieläkö lammella näkyy vesilintuja, teimme nuotion jossa paistoimme omat makkarat + söimme eväitä lämpimän mehun kera. Lpaset nauttivat ja tuumasivat: ”Tämä vasta elämää!” – Ja ajatus lähti vain siitä, että lähdetään päs kurasesta pihasta metsään katsomaan mitä sieltä löytyy...

Seikkailimme pienten (alle 3 vuotiaiden) kanssa päiväkodin lähimaastossa (ei päiväkodin pihalla). Muutaman lapsen ryhminä kävelimme sillan yli (lankku) ja kiipesimme kivien yli (vanhat autonrenkaat), josta suunnistimme kohti merirosvolaivaa (kiikku, jossa istutaan vastakkain), päästyämme laivaan (istuudimme kiikkuun), laivamatkamme alkoi: välillä myrskysi ja välillä oli tyyntä (kova vauhti/hiljainen vauhti), mutta selvisimme laivamatkasta hyvin ja mukavaa oli... ☺

Esimerkeistä käy hyvin ilmi, että päällystöläiset ovat vahvasti sitoutuneita työhönsä. Niissä on selkeästi eroteltavissa niin suunnitellut seikkailut, jossa on selkeä rakenne, juoni ja tavoitteellisuus. Toisaalta osa esimerkeistä kuvaa päällystöläisten heittäytymisen taitoa lasten maailmaan. Ilmakopin ottaminen lapsen ajatuksesta sekä sen jalostaminen seikkailuksi vaatii päällystöläiseltä kuulemisen ja kuuntelemisen taitoa. Herkyys kuulla lasta ja lapsen ehdotuksia on mielestäni ihan yhtä tärkeää kuin tarkkaan suunniteltu tavoitteellinen kasvatustoiminta. Molemmille on varhaiskasvatuksen kentällä paikkansa. Tässä työssä olen enemmän avannut suunnitelmallista ja tavoitteellista seikkailukasvatusta. Silti jokainen seikkailutilanne joka lähtee lasten omista ajatuksista liikkeelle on upea ja ainutkertainen juuri niille lapsille, jotka ovat läsnä ja näin se antaa

myös aikuiselle mahdollisuuden oppia lapsista ja lasten maailmasta ja mielikuvitukselta jotain uutta ja ihmeellistä.

Lepakkoluola. Metsäautotien ylle kasvaneiden puiden oksista oli muodostunut tielle luola – lepakkoluola. Luolan läpikulkijan piti sitoa silmät ja toisten piti ohjailla köysien avulla kulkijaa läpi luolan, jossa oli maassa vielä käärmeitäkin. Oli jännittävää ja tarkkaa puuhaa. Ja tietysti yöpyminen puolijoukkueteltoissa.

Lienee lumikengät jalassa, kun onnistuttiin menemään läpi runsaiden lumikinosten, väsy painoi jalkoja, mutta niin vaan jaksettiin. Tai pitkähäkö hiihtoretki keväällä ampujien majalle, matkat eessun taassun, ruokailut paikan päällä ja muut tehtävät. Pitkä päivä, mutta taskussa monta kokemusta ja itsensä voittamista.

0–3-vuotiailla lapsilla suurin osa päivittäisestä liikunnasta tulee olla omaehtoista liikuntaa ja aikuisen tehtävänä on olla liikunnan mahdollistajana aina kun se on vain mahdollista. 3–6-vuotiaiden lasten tulisi liikkua vähintään kaksi tuntia reipasta ja hengästyttävääkin liikuntaa päivässä. Aikuisen tehtävänä on huolehtia, että liikunnan määrä täyttyy ja liikuntaan annetaan monipuolisia mahdollisuuksia niin ohjatusti kuin myös omaehtoisesti. Varhaiskasvatushenkilökunnalla on suuri merkitys vanhempien ohella taata tämä liikunnan riittävyys päivähoitoikäisten lasten arjessa. (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005.10–11.) Yllä olevassa päälystöläisen vastauksessa tulee minusta hyvin esille niin seikkailukasvatukselliset kuin liikuntakasvatuksellisetkin elementit esille. Liikunta epätasaisessa maastossa, hengästyksineen ja ponnisteluineen ja seikkailukasvatuksellisesti itsensä voittaminen ja lopussa odottava selviämisen tunne, sekä yhteinen kokemuspohja ryhmän kanssa.

Lähdettiin työkaverin kanssa seikkailemaan timantit ja rubiinit mukana merirantaan jossa oli paljon veneitä/pikku laivoja. Ja kuinka ollakaan vastassamme oli kaikenlaisia haasteita ja yllätyksiä. Piti kiivetä monen puun läpi, heitellä kiviä ja lopulta saavuimme krokotiili ojalle. Lähdettiin takaisin päiväkodille päin kun yhdestä laivasta kuului jotain kolinaa. Sieltä tuli partasuinen mies jolle laulettiin ja kyseltiin onko hän merirosvo. Mies lähti jutuumme hyvin mukaan ja kertoi olevansa merirosvo. Mies lauloi myös laulun ja lapset olivat aivan haltioissaan tilanteesta. Päiväkodille päästyämme lapset olivat aivan innoissaan ja puhuivat vain merirosvosta joka nähtiin. Tästä hauskasta ja ikimuistoisesta seikkailusta pisteet menee vanhalle miehelle joka toi seikkailuumme jännitystä. Tämän jälkeen ranta oli paras seikkailupaikkamme.

Saimme pullopostina avunpyynnön ja se johdatti meidät kartan luokse. Suunnistamalla kartta osoitti mistä löytyi palikoita. Palikat sopivat kartan taakse symboleihin ja palikoiden kirjaimista muodostui viesti. Seuraavan seikkailun päämäärä.

Kasvattajan tulee pohjustaa lapsia seikkailuun. Näin lapset voivat jo henkisesti valmistautua, ennen kuin seikkailu on varsinaisesti edes alkanut. (Kokljuschkin 1999, 61.) Yllä mainittu pulloposti-viesti, jota merirosvohenkisesti Aarresaari-päiväkodeissa käytetään joskus seikkailun alkusykäyksenä, toimii hyvin herättelemään lasten ajatukset tulevaan seikkailuun. Tällöin tarinallinen seikkailu luo lapselle jo mielikuvia tulevasta ja lapsi sukeltaa aikuisen johdattamana, mitä mieleenpainuvimpiin kokemuksiin yhdessä vertaisryhmän kanssa.

Seikkailun aloitukset (aina erilaiset) jonka päätteeksi löytyvät Billy Bonesin kirjat, ovat olleet mahtavia.

Esiopetus seikkailut Aarresaari-päiväkodeissa värittyvät Billy Bonesin tarinoiden kautta. Billy Bones on Aarresaari-päiväkotien oma esiopetusmateriaali ja se on valtakunnallisten esiopetuksen tavoitteiden mukainen, värittyen huimilla ja jännittävillä seikkailuilla merirosvohengessä. Tässäkin Aarresaari-päiväkotien omaleimaisuus tulee vahvasti esille.

Erilaiset metsäseikkailut, erityisesti Majiksen yhteinen metsäseikkailu keväällä. Siinä oli erilaisia meriseikkailutaitoja ”testaavia” rasteja ja myös ”oikea” merirosvo piti pelastaa, kun se oli köytettynä puuhun. Tämä jäi taatusti lasten mieleen. ☺

Perinteinen: Pullopostiviesti. Silmät sidottuina seikkailuköyteen kiinnitettynä metsään – köyden päässä uusi viesti (silmät vapaiksi) – taito- ja nokkeluustehtäviä (yläköysi, alaköysi, hämähäkinverkko, silta, suo....) – löytyy aarrearkku – on lukossa, ei avainta . viesti – avain löytyy - arkku aukeaa - AARRE!

Alla oleva ”Nuotit hukassa” on mielestäni yksi parhaista esimerkeistä, joita päällystöltä tuli. Mielestäni kaikessa seikkailukasvatuksessa ja elämyspedagogisessa toiminnassa tulisi pyrkiä tällaiseen pitkäkestoisempaan, suunnitelmalliseen ja projektiluontoiseen seikkailuun. Jolloin kaikkien painopiste-alueiden yhdistäminen on mahdollista ja antaa lapsille kokonaisvaltaisia kokemuksia ja elämyksiä. Lisäksi tällaisten projektiluonteisten seikkailujen hyödynnettävyys useammassa ryhmässä antaa mahdollisuuden suunnitelmien ja resurssien mahdollisimman tehokkaaseen yhdistämiseen tietyissä tilanteissa. Jolloin isompien projektin omaisten kokonaisuuksien mahdollisuus arjessa on suurempi. Selkeät toiminnan ja vastuun alueet ja yhdessä tehden saadaan työyhteisössä mukava vire työhön ja samalla lapsille taataan mieleenpainuvia ja mukavia muistoja päivähoitosta. Aarresaari-taloissa myös talojen välinen yhteistyö kannattaa entistä

tehokkaammin ottaa voimavaraksi ja esim. johonkin projektiin tehdyt materiaalit voitaisi laittaa talojen välillä tehokkaampaan käyttöön.

”Nuotit hukassa”. Koko viikon seikkailu:

1 päivä: aloitetaan aamulaulu, mutta seinällä pelkkä nuottiviivasto (puutuu nuottiavain, nuotit ja sanat) – ei voi laulaa – täytyy lähteä etsimään avainta, joka aukaisee nuottiviivaston – metsästä löytyy monenlaisia avaimia (pahvisia: jakoavain, abloy-avain, g-avain väärinpäin....) – löytyy oikea g-avain – viedään paikoilleen.

2 päivä: etsitään nuotteja: pihasuunnistus – viedään löytyneet paikoilleen (paikat aikuinen miettinyt etukäteen)

3. päivä: oma soitin; kitara maitopurkista – purkeista löytyy muutama nuotti lisää – laitetaan paikalleen – (aikuinen soittaa pianolla jo löytynyttä)

4. päivä: muskari; soittoa omilla soittimilla (+aikuinen kitaralla) – löytyy laulun sävel – puuttuu vielä sanat; keksitään biisiin sanat (lapset keksivät) – harjoitellaan uutta laulua (muutama nuotti ja vähän sanoja vielä puuttuu) – soitetaan ja lauletaan myös muita lauluja

5. päivä: soitetaan ja lauletaan biisiä, alkaa kuulua hirveää meteliä – huoneeseen saapuu herra ”Melu” kattilankansia yms. paukutellen ja huutaen (”Melu” on naamioitunut tunnistamattomaksi) – hän ei kestä kuunnella kaunista soittoa eikä laulua ja joutuu lähtemään pois ja sanoo ettei voi koskaan palata – herra ”Melu” heittää jotain lapsille ja säntää pois – loput nuotit löytyvät – biisi on valmis ja seikkailu selvinnyt! – herra ”Melun” pusista löytyy myös jokaiselle seikkailijalle pieni palkinto.

Esteettistä orientaatiota kuvataan laajaksi ja monitahoiseksi. Sitä voidaan avata lapsille havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen ja luomisen kautta. Sen lisäksi kuvittelu ja intuitio ovat tärkeitä. Lapselle tulee luoda kauneuden, harmonian, melodian ja rytmin sekä tyylin ja jännityksen sekä ilon kokemuksia. Sekä myös niiden vastakohtien kautta omakohtaisia aistimuksia, tuntemuksia ja kokemuksia. Näin lasten näkemykset, asennoituminen ja arvostukset alkavat hahmottua. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005, 27.) Yllä olevassa esimerkissä ”Nuotit hukassa” on mielestäni hienolla tavalla kuvattu seikkailukasvatuksen keinoin tehtyä musiikkikasvatukseen liittyvää orientaatiota. Se on projektinomainen, siihen sisältyy musiikin teorian pureskelua, liikuntaa, päättelyä, kehittelyä, yhdessä tekemistä, oivaltamista ja jännitystä. Tällaisten projektiluontoisten kokonaisuuksien anti lapselle ja lapsiryhmille on varmasti vertaansa vailla. Toiminta on mielekästä, opettavaista ja mikä parasta yhdessä tehden myös aikuiset nauttivat yhdessä tekemisestä. Yhteinen tavoite ja päämäärä on lasten maailmasta käsin selvittää annetut tehtävät, mutta aikuisella on koko ajan se suurempi kasvatuksellinen ja sisällöllinen puoli hallussa. Tarinaan upotettuna lapset oppivat mielekkäällä ja elämyksellisellä tavalla musiikin teoriaa, kuin huomaamattaan.

Kapun kanssa (vuonna kivi) järjestettiin avaruusaiheinen seikkailuvuosi. Loppuseikkailu järjestettiin todella jännittävissä ympäristössä, nimittäin laser-sotimiseen tarkoitetulla paikalla. Voi sitä neonvalojen, pimeyden ja jännittävän äänimaailman luomaa illuusiota. Avaruusprinsessa pelastui ja avaruuden pahis sai kyytiä. ☺

Olimme 1–3-vuotiaiden kanssa retkellä metsässä ja polulla oli oja. Mietimme lasten kanssa, että mites siitä päästään yli ja lapset keksivät, että täytyy rakentaa silta. Niin lapset alkoivat kerätä keppejä joista rakennettiin silta. Sitten jatkoimme matkaa siltaa pitkin.

Vastauksista näkyy ajatukselliset erot siitä mitä seikkailukasvatus voi olla. Osalle seikkailukasvatus selkeästi on seikkailua ja jännityksen tunteen hakemista. Osalle seikkailukasvatus on ryhmäyttämismenetelmä. Osa vastauksista kuvaa hyvin pitkäkestoisemman seikkailun juonellisuutta ja tavoitteellisuutta. Monia seikkailukasvatuksen elementtejä on hyödynnetty seikkailuissa, kuten köysiharjoitteita jne. Seikkailuja värittää vahvasti Aarresaari-talojen merirosvohenkisyys ja aarre, aarrearkut ja jännitys ovat osa monien kuvaamia seikkailukokonaisuuksia. Seikkailukasvatus voi olla paljon muutakin kuin yllä kuvatut esimerkit. Esimerkit toivottavasti antavat jonkinlaisen pienen ajatuksen siitä, miten monipuolisesti, laajasti ja innokkaasti seikkailua, seikkailukasvatusta ja elämysten tarjoamista lapsille Aarresaari-päiväkodeissa käytetään. Toivottavasti päällystön suorat lainaukset antavat myös ideoita kokeilla, suunnitella ja toteuttaa vertaisryhmissä vastaavaa toimintaa ennakkoluulottomasti, rohkeasti, kokeilevasti ja täydestä sydäimestä.

4.4 Päällystön ajatuksia seikkailukasvatuksesta

Seikkailukasvatus voidaan mieltää hyvin monella tavalla. Vastauksissa tuli esille, että seikkailukasvatus on lasten maailman arvostamista ja arjen rikastuttamista. Seikkailukasvatuksen keinoin saadaan lapsille hymyjä kasvoille ja se vaatii suunnittelua ja suunnitelmallisuutta. Kahta vastaajaa lukuun ottamatta kaikki olivat kuvailleet käyttäneensä seikkailukasvatuksen elementtejä työssään. Osalle seikkailukasvatus on pitkä prosessi ja siihen voi liittää paljon kasvatuksellista toimintaa ja tavoitteita. Osa mieltää seikkailukasvatuksen arkiseksi jokapäiväiseksi toiminnaksi jos siihen vähän kylvää seikkailua ja jännitystä. Olen pyrkinyt kokoamaan tähän päällystön ajatuksia seikkailukasvatuksesta laajasti. Osassa vastauksista näkyy hienosti teoreettinen pohdinta ja ammatillinen ote seikkailukasvatukseen.

Seikkailukasvatus on innostavaa, luovaa ja motivoivaa. Se on jännittävää ja vaatii rohkeutta, jotta uskaltaa poistua omalta mukavuusalueelta.

Seikkailukasvatusta kannattaisi suosia enemmän varhaiskasvatuksessa. Sitä kannattaisi ”ujuttaa” jokapäiväisiin juttuihin päiväkodissa. Pihasta kannattaisi siirtyä lähimetsään tai lenkkipolulle. Tai yksi vaihtoehto on tuoda metsä pihalle (risuja, oksia tai puita majan tekoa varten). Joskus tuntuu, että elämme ihan liian steriilisti, eikä lapsi saa niitä elämyksiä mitä meidän sukupolvi sai aikanaan (siksi meistä on tullut niin luovia ja villejä ☺).

Päiväkotikäisille lapsille seikkailukasvatus opettaa sosiaalisia taitoja. Seikkailukasvatusta voi käyttää muiden kasvatustapojen rinnalla.

Seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka on se oma alkuperäinen motivaation lähde lähteä töihin Aarresaari-päiväkotiin. Se, että opiskelujen kautta pääsin vielä tutkimaan aihetta työyhteisössä oli itselleni hieno tilaisuus syventää omaa osaamistani ja samalla kenties avata Aarresaari-päiväkodeissakin uusia seikkailun ovia. Vastauksia kootessani minä tunsin syvää kiitollisuutta siitä, että olen juuri tässä työyhteisössä töissä. Ajatusten samankaltaisuus, tekemisen ilo ja motivaatio työtä kohtaan seikkailukasvatuksen keinoin yhdistää meitä ammatillisesti. Samalla me voimme toinen toisiltamme oppia uutta ja oppivan yhteisön tavoin me jaamme osaamistamme toisillemme ja koko työyhteisö hyötyy ja kehittyy entisestään. Aarresaari-päiväkotien suuri voimavara on nimenomaan kasvava yritys ja uusien päällystöläisten mukanaan tuoma ammattitaito, jota osataan hyödyntää koko yhteisön hyväksi. Aina kun yritykseen tulee uusia persoonia töihin se rikastuttaa työyhteisöä ja antaa meille mahdollisuuden uusiutua yhä uudestaan.

Seikkailukasvatus rohkaisee lasta kokeilemaan uusia asioita turvallisessa ympäristössä. Seikkailukasvatus yleensä kohentaa lapsen itsetuntoa ja itsetuottamusta, kun hän huomaa osaavansa. Samalla mielikuvitus pääsee valloilleen, kun lapsi lähtee pohtimaan seikkailun tarinaa edelleen ja mitä voisi olla luvassa jatkossa. Seikkailukasvatusta voi toteuttaa myös esim. musiikki- /liikuntatuokion ohessa rakentamalla tuokion ympärille seikkailullisen tarinan.

Ajatuksia seikkailukasvatuksesta:

- porukan yhteen hioutuminen
- toisen huomiointi
- toisen auttaminen
- yksin ei pärjää; tarvitaan kaveria
- motivoi hyvin
- selkeä kuvio; alkuperä – toiminta – lopetus
- voi liittää liikuntaan, musiikkiin, kädentöihin, luontoon ja kaikkeen
- jännityksen sietäminen
- itsensä voittaminen

Mielestäni seikkailukasvatus on yksi työkalu kasvattajille. Seikkailukasvatuksen avulla tekemiseen saadaan niitä poikkeamia arjen rutiineihin. Jännitys on myös yksiseikkailukasvatuksen timantti. Tunteena sitä on vaike-

ampi saada käyttöön muilla ph:n sisältöalueilla. Ja kun meillä kerran on se elämyshakuisuus ja jännityksen kokemisen tarvekin, niin seikkailukasvatuksen avulla sitä voidaan kanavoida myönteisiin asioihin. Ei sitten ehkä tarvitse hakea niitä näpistelyn tms. avulla. Omien rajojen turvallinen kokeilu sekä yhdessä toimimisen opettelu ovat ne seikkailukultarahan kaksi kiiltävää puolta.

Antaa ”päiväkoti-arkkeen” paljon mahdollisuuksia, mutta toki vaatii aikuisilta heittäytymistä ja aitoa kiinnostusta, jotta lapset saadaan mukaan! Aarresaari-päiväkotien rikkaus, josta monet lapset pääsevät nauttimaan!! 😊

Vastauksista käy ilmi, että seikkailukasvatus on osa Aarresaari-päiväkotien arkea. Moni pohti, että sitä voisi olla enemmän ja toivottavasti seikkailukasvatuksen käsikirja tulee avaamaan tätä niin konkreettiseen ja helppolukaiseen muotoon, että vähemmänkin aiheeseen perehtyneet päällystöläiset saavat ideoita, ajatuksia ja intoa rohkeasti lähteä toteuttamaan seikkailukasvatusta Aarresaari-päiväkodeissa. Seikkailukasvatus nähdään työtä rikastuttavana ja innostavana työmenetelmänä ja lasten elämää rikastuttavana ja kehitystä vahvistavana menetelmänä. Sen mahdollisuudet varhaiskasvatukseen kentällä ovat valtavat, mutta vaikuttaa siltä, että ajatus on heräämässä vasta yhteiskunnallisesti laajemmin pikku hiljaa. Seikkailukasvatusta toteutetaan monissa muissakin päiväkodeissa kuin Aarresaari-päiväkodeissa. Aarresaari-päiväkodeissa on pitkät perinteet seikkailukasvatuksessa ja yrityksen jatkuva kehittymisen tarve ja päällystöläisten kouluttaminen ja motivoiminen auttaa koko ajan tuomaan arkeen uutta ja ajantasaista tietoa seikkailukasvatuksesta. Seikkailukasvatuksen osaamisen vahvistaminen on jatkuva tarve Aarresaari-päiväkotien arjessa. Kun tulee uutta päällystöä niin aina tarvitaan tiedon jakamista, ajantasaistamista ja laajemmin yhteinen näkemys talojen välillä siitä mitä seikkailukasvatus on ja mitä se varhaiskasvatuksen osalta pitää sisällään.

4.5 Päällystön seikkailukasvatukseen liittyvät toiveet ja koulutustarpeet

Opinnäytetyö on ollut yritys-lähtöinen ja pyrkimys on ollut koko ajan tutkimuksessa koota ja tuottaa jotain todellista ja merkityksellistä tietoa Aarresaari-päiväkotien seikkailukasvatuksen laadun vahvistamiseksi. Lähtökohtana oli tuottaa käsikirja seikkailukasvatuksesta Aarresaari-päiväkotien käyttöön, jossa on konkreettista seikkailukasvatusmateriaalia. Vaikka tämä oletusarvo oli olemassa kysyttiin tutkimuksessa päällystöltä mitä he toivovat seikkailukasvatukseen liittyvästä materiaalista tai koulutustarpeista. 73% vastaajista toivoi konkreettista materiaalia ja käytännön vinkkejä sekä ideoiden kierrättämistä Aarresaari-talojen välillä.

Erilaisia seikkailuihin mahdollistavia välineitä esim. kiipeilyköyttä löytyy jo. Paljon luonnossa toteutettavia leikki-ideoita.

Vuoden teemoihin liittyvää täsmäkoulutusta. Konkreettisia jippoja ja ajatuksia.

Käytännön harjoituksia. Materiaalia; toimintaohjekortteja.

Itselleni seikkailukasvatus on melko uusi juttu, joten konkreettista tietoa siitä, mitä kaikkea seikkailukasvatus pitää sisällään; ehkäpä jotain valmiita ideoita omien ideoiden tueksi... ☺

Toivoisin jonkun ;-) kokoavan sellaisen koulutusmateriaalin, jossa lyhyesti kerrotaisi MIKSI sitä seikkailua pitäisi sinne kasvatuksen sekaan sotkea. Ja MITEN sitä voi toteuttaa. Esimerkkejä a) yksittäisistä seikkailu tehtävistä, b) seikkailutuokioista ja c) pidempään jatkuvasta seikkailujaksosta, jossa seikkailun keinoin toteutetaan eri ph:n sisältöalueita.

Vinkkipankki tyyppistä, jossa jaettas päällystön käyttämiä/kehittelemiä arjen ideoita.

Syksyn seikkailukoulutus Aarresaareissa oli hyvä. Sellaisia olisi kuva olla säännöllisin väliajoin (esim. 2-3 vuoden välein). Voisiko olla oma seikkailukasvatuksen käsikirja Aarresaari-päiväkoteihin, kun sellainen on liikunnasta ja musiikistakin?

Vastauksissa kävi selvästi ilmi, että osa päällystöläisistä oli saanut koulutusta seikkailukasvatuksesta. Osa päällystöläisistä ei ollut vielä perehtynyt aiheeseen niin laajasti. Seikkailukasvatuksen osaaminen on osittain hajanaista ja toiveet olivat toiminnallisista esimerkeistä, käsikirjaan ja sekä konkreettiseen koulutukseen, jossa pääsee itse osallistumalla tekemään ja kokemaan. Tämän opinnäytetyön painopiste on käsikirjan tekeminen, mutta koulutusta yrityksessä tullaan jatkuvasti tekemään ja se kuuluu olennaisena osana henkilöstön ammattitaidon kehittämiseen ja laadun turvaamiseen seikkailukasvatuksen osalta. Toinen yrittäjäistä Janne Jukarainen on perehtynyt seikkailukasvatukseen ja hän on paljon päällystöö vuosien varrella jo ennättänytkin kouluttaa. Opinnäytetyön merkittävyyden kannalta vastauksista voi selvästi havaita, että tilausta jo taloissa olemassa olevan seikkailukasvatustiedon ja -taidon kokoamiselle ja uuden materiaalin tuottamiselle todella on. Joten vastaukset vahvistivat näkemystä käsikirjan merkittävyydestä Aarresaari-päiväkodeille.

4.6 Seikkailukasvatuksen käsikirja ”Seikkailun siemeniä”

Opinnäytetyön tärkein käytännön toimi on ollut tehdä käsikirja seikkailukasvatuksesta. Seikkailukasvatuksen käsikirjan olen koonnut teoretiedon, päällystöläisille lähetetyn

kyselyn vastausten pohjalta ja käyttäen omaa tietotaitoa, jota vuosien varrella olen opiskellut ja käyttänyt varhaiskasvatustyössä. Valokuvien ja erilaisiin visuaalisiin keinoin olen pyrkinyt parantamaan selkeyttä, ymmärrettävyyttä ja mielekäästä ulkoilmettä. Olen käynyt pitkin opinnäytetyön etenemistä keskustelua Kommentosillan kanssa siitä, millaiseen muotoon käsikirjan kokoon. Jo aika varhaisessa vaiheessa päädyin siihen, että teen käsikirjan powerpointilla. Opinnäytetyön ohjaavalta opettajalta sain luvan tehdä Käsikirjaosan liitteeksi varsinaiseen tutkimukseen. Joka mahdollisti sen, ettei minun tarvinnut yrittää tehdä käsikirjaa word-muotoon. Powerpointin visuaaliset mahdollisuudet antoivat hyvät edellytykset mielenkiintoa herättävän ja selkeän sekä puhuttelevan ulkoasun tekemiseen. Se on myös mahdollista helposti liittää pdf-muotoon ja sen hyödynnettävyys digitaalisena on todella hyvä.

Ajatus on, että tiedostoa voi seikkailukasvatusharjoitteiden osalta vuosien saatossa kasvattaa ja näin opinnäytetyö jää elämään Aarresaari-päiväkotien arkeen. Toisaalta se antaa mahdollisuuden jonkin osakokonaisuuden tulostamiseen tai harjoitekorttien yksittäiseen hyödyntämiseen. Käsikirja voi toimia myös uusien päällystöläisten koulutuskokonaisuuden pohjana ja visualisoijana. Lisäksi jos opinnäytetyö herättää laajempaa kiinnostusta voi materiaalia hyödyntää muutkin asiasta kiinnostuneet varhaiskasvattajat, opiskelijat ja tahot jotka ovat seikkailukasvatuksesta kiinnostuneita. Aarresaari-päiväkodit voivat mahdollisuuksien mukaan tulevaisuudessa tarjota aiheesta koulutuspalveluita ulkopuolisillekin tahoille. ”Seikkailun siemeniä” on tämän opinnäytetyön liite, joka innostaa ja inspiroi toivottavasti muitakin kuin minua kehittämään omaa seikkailukasvatuksellista työtettä vielä laadukkaammaksi, tavoitteellisemmaksi, lapsilähtöisemmäksi ja palkitsevammaksi. Tämä opinnäytetyö ei ota kantaa saako seikkailulla aikaan elämyksiä vai elämyksillä seikkailua, näiden määritelmien rinnakkainenkin käyttö antaa tekijälleen vapauden valita mitä painotetaan. Tärkein asia on Kurt Hahnia lainatakseni; ”Kukaan ei ole matkustaja, kaikki kuuluvat miehistöön” Aarresaari-kielelle käännettynä tämä voisi tarkoittaa; ”Yhteinen sävel ja sama tahti, siinä on merirosvo-miehistön mahti”.

4.7 Päällystön palaute käsikirjasta

Seikkailukasvatuksen käsikirjan laitoin sähköisenä jakoon kaikkiin Aarresaari-taloihin ja kommentosillalle viikon 11 alussa. Tiukan aikataulun takia kommentointi aikaa ei ollut kuin kaksi viikkoa. Pyysin palautetta meidän drive-ohjelmalle (Liite 2.). Palaute tuli yhteen sähköiseen tiedostoon kootusti, johon kaikilla päällystöläisillä oli mahdollisuus

kirjata palautetta. Palaute oli pääosin positiivista ja käsikirja otettiin innolla vastaan. Osa päällystöläisistä on tullut keskustelemaan asiasta arjessa ja innostusta sekä kiinnostusta materiaali on herättänyt. Lisäksi muutamat muut varhaiskasvatuksessa työskentelevät tuttuni ovat olleet asiasta kiinnostuneista. Palautetta ei määrällisesti tullut yhtä paljon kuin varsinaisen kyselyn vastauksia. Kaikki tullut palaute oli hyvin samansuuntaista. Palautteessa todettiin, että on vaikea arvioida kuinka käsikirja lähtee arjessa elämään, kun ei ole seuranta-aikaa siihen. Koulutusta käsikirjan tueksi toivottiin. Tulevaisuus näyttää miten tämä on toteutettavissa. Rakennetta kuvattiin helppolukuiseksi ja kuvien ja esimerkkien määrää kiiteltiin. Toiveita oli siihen suuntaan, että pidempikestoisen seikkailun kuvaustakin olisi kaivattu ja aion sellaisen sinne aikanaan lisätä, mutta tämän opinnäytetyön puitteissa se ei ollut mahdollista. Nyt jo palautteissa tuli muutamia leikki-ideoita lisää, joita sinne toivottiin koottavaksi. Toiveet sinne lisäilen, mutta tähän työhön ne eivät ennätä. Tämä opinnäytetyö on ollut seikkailukasvatus käsikirjan prosessin alku ja käsikirjaa Aarresaari-päiväkodeille päivittelen sitä mukaa kun päällystöläiset ideoitaan laittavat jakoon ja toiveitaan esittävät. Laitan tähän esimerkin omaisesti muutaman palautteen. Päällystöltä tullessa palautteessa kysyttäessä ajatuksia seikkailukasvatuksen käsikirjasta nousi seuraavanlaisia asioita esille:

Ei ole aiemmin ollut. Tarpeellinen etenkin uusille työntekijöille. Hyvä teoriapohja koko laivaston seikkailuille. Konkreettisia vinkkejä.

Tositarpeellinen työväline päällystölle. Käsikirja on selkeä, joten siitä on varmasti jokaisen helppo ottaa suoria harjoitteita omaan työhön käytettäväksi. Käsikirja on myös monipuolinen, siitä löytyy seikkailuja monenlaisiin tilanteisiin. Samalla se on hyvin käytännönläheinen. Antaa kuitenkin myös kivasti teoriapohjaa.

Tarpeellinen, aivan loistava juttu. Kerrankin jotain konkreettista! Voi palautella asioita mieleen opuksen kautta ja hakea inspiraatiota sen avulla!

Seikkailukasvatuksen tarpeellisuutta kysyttäessä päällystön vastaukset olivat hyvin yksimielisiä siitä, että tarvetta sille on olemassa ja toivottavasti tähän tarpeeseen olen kyennyt vastaamaan. Toisaalta kun olen itse Aarrearkussa töissä pystyn jatkossakin päivittelemään käsikirjaa ja näin työ jää elämään arkeen ja koko ajan vahvistaa myös omaa ammattitaitoani. Samalla se myös pysyy päällystön mielessä kun ei ole vain jokin asiakirja, joka hautautuu ajan kanssa hyllyn täytteeksi, vaan sieltä voi sähköisessä muodossa käydä katsomassa mitä uutta sinne on aina ilmestynyt. Uskon, että tällainen aktiivinen tiedosto houkuttelee myös päällystää palaamaan siihen yhä uudelleen ja uudelleen ja tuomaan omia hienoja kokemuksiaan ja ideoitaan kaikkien saataville.

Erittäin tarpeellinen. Tällaista ei ole ennen ollut, joten tilausta käsikirjalle on kovasti. Tarve seikkailukasvatuksen ”herättelyyn” on nyt ja tässä.

Toimivuutta kysyttäessä tuli selkeästi esille, että kaikki päällystöläiset eivät välttämättä löydä seikkailukasvatuksen käsikirjan ydintä pelkästään tutustumalla materiaaliin. On mahdollista, että se ei siinä laajuudessaan siirry arkeen kun ehkä on käsikirjan tavoitteiden asettelussa toivottu. Koulutusta on jo alustavasti mietitty tai ainakin jonkinlaista purkamista käsikirjan osalta päällystölle tulee tarjota. Joten tähänkin toiveeseen ja tarpeeseen tullaan varmasti lähitulevaisuudessa vastaamaan. Itse olen vahvasti sitä mieltä, että konkreettinen koulutus käsikirjan tukena olisi erittäin toimiva osa käsikirjaan liittyvää perehdytystä.

Uskon, että toimii hyvin arjessa ja antaa suunnittelulle paljon apua. Olen sitä mieltä, että käsikirja pitäisi kuitenkin esitellä päällystölle, jotta se lähtisi heti elämään arjessa.

Käytäntö sen tulee kertomaan. Käsikirjan käyttö täytyy myös kouluttaa päällystölle.

Suunnittelussa hyvä apuväline. Pyörää ei tarvitse aina keksiä uudestaan.
 ☺ Helppoja, konkreettisia ja selkeitä ohjeita seikkailun toteuttamiseen.

Käsikirjan konkreettisuudesta oltiin hyvillään ja varsinainen käsikirja osa on selkeä ja helposti luettava. Teoria siivittää arjen esimerkkejä. Moni koki, että se on hyvä apuväline seikkailujen suunnitteluun ja sieltä voi poimia yksittäisiä harjoitteita tai koota harjoitteista pidempikestoisen kokonaisuuden. Sieltä löytyy myös yksinkertaisia harjoitteita ohjeineen sellaisellekin päällystöläiselle, jolle seikkailukasvatus on ihan uusi kasvatuksellinen menetelmä varhaiskasvatustyössä.

Selkeä. Ei turhaa löpinää. Käytännön vinkkejä vaikka huomiseksi käyttöön. Käsitelty monta eri sisältöaluetta: musiikki, kädentaidot...

Hyvät ohjeet ja esimerkit. Ei tarvitse olla ruudinkeksijä, että osaisi toteuttaa opuksen ideoita. Helppo poimia oman ja aiheeseen sopivan näköiset ideat.

E erityisen konkreettinen. Uskon, että sellainenkin päällystöläinen, joka ei tiedä mitään seikkailukasvatuksesta saa tästä selkeitä, konkreetteja esimerkkejä kuinka sitä voi toteuttaa lasten kanssa.

Kysyttäessä miten käsikirjaa voisi kehittää tulevaisuudessa nousi jo nyt muutamia todella hyviä ajatuksia esille. Ainakin nämä esille nousseet ajatukset on sinne helppo

lisätä. Ne myös teen, mutta tämän opinnäytetyön prosessin puitteissa se ei ole mahdollista, joten ne tulevat sitten aikanaan työyhteisön käyttöön kun ennätän sinne lisäyksiä tehdä.

Voisi lisätä muutaman kokonaisen, pidemmän seikkailun. (Useita päiviä) projektimuotoisena toteutuksena. Saadaan esim. viesti, ratkaistaan tehtäviä, jotta päästään eteenpäin ja lopussa ”palkinto”. Voidaan päivittää ja täydentää helposti.

Voisiko liikuntavinkkejä olla mukana, jotka sivuavat seikkailukasvatusta (esim. miinakenttä, lohikäärmeen metsästys...)?

Toivottavasti jää taloihin elämään ja saisi täydennystä...Hyvät ideat kiertoon!

Ulkoasusta palaute oli positiivista ja selkeästi se osaltaan on pystynyt tarjoamaan sellaisen Aarresaarimaisen otteen seikkailukasvatukseen. Kuten jo yllä jossain vaiheessa totesin, käsikirjan sisältö, ulkoasu ja Los Piratoksen laulujen sanoilla tavoiteltu tunnelma avautuu varmasti paremmin työyhteisössä oleville. Kun taas lukijat, joilla ei ole omakohtaista sidettä Aarresaariuteen voi lukukokemus olla toisenlainen. Olen luetuttanut työtäni myös muutamilla tutuillani, jotka eivät Aarresaarella työskentele ja he ovat kyllä antaneet palautetta, että silti käsikirja avaa heillekin aivan uudenlaisia ja innostavia näkökulmia lasten kanssa työskentelyyn seikkailukasvatuksen keinoin.

Aarresaarimainen.

Selkeä, As-tyylinen, helposti luettava. Hyvä että on kuvia mukana.

Helposti luettava. Selkeä ja kuvat värittävät tekstiä kivasti!

Kysyttäessä saiko käsikirjaan tutustuessa seikkailukasvatuksesta kenties irti jotain uutta, vastaukset olivat yksimielisiä. Jokainen oli poiminut ainakin jotain yksittäisiä harjoitteita, joita vastaajat eivät olleet aiemmin työssään käyttäneet. Tästä näkökulmasta voisi ajatella seikkailukasvatuksen käsikirjan tavoitteiden asettelun toteutuneen. Työyhteisössä olevat hyvät ideat on saatu kiertoon ja näin on saatu vahvistettua yhteistä hyvää Aarresaari-päiväkodeissa ja tietotaito on pystytty purkamaan helposti jaettavaan muotoon, joka ainakin vastausten perusteella on niin konkreettinen ja selkeä, että sen käytettävyys ja käyttöönotto ei vaadi suuria ponnisteluja. Myös itselle opinnäytetyön tekeminen on avannut uusia ovia seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan osalta. Monia käytännönharjoitteita on nyt oman repun täytteeksikin pakattu ja innostus seikkailukasvatusta kohtaan on vain entisestään vahvistunut. Tästä pääomasta on helppo am-

mentaa uutta ja mukavaa sekä tavoitteellista puuhaa päivähoitossa olevien lasten arkeen. Toivottavasti seikkailukasvatus työmenetelmänä tempaa mukaansa yhä uusia pääallystöläisiä ja näin myös yhä useammat miehistön jäsenet pääsevät nauttimaan jännittävästä, elämyksellisestä ja itsetuntoa vahvistavasta toiminnasta ja yhteisöllisyydestä. Seikkailukasvatuksen osalta ei voi olla koskaan liian valmis, aina voi kehittää jotain uutta ja mielenkiintoista ja haastaa niin itsensä kuin työyhteisön ja lapset sekä perheet yhteiseen toimintaan.

Sain kyllä paljon uusia ideoita ja ajatuksia.

Paljon uusiakin ideoita ja inspiraatio kevään seikkailujen suunnitteluun ;)

Hyvää kertausta teoriapohjaan sekä uusia käytännöntehtäviä.

5 KATSEET HORISONTTIIN

Seikkailu, seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka mielletään käsitteinä toistensa kaltaisiksi, mutta todellisuudessa ovat hyvinkin erilaisia riippuen kuka niitä käyttää. Oma tulkintani asiasta on, että seikkailua voi olla lähes mikä tahansa toiminta, minkä lapsi ja aikuinen kokee seikkailuksi. Osassa vastauksista kuvattiin seikkailuja niin, että puhutaan hiljaisella kuiskaavalla äänellä ja otetaan näin tilanteet haltuun. Sillä saadaan aikaan seikkailua, mutta seikkailukasvatukseen tarvitaan muutakin. Jo terminä seikkailukasvatus pitää sisällään sanan kasvatus, joka ohjaa ammattikasvattajien ajatusta tavoitteellisuuteen ja asioiden kokonaisvaltaisuuteen. Seikkailukasvatuksen keinoin voidaan varhaiskasvatuksen suositusten mukaisia toimintoja tehdä mielekkäällä ja päiväkotiympäristöstä ulospäin suuntautuvalla tavalla. Se vaatii seikkailukasvatuksen ymmärrystä, suunnittelua, toteutusta ja on aina viime kädessä aikuisen vastuulla miten seikkailukasvatuksen kokonaisuus etenee. Sillä on aina tarve ja tavoite. Tavoite voi olla myös itse seikkailu.

Elämyshakuisuus seikkailukasvatuksessa ei tarkoita elämyspedagogiikkaa. Seikkailukasvatuksella saadaan tuotettua lapsille elämyksiä. Elämyspedagogiikan kasvatukselliset lähestymistavat taas on elämysten kautta tuottaa jotain kasvatuksellista. Eli elämyspedagogisin menetelmin ja niitä käyttäen, on aina tunnettava tavoite johon ollaan pyrkimässä. Siihen liittyy luontevasti luonto, seikkailu, elämykset, mutta on tarkoituksel-

taan aina kasvattavaa, korjaavaa, hoitavaa ja tavoitehakuista; ryhmäytyminen, itsetunnon vahvistaminen, jopa korjaavien kokemusten saaminen. Elämyspedagogiikkaa ei voi tehdä tavoitteellisesti kuka tahansa, vaan siihen tarvitaan koulutusta, asiantuntemusta ja täytyy olla vahva pedagoginen osaaminen kohderyhmästä, jota ohjaa. Elämyspedagogiikkaa ei myöskään tulisi käyttää koskaan yksin vaan vertaisohjaajan kanssa, jolloin mahdollisten haasteellisten tilanteiden purkaminen on helpompaa. Olipa viime kädessä kyse seikkailusta, seikkailukasvatuksesta tai elämyspedagogiikasta, niitä yhdistää aina selkeä toiminnan aloitus – toimintavaihe – lopetus. Lisäksi kaikki yllämainitut tavat toimia lasten kanssa varmasti rikastuttavat lasten arkea ja uskallusta kohdata oman elämänsä haasteet ja antaa mieleenpainuvia kokemuksia ja elämyksiä päivähoitossa! Yhdessä tehden, ilolla, riemulla ja heittäytymällä seikkailun vietäväksi lapsista voidaan kasvattaa oman elämänsä sankareita, jotka pitävät huolta myös tovereistaan!

Jatkoa ajatellen Aarresaari-päiväkodeissa seikkailukasvatuksen käsikirjan aktiivinen päivittäminen auttaa tiedon lisääntymisessä ja uudistuvan tiedon jakamisessa päällystölle. Myös suljetussa facebook-ryhmässä voisi viritellä ajatusta vaikka kuukauden seikkailukasvatusharjoitteesta. Seikkailukasvatuksen nettisivuilla tällainen kuukauden harjoite on, mutta harjoitteet eivät välttämättä sovi lapsille. Tämä voisi olla Aarresaari-päiväkotien sisäisesti kohdennettu toiminnan vahvistamisen kannalta merkittävä kokeilu.

Käytännön koulutusta toivonut päällystö hyötyisi varmasti konkreettisista seikkailukasvatuskoulutuksista, jossa itse pääsee tekemään, kokeilemaan, oivaltamaan. Tekemällä itse harjoitteita myös päällystölle jää vahvoja muistijälkiä toiminnasta ja varsinkin jos mietitään henkistä kasvua ja psyykkisiä tekijöitä, päällystön omakohtaiset kokemukset seikkailukasvatusharjoitteista luovat ymmärrystä myös lasten tunnemaailmalle. Esimerkiksi köysiharjoitteet tai sokkoharjoitteet voivat päällystössäkin aiheuttaa monenkirjavan tunneskaalan. Toiselle pelottava kokemus voi toiselle olla mitä mieleenpainuvinkin ja positiivisin itsensä ylittämiskokemus. Myös näiden yksilöllisten erojen havainnointi ja huomaaminen ryhmässä toimiessa antaa tunteen siitä, että erilaiset persoonallisuudet lasten kanssa työskennellessä vaativat erilaisia asioita ohjaajuudelta. Myös pimeä/hämärä aiheuttavat joissakin ihmisissä vahvoja tuntemuksia. Päällystön on hyvä oppia ensin itse kokemalla harjoitteita, koska ymmärrys niiden tuottamista prosesseista avautuu parhaiten omakohtaisesti asioita kokemalla. Kun ymmärrys harjoitteita ja niiden tavoitteita kohtaan lisääntyy sekä tarkoituksenmukaisuus seikkailukasvatuksen käytöstä kasvaa. Ei riitä se, että harjoitteita tehdään tekemisen vuoksi. On tärkeää ko-

kea ja ymmärtää tarkoitukselliset lähtökohdat miksi tehdään, miten tehdään ja mitä toiminnalla tavoitellaan. Teoriatiedon ja omakohtaisten seikkailukasvatuksellisten kokemusten yhdistämisellä saadaan syvyyttä kasvatukselliseen toimintaan ja yhdessä tekemiseen lasten kanssa. Todennäköisesti konkreettinen seikkailukasvatuskoulutus lisää päällystön keskinäistä ryhmäytymistä entisestään ja vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Joten konkreettinen seikkailukasvatuskoulutus parhaimmillaan kasvattaa entisestään työtyytyväisyyttä ja parantaa toiminnan laatua Aarresaari-päiväkotien tarjoamassa varhaiskasvatuksessa.

Jatkotutkimuksen aiheena tulevaisuudessa voisi olla, miten seikkailukasvatus näyttäytyy lasten maailmasta käsin. Tämä opinnäytetyö on tietoisesti rajattu päällystöläisten ajatuksiin ja hyvien käytänteiden kokoamiseen. Olisi hienoa tietää lasten maailmasta käsin, kuinka he kokevat seikkailun, seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan. Osaavatko he erotella Aarresaari-päiväkotien toiminnasta nämä osa-alueet. Ovatko ne seikkailukasvatukselliset asiat, jotka me määrittelemme seikkailukasvatuksen elementeiksi lapsista ne seikkailullisimmat asiat. Kävisikö kenties niin, että lasten omat mielikuvituksen tuottamat leikit, merirosvohenkisyys ja muut lasten maailmassa pyörivät teemat sittenkin olisivat ne mieleenpainuvimmat seikkailut. Toinen tutkimuskohde tulevaisuudessa voisi olla kotisatamien näkökulma seikkailukasvatuksen näkyvyyteen Aarresaari-päiväkodeissa tai mahdollisesti kehittämis ehdotukset kotisatamista, toiveineen ja odotuksineen.

Omaa ammatillista kasvua pohtiessani, tämä opinnäytetyö on antanut minulle mahdollisuuden kurkistaa pintaa syvemmälle Aarresaari-päiväkotien seikkailukasvatuksen arkeen. Minulla tuskin muuten olisi ollut mahdollisuus tällaiseen. Se on antanut minulle monia herätteitä myös omassa ammatillisessa kehittämisessäni. Oma lähestymistapani on vahvasti elämyspedagoginen taustani takia, kun taas Aarresaari-päiväkodit edustavat seikkailukasvatusta. Näiden teemojen tarkastelu, analysointi ja päällystöltä tulleet vastaukset ovat antaneet itselleni vahvan ymmärryksen siitä, miten moninainen ja haasteellinen seikkailukasvatuksen kenttä on. Käsitteiden erottelu ja toisaalta yhdistely antaa syvempää ymmärrystä asiassa. Vaikka tietoa on kirjoissa runsaasti olemassa painotukset kohdistuvat enemmän liikuntakasvatukseen ja luontoliikuntaan ja ovat enemmän yleismaailmallisia eivätkä suoranaisesti varhaiskasvatuksen näkökulmasta tehtyjä. Osittain ne ovat silti hyvin lähellä seikkailukasvatusta. Mielestäni varsinkin käsikirjassa oleva materiaali jota olen työstänyt puoltaa paikkaansa nimenomaan Aarresaari-päiväkotien ominaispiirteiden ja painopistealueiden näkökulmasta. Tieto on kohdennettu nimenomaan tietyn työyhteisön tarpeisiin ja ei ole tarkoitukseen, että se olisi

itsessään toimiva malli johonkin toiseen työyhteisöön siirrettäessä. Sieltä voi varmasti poimia tiedonjyviä työyhteisön ulkopuolisetkin, mutta luulen, että kokonaisuudessaan työ aukeaa sellaiselle joka on sisällä työyhteisössä ja jolla on tarttumapintaa Los Pira-toksen lauluihin ja ”Aarresaariuteen” ylipäättänsä. Lukijalle avautuakseen Käsikirja vaa-tii pienen sisäisen ”merirosvon” löytymisen omasta itsestä, jotta uskaltaa heittäytyä tarinan ja ”Aarresaarimaisen” ajatusmaailman vietäväksi.

Päällystöltä saamani vastaukset ovat avanneet myös silmiäni musiikkikasvatuksen ja seikkailukasvatuksen yhdistämiseen. ”Nuotit hukassa” on yksi niistä vastauksista, jota lukiessani minulle tuli tunne, että asioita jakamalla me kaikki hyödynnämme tästä proses-sista. Itselleni musiikkikasvatus on mukavuusalueen rajalla oleva kokonaisuus, vaikka musiikkikasvatusta myös vahvasti Aarresaari-päiväkodit edustavat. Aarresaari-päiväkodeissa työskentelee huikean taitavia ihmisiä, omine vahvuuksineen ja kehitty-misen tarpeineen. Osa on liikunnallisesti erityisen vahvoja osaamisessaan, osalla mu-siikillinen osaaminen on huikeaa ja seikkailukasvatuksen osalta myös osaamista löytyy. Nyt kun omaa ammatillisuuttani olen itsekin pohtinut, kyseenalaistanut ja päässyt ra-kentamaan edelleen tällaisessa hurjan taitavassa joukossa on minulla etuoikeutettu olo. Prosessi on antanut itselle uusia virikkeitä, poltetta tehdä seikkailukasvatusta arjen työssä vielä vahvemmin, näkyvämmiin, vieden seikkailukasvatuksen kipinää myös eteenpäin kehittäen koko Aarresaari-päiväkotien laivuetta. Samalla itseäni muistutel-len, että kapea-alainen osaaminen ei kauas kanna. Siksi olen hankkinut itselleni kita-ran, jota olen kohta puoli vuotta itsekseni soitellut. Tietoisesti olen hypännyt oman mu-kavuusalueeni ulkopuolelle toivoen, että joku päivä se tuottaa hedelmää ja rohkeasti lasten kanssa voin nauttia musisoinnista metsässä muutenkin kuin käpyguiron ja kep-piklaveesien avulla.

Opinnäytetyön tekeminen työyhteisöön, jossa itse toimii myös työntekijänä on omalla tavallaan haaste. Puolueettomana pysyminen ja vastausten analysoiminen vaativat vahvaa eettistä otetta opinnäytetyössä. Toisaalta, tässä ei käytetty mitään prosentuaa-lisia mittareita, koska opinnäytetyön tavoiden asettelun kannalta oli tarpeellista koota hyviä työkäytänteitä ja ideoita, joka osaltaan keventää eettistä vastuuta tutkijana. Jos opinnäytetyön tavoite ja asettelu olisi ollut toisenlainen olisi tulosten purkaminen voinut olla haasteellisempaa. Nyt taas ajattelen, että tässä tapauksessa vastausten runsas määrä ja osallistuvuus tähän prosessiin kuvaa mielestäni sitä, että olen työyhteisössä sisällä ja ihmisillä on halu auttaa, osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin. Nyt voi pohtia sitä, jos opinnäytetyön tekijä olisi ollut joku työyhteisön ulkopuolinen olisiko tulosten analysointi ollut niin vaivatonta ja olisiko vastauksia tullut näin runsaasti. Toisaalta Aar-resaari-päiväkotien omaleimaisuus ja painotukset avautuvat varmasti paremmin, kun

ymmärtää ja on kokenut asioita itse konkreettisesti arjen työssä. Itsellä on subjektiivinen käsitys siitä mitä kirjoittaa ja toisaalta tietää myös mikä on realistista lasten kanssa toimiessa seikkailukasvatuksen kentällä juuri Aarresaari-päiväkodeissa.

Lopuksi haluaisin vielä täydestä sydämeistäni kiittää kaikkia opinnäytetyöni prosessiin osallistuneita niin omassa kotisatamassani, Aarresaari-laivueessa seilaavia sekä opiskelutovereita että Pieksämäen diakin henkilökuntaa sekä Eero Kiiskeä, joka hyväntahtoisuuttaan tuli prosessiin mukaan. Näillä ajatuksilla jatkan omaa ammatillista löytöretkeäni Aarresaari-päiväkotien laivueessa. Haluan, että myös sinä opinnäytetyöni viimeiselle sivulle päässyt lukija ajattelet näitä asioita ja sitä mitä voit saavuttaa jos:

- Olet rohkea
- Olet ennakkoluuloton
- Uskallat ottaa askeleen mukavuusalueesi ulkopuolelle
- Etsit tietoisesti uusia asioita ja nautit niistä
- Opit itsestäsi, samalla kun opit toisilta jotain uutta
- Olet tasavertainen toimiessasi toisten kanssa
- Arvostat itseäsi ja kanssa tovereitasi
- Jaat kaiken hyvän, niin se tulee kaksinkertaisena takaisin
- Heittäydyt seikkailuun
- Tarjoat elämyksiä toisille
- Uskallat irrotella
- Uskallat nauttia elämästä
- Jokainen päivä voi olla uusi löytöretkesi
- Jos sinulla on mahdollisuus tehdä mieleenpainuvia asioita lasten kanssa, tee niitä!
- Mitä ikinä teet, tee se iloisesti, riemumielin ja pieni pilke silmäkulmassa 😊
- Kunnioita jokaisen yksilöllisyyttä, mutta pyri aina yhteisöllisyyteen!
- Muista kiittää aina kun siihen on aihetta; positiivinen palaute vahvistaa
- Antaessasi rakentavaa palautetta, tee se niin kauniisti ja toista kunnioittaen kun pystyt
- Jokainen on oma AARTEENSA!
- ”Yhteinen sävel ja sama tahti, siinä on Aarresaari-päiväkotien mahti”
- Tiedät myös kun ”Meri joskus pauhaa, hurjasti se myrskyää”, niin sinulla on tukiverkosto, johon turvallisesti nojata vaikeidenkin kokemusten yli
- Myötätuulta purjeisiin!!!

LÄHTEET

- Aalto, Mikko 1998. Seikkailuelämykset. Purku. Prosessointi. Psykkinen turvallisuus. Ryttylä: My generation Oy.
- Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. 4.painos. Ryttylä: My generation Oy.
- Becker, Peter 2000. Teoksessa Telemäki, Matti; Steve Bowles 2001. Seikkailukasvatuksen teoria ja käytäntö. Osa 1. Sarja B: Opetusmonisteita ja selosteita 15/2001. Oulu. Oulun yliopistopaino. 12, 23.
- Blatner, Adam. 1997. Toiminnalliset menetelmät terapiassa ja koulutuksessa. Suomen Moreno-Instituutin julkaisusarja. Jyväskylä. Gummerus.
- Diakonia ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten.
- Gardner, Howard. 1991. The unschooled mind. How children think and how schools should teach. New York. Basic Books.
- Haapamäki, Jouko; Kaipio, Kalevi; Keskinen, Soili; Uusitalo, Ilkka; Kuoksa, Maria 2000. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2002. Tutki ja kirjoita. 6.-8.painos. Vantaa: Kirjayhtymä Oy.
- Jukarainen, Janne. i.a. Seikkailun mahdollisuus. Jyväskylän yliopisto. Seminaarityö.
- Kangasniemi, Timo; Reitti, Mikko & Sillanpää-Reitti, Terhi 2009. Luonto- ja elämysliikunta. Opetushallitus ja koululiikuntaliitto.
- Karvonen, Pirkko; Siren-Tiusanen, Helena; Vuorinen Riitta 2003. Varhaisvuosien liikunta. Lahti: VK-kustannus.
- Karila, Kirsti; Kinos Jarmo & Virtanen Jorma 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karppinen, Seppo J.A.; Lomaa Timo (toim.) 2007. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovellutuksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Kokljuschkin. Mikael. 1999: Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Lomaa, Timo; Karppinen Seppo J.A. 2010. Seikkaillen elämyksiä 2. Elämyksen käsitehistoria ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Lehtonen Timo, Editor. 1998. Adventure for life. Perspectives on issues in experiential education. Jyväskylä: Atena.

Los Piratos. 2010. Aavelaiva. Cd. Aarresaari edutainment.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. i.a. Ryhmyttäminen. Viitattu 14.4.2013.
www.koulurauha.fi

Mattila, Kati-Pupita 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nurmi, Jari-Erik; Ahonen, Timo; Lyytinen Heikki; Lyytinen, Paula; Pulkkinen, Lea; Ruipila, Isto 2009. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.

Outward Bound Finland ry i.a. Elämyspedagogiikka. Viitattu 13.2.2013
<http://www.outwardbound.fi/experiential-learning>

Scheler, Max 1987. Person jand Self-Value. Three essays. Toim. Manfred S. Frings. London. Routledge&Kegan Paul.

Suomen nuorisokeskukset ry i.a. Seikkailukasvatus. Viitattu 13.2.2013.
<http://www.seikkailukasvatus.fi/binary/file/-/id/30/fid/297/>

Sura, Sirkka. 1999. Toiminnallisuus alkukasvatustieteen oppimisen edistäjänä. Teoksessa Laine&Tähtinen (toim.) Oppimisen ohjaaminen esi- ja alkuopetuksessa. Turun yliopistonkasvatustieteiden tiedekunta, julkaisusarja B, 64.

Sylvester, Robert 1994. How emotions affect learning. Education Leadership.

Telemäki, Matti 1998. Kajaanin opettaja koulutusyksikkö. Johdatus seikkailukasvatuksen teoriaan. An introduction to the theory of adventure education. Sarja B: Opetusmonisteita ja selosteita 11/1998. Oulu.

Telemäki, Matti; Steve Bowles 2001. Kajaanin opettajakoulutusyksikkö. Seikkailukasvatuksen teoria ja käytäntö. Osa 1. Sarja B: Opetusmonisteita ja selosteita 15/2001. Oulu.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Oppaita 56. Helsinki: Stakes.

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Helsinki.

Vilen, Marika; Leppämäki, Päivi; Ekström, Leena 2002; Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY.

LIITE 1. SEIKKAILUKASVATUKSEN KÄSIKIRJA – ”SEIKKAILUN SIEMENIÄ”

Seikkailun siemeniä

Aarresaari-päiväkotien
seikkailukasvatuksen käsikirja

Made by Kati Nevalainen

Käsitteitä

- ❧ **Seikkailukasvatus** – Elämyksiä, kokemuksia, jännitystä. Seikkailua ei voi suunnitella täysin etukäteen – yllätyksellisyys. Toiminnallisuus.
- ❧ **Elämyspedagogiikka** – Painottaa kasvatuksellista toimintaa, joka vaikuttaa kokonaisvaltaisesti yksilöön, tämän psyykeen, älyyn sekä kehoon ja joka tähtää uusien elämysten syntymiseen. Elämyspedagogiikan ensisijainen tavoite ei ole silti luoda elämyksiä vaan turvata kokonaisvaltaisen kasvun vahvistuminen.
- ❧ Elämyspedagogiikan ja seikkailukasvatuksen käsitteitä ei voi erottaa toisistaan ainakaan tässä opinnäytetyössä, koska seikkailukasvatuksen elementit ovat osa elämyspedagogiikkaa. Seikkailukasvatuksellisilla elementeillä haetaan elämyspedagogiikan ajattelun mukaista kasvua ja kehitystä. Tärkeänä osana myös ryhmäytyminen ja itsetunnon vahvistuminen.
- ❧ **Päällystö** – päiväkodin työntekijät
- ❧ **Miehistö** – päivähoidossa olevat lapset
- ❧ **Kotisataman väki** – päivähoidossa olevien lasten perheet

Kurt Hahn (1886-1974)

- ✎ Elämyspedagogiikan tunnetuin kehittäjä on saksalainen reformipedagogi Kurt Hahn (1886-1974).
- ✎ Hahnin lähtökohtana oli, että oppiminen ja kasvaminen tapahtuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa uudessa haasteita tarjoavassa ympäristössä.
- ✎ Hän perusti maaseutukouluja Saksaan ja Englantiin viime vuosisadan alussa.
- ✎ Hahnilainen koulutusfilosofia kehittyi vähitellen yksilökeskeisestä näkökulmasta kohti demokraattista ryhmätoimintaa.
- ✎ Hahnin ajatus oli vaikuttaa yksilön käyttäytymiseen tajunnan, aistimuksien ja tuntemuksen kautta.

✎ PÄÄ- KÄSI- SYDÄN

- ✎ Hän määritteli kaksi oppimisen ja kehittymisen tapaa:
  - ✎ tunteen ja aidon toiminnan yhdistämisen
  - ✎ toiminnan itsensä voittamiseksi
- ✎ Elämyspedagoginen toiminta pitää sisällään käsitteet: turvallisuus, elämys, kokemus, hetkellisyys, tilannesidonnaisuus, välittömyys, luonto, aitous ja yksinkertaisuus
- ✎ Hahnilaiseen elämyskasvatukseen kuuluu vahvasti usko ihmiseen aktiivisena, vastuullisena ja täysi valtaisena kansalaisena.

Seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan rantautuminen Suomeen

- ✎ Osassa Euroopan maita, Yhdysvalloissa ja Kanadassa elämyspedagogiikka on osana korkeakouluopetusta. Myös Suomessa on järjestetty erillisiä seikkailukasvatuksen kursseja useissa yliopistoissa.
- ✎ Suomeen seikkailukasvatus levisi vasta 1990-luvulla. Vuodesta 1991 ovat Suomen Seikkailukoulutuksen tuki ry ja Perä-Pohjola-Opisto kouluttaneet seikkailukasvattajia ja tuottaneet alaan liittyvää materiaalia.
- ✎ Suomen tärkeimpiä elämyspedagogiikan vaikuttajia oli Matti Telemäki. Hänen ensimmäiset kokemuksensa seikkailukasvatuksesta ovat 1980-luvun alkupuolelta, kun hän kävi tutustumassa Saksassa OB-koulujen toimintaan. Suomalais-saksalaisen yhteistyön tuloksena Nurmekseen perustettiin 1990-luvun alussa Pohjoismaiden ensimmäinen Outward Bound -järjestö: OB-Finland. Samalla Suomeen saatiin kolmas seikkailuohjaajia kouluttava keskus Turun KOTA/ Suomen Seikkailukasvatuksen Tuki ry:n ja Tornion Perä-Pohjolan Opiston rinnalle. Myös ammattikorkeakouluissa on tarjolla elämyspedagogiikan opintoja sekä ammatillista lisäkoulutusta tarjotaan mm. Kuopiossa.

Seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka varhaiskasvatuksessa

- ❧ Seikkailukasvatuksen menetelmin voidaan vahvistaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista itsetuntemusta ja yhteistyötaitoja
- ❧ Oma-aloitteisuus lisääntyy
- ❧ Rohkeus ja oma identiteetti vahvistuvat
- ❧ On toiminnallista ja liikunnallista
- ❧ Voidaan yhdistellä myös musiikin, draaman ja kädentaitojen sisältöjä
- ❧ Arjen toiminnot ja ruoanvalmistus luontoympäristössä
- ❧ Retkeily keskeistä
- ❧ ”Kukaan ei ole matkustaja, kaikki kuuluvat miehistöön” Kurt Hahn

Käsikirjan tavoite

- ❧ Käsikirjan keskeisin tavoite on vahvistaa Aarresaari-päiväkotien seikkailukasvatusta varhaiskasvatuksen työmenetelmänä, tuottamalla selkeää ja helposti arkeen siirrettävää materiaalia aiheesta päällystön käyttöön esimerkin omaisesti.
- ❧ Jakaa tietotaitoa seikkailukasvatuksesta ja elämyspedagogiikasta koko päällystölle.
- ❧ Tuottaa materiaalia, josta tulevienkin päällystöläisten on helppo ajatuksen ydin löytää.
- ❧ Turvata Aarresaari-päiväkodeissa laadun tasapuolisuus perheille seikkailukasvatuksen osalta; ”Yhteinen sävel ja sama tahti, siinä on Aarresaari-talojen mahti”
- ❧ ”Learning by doing” ajatuksen kasvattaminen arjessa.

Aarresaari-päiväkodit

- ☞ Jyväskyläläinen yritys, joka on toiminut jo 17 vuotta merirosvo-seikkailujen hengessä. Los Piratoksen seikkailulliset laulut siivittävät arkea vahvasti.
- ☞ Yrityksen omistavat Janne Jukarainen ja Olli Liimatainen (www.aarresaari.fi)
- ☞ Aarresaari-päiväkodit painottavat toimintaansa mu siikkiiin, liikuntaan ja seikkailukasvatukseen
- ☞ Aarresaari-päiväkoteja on tällä hetkellä 8:
  - Aarresaari
  - Laivakoira
  - Majakkasaari
  - Myrskylyhty
  - Aarrelaiva
  - Meritähti
  - Merikarhu
  - Aarrearkku
- ☞ Viimeisin päiväkodi Varkauden Aarrearkku, aloitti toimintansa syksyllä 2012. Työskentelen itse tässä päiväkodissa.
- ☞ Syksyllä 2013 Kuopioon avataan myös Aarresaari-päiväkodi Märssykori

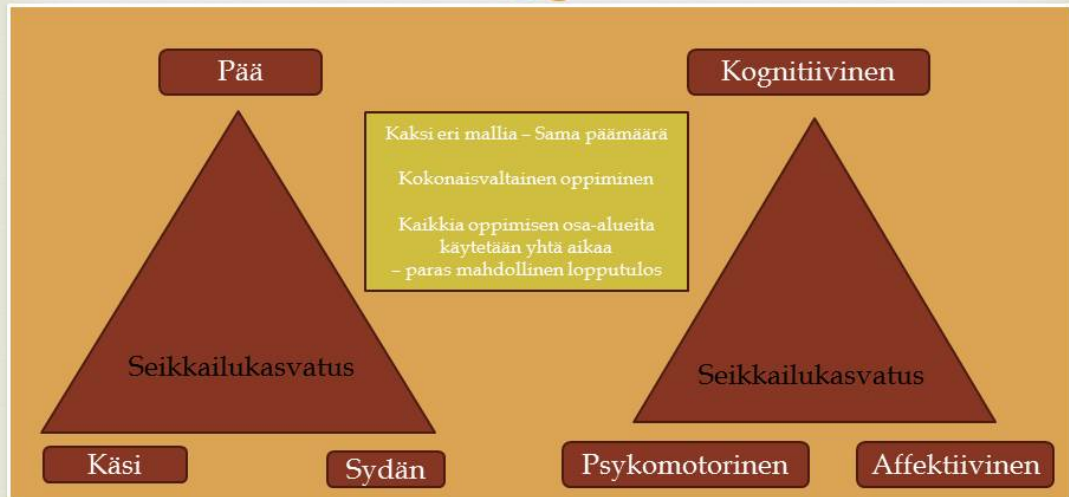
"Seikkailun siemeniä tiivistetysti"

- ☞ "Seikkailun siemeniä" on materiaali, jonka tavoite on rohkaista päällystöä menemään lasten kanssa rohkeasti luontoon. Tekemään asioita yhdessä, kokemaan yhdessä ja saada aikaiseksi sellaisia muistijälkiä lapsuudesta, jotka vahvistavat itsetuntoa ja auttavat lapsia kasvamaan kokonaisvaltaisiksi yksilöiksi ja ryhmänjäseneksi sekä tuottaa iloa.
- ☞ Kurt Hahnin ajatus PÄÄ – KÄSI – SYDÄN on lasten kanssa toimiessa tärkeää. Toiminnan kokonaisvaltaisuus ja tavoitteellisuus. Ajattelu, toiminta ja tunne yhdistettynä toisiinsa antavat mahdollisuuden suotuisalle kokonaisvaltaiselle kasvulle ja kehitymiselle.
- ☞ Hahnin ajatus: "Kaikki kuuluvat miehistöön" on oivallinen tapa ajatella ryhmätoimintaa. Tehdään yhdessä sellaisia asioita, jossa kaikki voivat tasavertaisena osallistua omien kykyjen, taitojen ja mahdollisuuksiensa mukaan. Ketään ei jätetä yksin ja opitaan huolehtimaan lähimmäisistään ja kanssa ihmisistä.

Kokonaisvaltaisuus seikkailukasvatuksessa

Kokljuschkin kuusi seikkailun keskeistä elementtiä

Kokljuschkin 1999, 36 – 51

Seikkailukasvatusharjoitteiden moninaisuus

Ryhtiin jakamisharjoitteet:

- tavoite jakaa suuri ryhmä aina uudella tavalla tavoilla pienemmäksi

Leikit ja hullutusharjoitteet:

- tavoitteena löytää sisäinen lapsi, luovuus ja irroittelukyky

Yhteistoimintaharjoitteet:

- tavoitteet voivat olla hyvin moninaisia esim. yhdessä tekemisen ilo, hauskanpito, tutustuminen, vapautuminen, me-hengenvahvistaminen, roolien huomaaminen, fyysisyys, tunteiden käynnistyminen, ominaisuuksien esille tulo

Myönteisyys harjoitteet:

- tavoite on saada ihmiset kokemaan olevansa tärkeitä ja että heistä välitetään aidosti ja että pystyy itse myös välittämään muista

Sulattajat:

- tavoite ajasta irtautuminen ja ajatusten siirtäminen uuteen tilanteeseen ja ryhmään

Tutustumisharjoitteet:

- tavoite saada ihmiset tutustumaan toisiinsa sekä harjoitteiden avulla he pääsevät tutustumaan toistensa persoonalluuksiin

Luottamusharjoitteet:

- tavoite on luottamuksen rakentaminen ryhmäläisten välille -turvallisuuden kasvattaminen

Lämmittelyharjoitteet:

- tavoitteena on herätellä kiinnostusta erilaisilla harjoitteilla käsillä olevaan asiaan ja saada motivaatiota nostettua tulevaa toimintaa kohtaan

Itsensä ilmaisemisharjoitteet:

- tavoite on saada ihmisistä tunnistamaan omia persoonallisuuden ulottuvuuksia. Lisäksi näillä harjoitteilla on myös ryhmäytävä merkitys

Seikkailuharjoitteet:

- tavoitteet ovat moninaiset ja vaativat ohjaajalta paljon tietotaitoa ja omienkin tunteiden havainnointia ja hallitsemista. Seikkailuharjoitteilla voidaan esim. kasvattaa rohkeutta, myönteisiä kokemuksia, itsensä voittamista. Kääntöpuolena voi olla häpeä, hajoamisen tunne, avuttomuus tai pelko. TURVALLISUUS NÄKÖKOHDAT: Fyysiset ja psyykkiset!!!

Tahtoharjoitteet, arvoharjoitteet, alitajuiset itsensä tuntemis- ja ryhmän alitajuntaharjoitteet, herkistymisharjoitteet, regressioharjoitteet, huolenpitoharjoitteet, sisäisen paranemisen harjoitteet, eroharjoitteet:

Tavoitteet ovat moninaisia ja vaativat ohjaajuukselta ryhmän hallintaa ja monialaista asiantuntemusta, joten näihin voi perehtyä paremmin mm. Ryppästä ryhmäksi kirjasta.

Mikko Aalto 2000; Ryppästä ryhmäksi.

Turvallisuus - retkisuunnitelma

Retkelle lähdettäessä tulee aina tehdä retkisuunnitelma.

Retkisuunnitelman tulee sisältää osallistujien nimet., niin miehistön kuin päällystönkin sekä retken vastuuhenkilön nimi. Lisäksi tulee ilmetä paikka, aika, kesto. Retkellä mukana tulee olla kännykkä, ensiapuvälineet sekä puhelinnumerot, johon ottaa yhteyttä, jos jotain sattuu. Retkelle lähdöstä on myös hyvä kertoa etukäteen niin omassa työyhteisössä kuin tiedottaa kotisatamia.

Hyvän seikkailun rakenne

- ❧ Aloitus – seikkailuun orientoituminen
- ❧ Ryhmiin jakamis-, tutustumis-, lämmittelyharjoitteita
- ❧ Toiminta – aktiiviset osiot - yhteistoimintaharjoitteet
- ❧ Mahdollinen solo-osuus / yksilöharjoitteet
- ❧ Rauhoittuminen
- ❧ Purku

Lapsen ikä ja seikkailu

Seikkailukasvatuksesta puhuttaessa on syytä tarkastella myös kohderyhmää, jolle seikkailuelämyksiä tarjoaa. Jos kysymys on hyvin pienestä lapsesta, seikkailuksi käy vaikka lumihangen tutkiminen talvella tutussa ja turvallisessa ympäristössä turvallisen aikuisen kanssa. Mitä isommaksi lapset kasvavat ja lähestyvät esikouluikää heille ryhmäytyminen, ryhmään kuuluminen ja yhteistoiminta ovat tärkeässä osassa. On tärkeää, että toiminta on motivoivaa ja palkitsevaa ja keskiössä tulisi olla tekemisen ilo. On siis muistettava lasten tarpeet ja taitotaso toimintaa suunniteltaessa.

Aarresaaripäiväkotien painopistealueet

Seikkailun täyteistä merirosvomusiikkia

Aarresaari-päiväkotien yrittäjillä Janne Jukaraisella ja Olli Liimataisella on Soitin- ja Keitinyhtye Los Piratos.

Aarresaari-päiväkotien vuosittaiset seikkailut värittävät osaltaan näiden merihenkisten laulujen tarinoiden mukaan. Lauluissa korostuvat musiikki, liikunta ja tarinallinen seikkailu.

Los Piratokselta on ilmestynyt kaksi cd:tä ja yksi dvd.

”Kenelle kuuluvat kultaiset kengät?”

Vuosi 2012-2013 on Aarresaari-päiväkodeissa vierähtänyt vuosisuunnitelman mukaan, jonka punaisena lankana on kulkenut Kadonneiden kultarahojen arvoitus. Yrittäjät Olli Liimatainen (”Kapu”) ja Janne Jukarainen (”Kokki”) ovat Komentosillalta laittaneet aina kuukauden ensimmäiseksi maanantaiksi Aarresaari-päiväkodeille pullopostina dvd:n, jossa seikkaillaan Kadonneiden kultarahojen jäljillä.

Tätä tarinaa on viety läpi vuoden talojen seikkailuissa. Yhdessä dvd:n jaksossa ihmeteltiin ”Kenelle kuuluvat kultaiset kengät?” ja kerran ne olivat ilmestyneet päiväkodin pihalle. Tässä on paljon elementtejä draamatyyppisestä seikkailusta ja juonellisesta tarinasta, jota jokainen Aarresaari-päiväkoti voi sitten höystää omien mahdollisuuksiensa mukaan.

Tarina löytyy myös youtubesta ja perheetkin ovat innostuneet siitä.

Virittäytymistä seikkailuun

Tärkein asia seikkailukasvatuksessa on suunnitella seikkailut etukäteen hyvin. On otettava huomioon turvallisuustekijät, tarvittavat välineet. Jos ollaan menossa retkelle; retkisuunnitelman teko ja osallistujat kirjataan.

Virittäytyminen tulevaan seikkailuun on yksi tärkeimmistä asioista, tämä kuva antaa ajatusta siitä, että pohjatyö kannattaa tehdä hyvin...

”Mitä pihalle on ilmestynyt?”

Valmistele seikkailu kunnolla. Herätä lasten mielenkiinto, pidä mielenkiintoa yllä, ole itse täysillä mukana, kuuntele lapsia, muista päättää seikkailu jotenkin. Lopetukseen satsaaminen tärkeää. Lapselle tulee turvallinen tunne kun, asioilla on selkeä alku ja loppu.

Porukalla tekemään

”Yhteinen sävel ja sama tahti. Siinä on merirosvomiehien mahti!” Los Piratos

Ympäristön vaihtuminen

Mitä pienemmästä lapsesta on kysymys, sitä yksinkertaisempia voivat seikkailukasvatuksen elementit arjessa olla.

Pienelle alle kolmevuotiaalle lapselle on elämys jo ympäristön vaihtuminen päiväkodin pihasta lähimetsään. Vielä jos reppuun on pakattu pienet eväät ja ne luonnossa syödään, voi seikkailu olla hyvinkin kokonaisvaltainen.

Muurahaiskeon ihmettely...
Luonnon tarjoamat mahdollisuudet...

Pikku hiljaa kun lapset kasvavat, aletaan lisätä toiminnallisempia, seikkailullisempia ja virikkeellisempiä tavoitteita...

Kaiken takana on lapsen kokonaisvaltainen kehitys yksilönä sekä ryhmän jäsenenä!!!

Tekemisen vapaus ja mielikuvitus

Tärkeä osa seikkailukasvatusta lapsilla on itse tekeminen, oivaltaminen ja rohkeus kokeilla asioita.

Tärkeää metsäretkillä on jättää aikaa ja tilaa myös ohjattujen harjoitteiden lisäksi vapaalle leikille ja tutkimiselle, jolloin lapset voivat itse kehittää asioita. He voivat leikkiä, liikkua ja kokea kaikilla aisteillaan ympäristöä.

Luonnossa liikkuminen jo itsessään mahdollistaa motoriikan kehittymisen ja vahvistumisen, koska epätasainen ja vaihteleva maasto antaa siihen hyvät edellytykset.

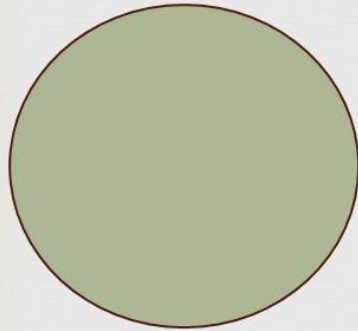
Ole avoin lasten ajatuksille ja ideoilla hyödynnä myös niitä.

Tutustumis- ja lämmittelyharjoitteet

Satamassa purjeita
nostettiin, hii hii hoi.
Kaikille soittimet ostettiin hii
hii hoi.....
Los Piratos

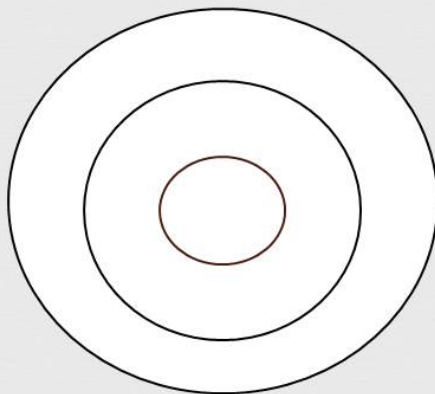
"Rytmirinki"

Lämmittely-/tutustumisharjoite.

Osallistujat ovat piirissä. Joku sanoo oman nimensä ja tekee jonkin liikkeen, toiset toistavat liikkeen yhdessä, sitten seuraava kertoo nimensä ja tekee liikkeen ja toiset toistavat, toiminnot aloitetaan aina alusta ensimmäisestä nimestä.... 1; 1,2; 1,2,3; 1,2,3,4; 1,2,3,4,5 jne. ensimmäisen nimeä ja liikettä toistetaan siis yhtä monta kertaa kun on osallistujia, tulee paljon toistoa ja liikkeet jäävät mieleen, sitten lopuksi voidaan lähteä kierros vastapäivään...

"Fiilistely-piiri"

Tavoite: Tutustuminen

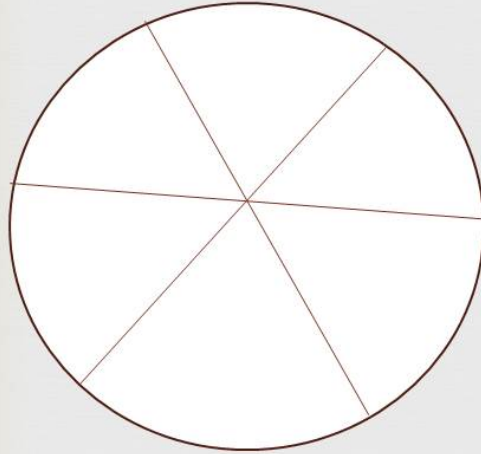
Piirretään vaikka ulos kentälle kolme sisäkkäistä rinkiä. Onnistuu niin talvella kuin kesällä ja myös sisätiloissa.

Kaikki leikkijät ovat uloimmalla ringillä. Ohjaaja voi tehdä väittämiä. Jos väittäjä pitää paikkansa täysin siirtyy leikkijä sisärinkiin, jos osittain keskimmaiselle ringille ja jos väittäjä ei pidä paikkaansa ollenkaan, jää uloimmalle ringille. Ohjaaja voi tietoisesti hajauttaa ja yhdistää. Kun leikkiä on tehty riittävän kauan, viimeisenä väittämänä esitetään sellainen asia, joka varmasti on kaikille tosi. Eli leikkijät pakkautuvat saman aikaisesti sisimpään rinkiin.

Riippuen leikkijöiden iästä voidaan sääntöjä muuttaa niin, että jokainen leikkijä vuorollaan voi esittää väittämän. Samalla leikkijät tutustuvat toisiinsa ja oppivat toisistaan jotain uutta.

"Lumihippa"

Poljetaan lumeen iso ympyrä vaikka lumikengillä. Ympyrässä voi olla esim. kuusi säiettä. Leikitään ympyrässä hippaa. Vain tampatuilla reiteillä on lupa liikkua. Leikistä tekee mielenkiintoisen se, että kavereiden kanssa voi joutua vaikka sumppuun.

Labyrintin voi hippaa varten tehdä myös johonkin muuhun kuin ympyrän muotoon.

Läpsy sanomalehti

Sanomalehti läpsy voi toimia mukavana tutustumisharjoitteena. Tehdään piiri, johon yksi menee sanomalehtikäärön kanssa keskelle. Reunalla olijoista joku sanoo yhden ringissä olevista nimen ja keskellä olija yrittää läpsätä tätä sanomalehdellä ennen kuin valittu henkilö ennättää sanoa uuden nimen piirissä olijoiden keskuudesta. Jos läpsääjä ennättää ensin, vaihtuu roolit. Leikkiä voi muunnella, esim. etunimi, sukunimi tai vaikka jokin vaatteissa oleva tunnusmerkki ym.

Yhteistoiminta- ja ryhmäyttämisharjoitteet

"Kaikki miehet mastoon!" käsky ääni
kajahtaa. Purjeita on liikaa, niitä alas
reivatkaa. Keula kohti tuulta, heti
nostakaa. Ruumaan tulee vettä, sitä
pumpatkaa!
Los Piratos

Selkään piirtämisviesti

Yhteistoimintatehtävä, kosketus

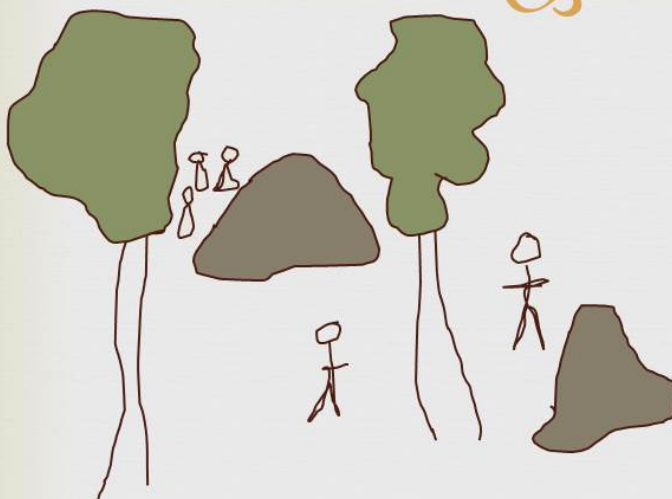
Osallistujat asettuvat peräkkäin riviin lattialle istumaan.
Jonon viimeinen piirtää edellä olevan selkään kuvion sormella,
joka piirtää sen seuraavan selkään jne.
Jonon ensimmäinen piirtää kuvan paperille ja
sitten verrataan kuvaa alkuperäiseen.
Vuoroa voi vaihdella.

Gordoninsolmu / ihmissolmu

Gordonin solmu on hauska ja haastava yhteistoiminta harjoite. Osallistujat joutuvat huomaamattaan tiiviiseen yhteistyöhön keskenään ja fyysinen läheisyys tulee ihan huomaamattaan. Tehdään osallistujista piiri. Sitten nostetaan kädet koholle ja lähdetään kävelemään piirin keskustaan päin. Jokainen ottaa sokin sokin jonkin osallisuuden käsistä kiinni, ei vierustoverin. Kun kaikilla on kädet jonkun osallisuuden käsissä. Yritetään avata muodostunut solmu. Joskus solmu voi olla hyvinkin haasteellinen avattava, mutta joskus purkautuu hyvin helposti. Siksi tehtävän voi tarvittaessa uusia, jos ensimmäinen versio on liian haasteeton.

"Miehistö laivaan"

Leikkijät valitsevat yhden piiloon menijän. Toiset jäävät laskemaan sovitusti vaikka 20 tai aikuinen voi tarvittaessa antaa etsintä luvan. Kun yksi on piilossa. Toiset lähtevät etsimään piilossa olijaa. Kun piilossa olija löytyy jää löytäjä hiljaa piilossa olijan viereen ja näin jatketaan niin kauan, että kaikki etsijät kököttävät piilossa merirosvolaivassa.

Kolme kättä kaksi jalkaa

Yhteistoimintaharjoite

Ryhmälle annetaan tietty määrä eri kehonosia, joita jotka saa koskettaa maata. Kaikkien ryhmäläisten tulee olla toisissaan tavalla tai toisella kiinni. Heidän tulee yhdessä keksien, miettiä asento jossa annettu ohje toteutuu. Esim. maahan saa osua kolme kättä ja kaksi jalkaa. Riippuen ryhmän koosta ja iästä tehtävää, voidaan vaikeuttaa ja helpottaa tarpeen mukaan.

"Kirsikkapuu"

Harjoite: Kirsikkapuu – yhteistoimintatehtävä

Tarvikkeet: männyn havunneulasia ja puolukoita + valittu puu

Ajankohta: syksy

Lasten kanssa metsäretkellä tehdään yhteistoimintatehtävänä "Kirsikkapuu". Valitaan puu, johon "Kirsikoita" laitetaan. Lapsille voidaan harjoitteen avulla opettaa yhteistoiminnallisuutta. Yhdessä tekeminen on kivaa! Yhteinen tavoite ja sama päämäärä eli tuotos/lopputulos.

Opetuksellisia tavoitteita voivat olla mm. pari, kaksi, värit, muodot, pinsettiotteiden vahvistuminen jne.

"Tilkkutäkki"

"Tilkkutäkki"

Yhteistoiminta harjoite

Tehdään oksista ruudukko maahan ja eri ruutuihin kerätään erilaisia luontoesineitä. Opetetaan, että mitään elävää ei saa repiä. Käyttää voi käpyjä, kiviä, oksia, havunneulasia maasta jne. Voidaan opettaa muotoja, värejä, määriä.

Aina kannatta luoda kehyskertomus siitä kenelle ja miksi täkkiä rakennetaan.

"Lumilinnat"

Lumilintojen rakentaminen on talvella mielenkiintoista ja mukavaa puuhaa.

Jokainen lieene joskus tehnyt lumilinnan lapsuudessaan.

Tässä esimerkissä on yhdenlainen ratkaisu lumilinnan rakentamiseen. Jos on sopiva suojakeli, mutta maasta ei saa tehtyä lumipalloja lumilinnan rakentamiseen, tämä sankkojen avulla rakentaminen on lapsista mukavaa. Tehdään isoja lumikakkuja ja niitä laitetaan päällekkäin.

Yhdessä tehden saadaan isoja kokonaisuuksia aikaiseksi.

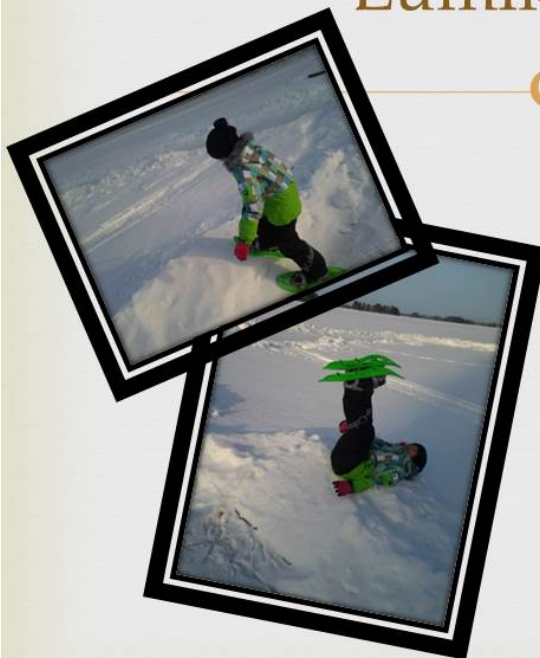
Sitten voidaan vaikka pitää avajaiskestit. Tähänkin puuhaan kun keksii kehyskertomuksen saadaan lisää pontta seikkailuun ja yhdessä tekemiseen.

"Majoja"

Majoja sisällä, pihalla, risuista, pressuista, vilteistä
mitä vain mieleen tulee...
Aina yhtä kivaa...
Ehkä retkievät omatekemässä majassa...

Lumikenkäily

Lumikenkäily on erinomainen liikuntamuoto lapsille.

Tutkimusretket lähiluontoon antavat lapsille uudenlaisen seikkailullisen kokemuksen ja motivoivat liikkumaan elämyksellisyiden siivittämänä.

Lumikenkäilyyn ei tarvitse erikseen latua ja siksikin on helppo toteuttaa monenlaisessa ympäristössä.

Lumikengillä on helppo tehdä metsään vaikka labyrinthi reittejä kun lapset kulkevat jonossa umpihangessa peräkkäin tai muotoja, kirjaimia lumeen jne.

Erilaiset leikit ja pelit sekä patikointi onnistuvat lumikengillä erinomaisesti.

”Draama ja eläytyminen”

Kai kuullut olet
seikkailuista
merirosvolaivan, sen
silmiesi eteen voisit
kuvitella aivan.....
Los Piratos

”Draamakasvatus ja seikkailu”

Draamakasvatuksen käyttäminen seikkailullisena elementtinä on erittäin suotavaa lasten kanssa. Tällöin juonellisuudella saadaan lapsen mielenkiinto heräämään. Saadaan tarvittavaa jännitystä, innostusta. Tarinoille on helppo aikuisen määritellä tekemisen aloitus, toimintavaihe ja lopetus. Lopetus on erittäin merkittävässä osassa, jotta siitä on taas helppo siirtyä takaisin arkeen.

Draamakasvatus antaa seikkailulle ja mielikuvitukselle siivet, aikuisen on helppo ottaa lapsilta tulevia ideoita mausteeksi seikkailuun, silti aikuinen määrittelee juonen kulun ja keston.

Viereisessä kuvassa on metsäpäiväkotivierailulla ”Rölli”. Toimintaan on sisällytetty musiikkia. (Musiikki, liikunta ja seikkailu)

”Ii-ii-intiaani”

Aikuisen heittäytyminen rooliin, on lapselle aina hauskaa ja innostavaa. Ei tule unohtaa antaa lapselle mahdollisuutta rooliin heittäytymiseen. Monenlaisista kehyskertomuksista voi saada lisämaustetta seikkailuihin kun heittäydytäänkin merirosvoiksi, intiaaneiksi tai vaikka metsän eläimiksi. Näin voi antaa mahdollisuuden haastaa lapsia miettimään erilaisia käyttäytymismalleja ja tapoja jne.

Nukketeatteria luonnon näyttämöllä

Nukketeatterin elementtien vieminen metsään on yksi mainio tapa tuoda uusia ulottuvuuksia metsäretkille. Luonto tarjoaa valtavan hienon näyttämön lavasteineen. Tarvitaan vain hieman mielikuvitusta, tarinaa, heittäytymistä ja rohkeutta kokeilla....

Myös luonnosta löytyvät kivet, kävyt ja kepit ym. toimiva aivan hyvin teatterivälineinä, ilman käsinukkejakin. Voi olla ”keppimerirosvo” ja ”käpypapukaija” ja vaikka kaarnalaiva toimivat jopa vielä paremmin luonnossa. Aikuisen on vain luotettava intuitioon asiasta. Lapsista on hauskaa kun aikuiset hassuttelevat....

Tähän kannattaa tarttua.....
Siispä vietä joskus hauska teatteripäivä luonnossa!!!

Luottamusharjoitteet

Meri joskus pauhaa hurjasti se
myrskyää, on silloin juuri hetki jolloin
kaipaa ystävää. Jos meitä onkin kaksi
olo muuttuu turvaisaksi, ei haittaa
vaikka myrskytuuli laivaa keinuttaa....
Los Piratos

Sokkoköysi

Sokkona oleminen on vaativa luottamusharjoite. Siinä poistetaan yksi aisti pelistä. Sokkharjoitteita voi tehdä pareittain, että toinen on opas. Köyttä pitkin kulkemalla, jolloin köyttä seuraamalla pääsee määränpään. Sokkona voi olla myös niin, että toinen sanallisesti ohjeistaa mihin suuntaan pitää liikkua.

Sokkharjoitteiden moninaisuutta kannattaa hyödyntää.

Jos on jo vähän isommista lapsista kysymys voi yhdistellä eri tehtävissä, että joku on sokea, joku mykkä ja joku voi sekä nähdä ja puhua, tämä on jo haasteellista, mutta ehkäpä antaa suuntaa että pienillä muutoksilla saadaan uudenlaisia harjoitteita. Tai kenties johonkin päällystön yhteisiin juttuihin, ryhmähengen luomiseksi....

"Lepakkoluola"

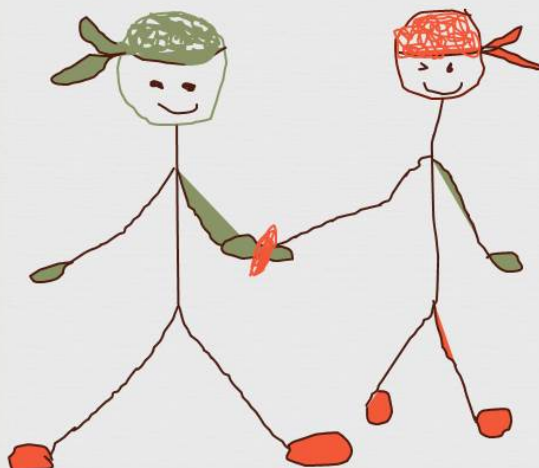

Luottamusharjoite
Sokkona oleminen

"Metsäautotien ylle kasvaneiden puiden oksista oli muodostunut tielle luola - lepakkoluola. Luolan läpikulkijan piti sitoa silmät ja toisten piti ohjailla köysien avulla kulkijaa läpi luolan, jossa oli maassa vielä käärmeitäkin. Oli jännittävää ja tarkkaa puuhaa."

Siamilaiset kaksoset

Siamilaiset kaksoset harjoitetta voi käyttää hyvin monenlaisissa tilanteissa. Vaatii lapsilta keskittymistä, toisen huomioimista ja yhteispeliä.

Ajatuksena, että joko parin kätet tai jalat on laitettu jollain kevyesti yhteen, tai vaikka sekä kätet että jalat. Riippuen miten haasteellinen tehtävä halutaan. Annetaan vaikka reitti mikä pitää kulkea yhdessä. Siamilaisia voi lisätä, vaikka koko ryhmä ketjuna, tai kaksi joukkuetta...

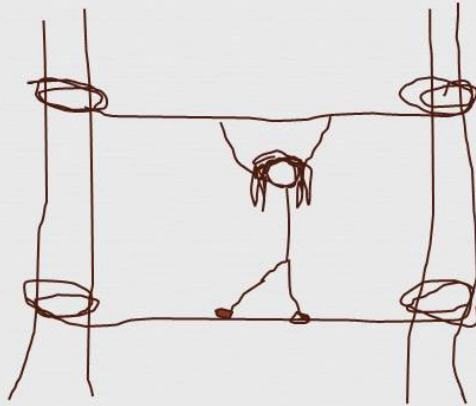
Rajattomasti mahdollisuuksia muunnella. Tässäkin voi toinen olla vaikka sokea ja toinen näkevä. Tai porukassa, ensimmäinen näkevä, loput sokkona.

Köysi harjoitteet

Ylä- sekä alaköysi; tällä on hyvä aloittaa lasten kanssa, jos jännitystä haluaa lisätä voi alaköyden alle maahan laittaa vaikka sinisen kankaan ja muutaman muovikrokotiilin ja ollaankin jo mielikuvitusseikkailussa....

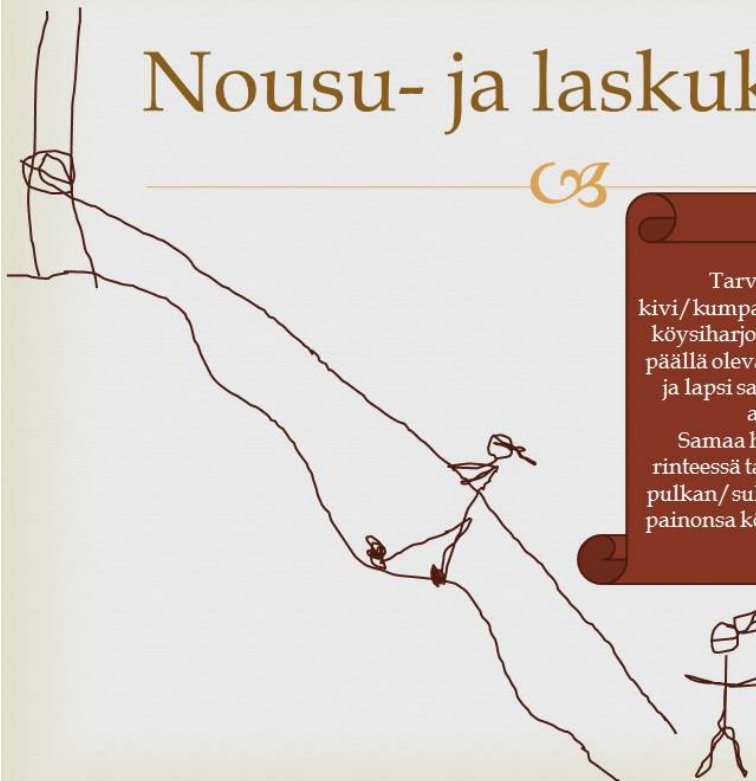

Nousu- ja laskuköydet

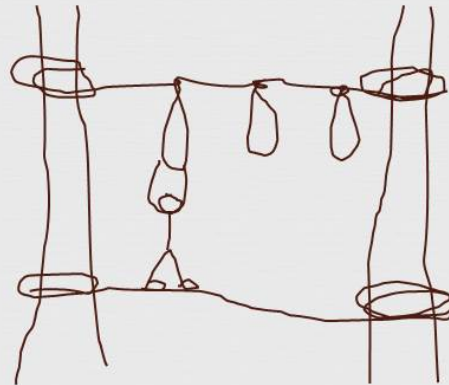
Tarvitaan jyrkkä rinne tai iso kivi/kumpare ym. Lasten kanssa voi tehdä köysiharjoitteita myös rinteessä. Rinteen päällä olevaan puuhun kiinnitetään köysi ja lapsi saa kiivetä rinnettä ylös köyttä apunaan käyttäen....

Samaa harjoitetta voi loivemmassa rinteessä tai ihan tasaisella maalla tehdä pulkan/suksien kanssa, lapsi vetää oman painonsa köyden avulla määränpäähän...

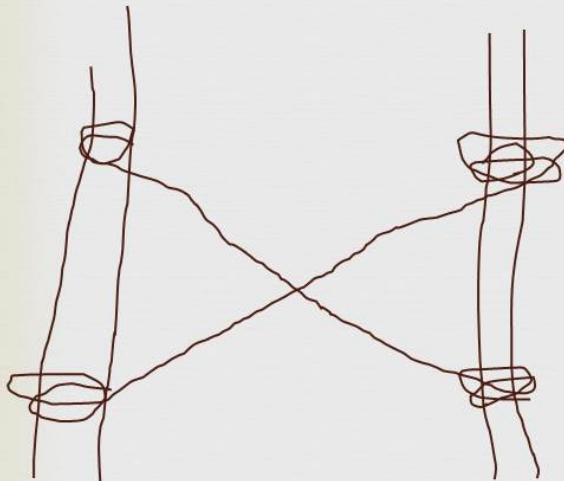

Köysiharjoite; apulenkit

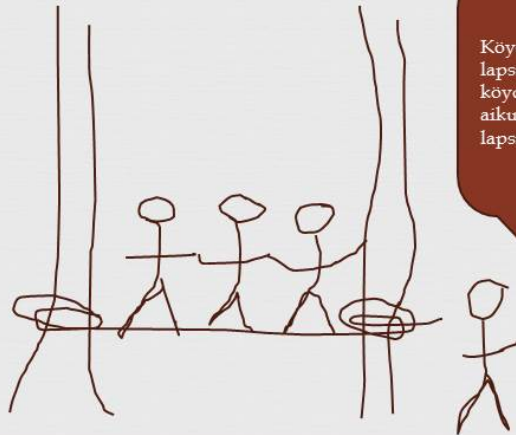
Köysiharjoitteet

Köysiharjoitteet on suurimmassa määrin luottamusharjoitteita.

Ohjaajan rooli korostuu ja turvallisuustekijät ovat keskiössä. Viereinen köysiristikko on todella vaativa, joten sitä kannattaa käyttää harkiten. Tämä voisi olla vaikka päällystön yhteiseen toimintaan sopiva. Lasten kanssa köysiharjoitteita tehtäessä voi apuna käyttää myös kypärää, jos tuntuu, että siitä saa turvaa ja toisaalta se voi lisätä jännitystä mukavasti...

Pelkkä alaköysi

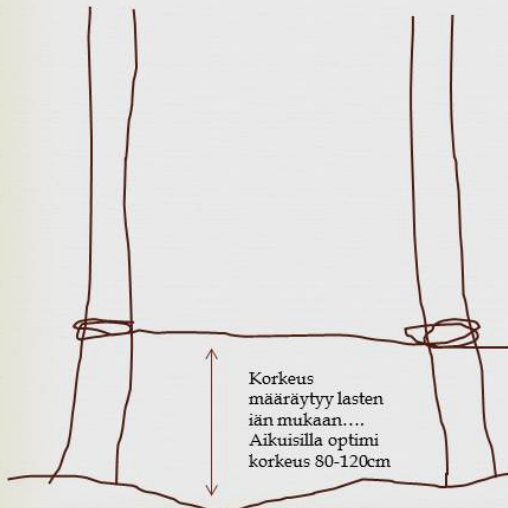

Köyden päällä kävely:
lapsi uskalsi nousta
köydelle ja luottaa että
aikuinen ja toinen
lapsi pitää kiinni.

Isompien lasten kanssa voi tehdä ryhmäharjoitteena kuten yllä....

"Ylitykset"

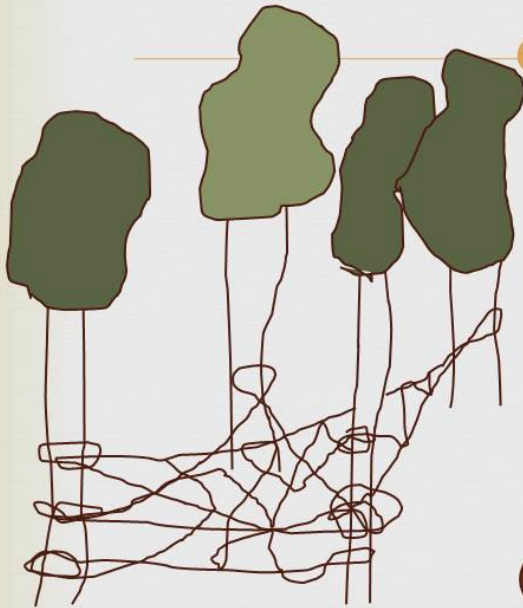

Luottamusharjoite

Kehyskertomuksena voi narua ylitettäessä olla, että se on sähköpaimenlanka. Ylitykseen käy myös mahdollinen aita tai muu vastaava.

Tehtävänä on ylittää este niin ettei kukaan osu siihen. Tarkoitus on, että este on niin haastava, että yksin ei pääse yli vaan tarvitsee ryhmän apua. Tulee fyysistä kosketusta ja yhteistyötä ryhmän kesken.

"Laserköydet"

Pyykkinaru käy hyvin tähän harjoitteeseen. Tehdään Vaakatasossa puiden väliin sokin sokin ristikko naruista.

Lasten tulee mennä ristikon läpi koskematta yhteenkään naruun. Jos naruun osuu täytyy aloittaa alusta. Myös ryhmän jäsenet voivat tarkkailla toisiaan tehtävän aikana ja kannustaa toimintaan....

Naruja voi laittaa vain yhteen tasoon tai niin, että on tosi matalia, joita ylitetään ja vähän korkeammalla joita on pakko alitella...

"Kiinnitetty / kiinnitetyt"

Tämä tehtävä voi toimia joko ongelmanratkaisutehtävänä tai luottamusharjoitteena, riippuen sovellutuksesta. Laitetaan pitkä köysi kiertämään tietty matka puiden ympäri tai valitussa maastossa. Osallistujille laitetaan vyötärön ympärille naru ja siihen kiinnitetään "lukkohaka", joka kiinnitetään myös kuljettavaan köyteen. Jos halutaan pari tai ryhmäharjoite, laitetaan osallistujien lukot vielä kiinni toisiinsa, jolloin osallistujat joutuvat tekemään tiiviisti yhteistyötä. Voi olla osaharjoite isommassa kokonaisuudessa tai leikkimielinen kisailu ihan irrallisena.... tarinaan upotettuna saadaan jo jännitystäkin aikaiseksi.

Ongelmanratkaisutehtävät

Vettä pulppuaa, laiva uppoaa, meistä tulee
kohta pelkkää hain ruokaa.

Laivamme saattaa upota, hyviä neuvoja
antakaa, kuinka voisimme miehistön pahasta
pulasta pelastaa?

Los Piratos

Esteestä selviäminen - sanomalehtivanne

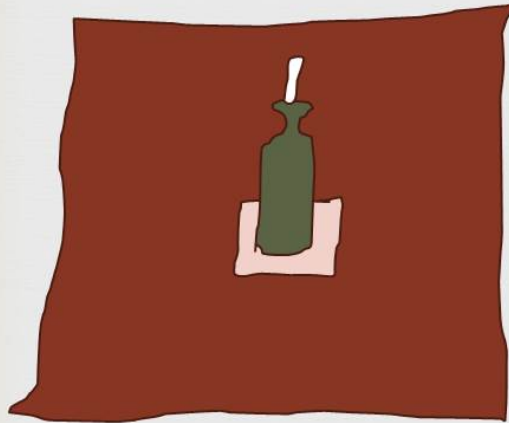
Metsäpäiväkodissa oli jokaisella
ryhmällä oma seikkailurata, joka piti
yhteistuumin selvittää. Radalla oli mm.

lankun / köyden päällä kävelyä,
köysirataa, sanomalehtivanne, joka
piti kivittää rikki. Radalla eteenpäin
johdattivat mustan koiran miehistön
lähettämät salaperäiset viestit.

Viimeisen rastin jälkeen jokainen
ryhmä löysi oman aarrearkun,
seikkailulippu, joihin jokainen sai
tehdä oman pääkallomerkkinsä tms.

Liput ovat olleet käytössä myös
muissa seikkailuissa. ☺

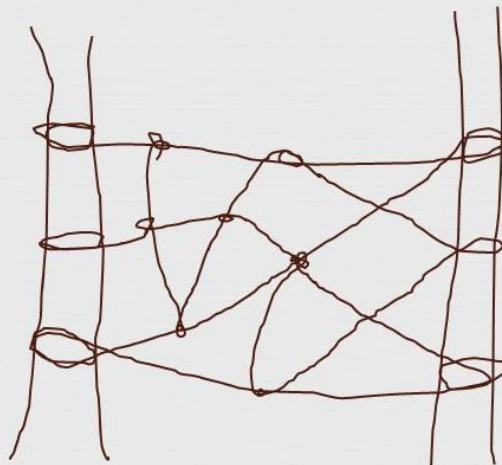
Myrkytetty maasto & pulloposti

Ongelmanratkaisutehtävä

Ryhmälle annetaan tehtäväksi ratkaista miten tietylle rajatulle alueelle laitettu pulloposti saadaan turvallisesti rajatun alueen ulkopuolella käyttämällä apuna vain annettua köyttä. Alueelle ei saa astua, se on myrkytetty tai voi olla upottava suo tms. Ratkaisu voi olla hyvin monenlainen.

Hämähäkin seitti

Luottamus ja ongelmanratkaisu harjoite.

Ryhmä menee hämähäkin seitin läpi niin, että vain yksi voi mennä yhdestä aukosta läpi.

Tehtävää voi vaikeuttaa niin, että jos verkkoon osuu joutuu ryhmä aloittamaan aina uudestaan.

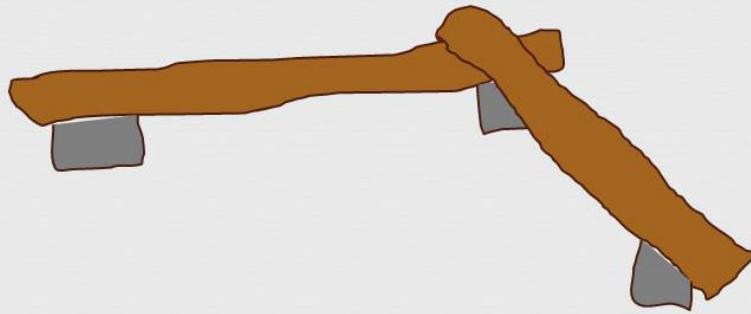
Turvallisuus on ohjaajan otettava huomioon.

Erilaiset esteet / radat

Ongelmanratkaisu tehtävä. Erilaiset radat, joihin annetaan tietty matka joka pitää ylittää, vaikka esim. suo. Tarvikkeina esim. kasa lautoja, betoniharkkoja ym. Niiden avulla pitää ryhmän liikkuu sovitettuun kohteeseen niin, etteivät he koske maahan. Kaikkien ryhmäläisten tulee päästä reitti. Ohjaajalle jää vielä se viimeinen kortti eli jos tehtävä on liian haasteellinen, voi ohjaaja antaa yhden ryhmäläisistä neuvon antajaksi tai avustajaksi ym. Jotta tehtävä saadaan onnistuneesti suoritettua.

"Juonellinen seikkailu"

Papukaija lensi kaarteeseen, lensi läpi
viidakon, löysi luun ja löysi
aarteeseen, löysi luurangon...
Los Piratos

"Nuotit hukassa"

1-päivä

Aloitetaan aamulaulu, mutta seinällä pelkkä nuottiviivasto (puutuu nuottiavain ja sanat) – ei voi laulaa – täytyy lähteä etsimispuuhiin (mennään ulos) – ensin etsitään avainta, joka aukaisee nuottiviivaston – metsästä löytyy monenlaisia avaimia (pahvisia; jakoavain, abloy-avain, g-avain, väärinpäin...) löytyy oikea g-avain – viedään paikoilleen

2-päivä

Etsitään nuotteja: pihasuunnistus – viedään löytyneet paikoilleen (paikat aikuinen miettinyt etukäteen)

3-päivä

Oma soitin: kitara maitopurkeista – purkeista löytyy muutama nuotti lisää – laitetaan paikoilleen – (aikuinen soittaa pianolla jo löytynyttä)

5-päivä

Soitetaan ja lauletaan biisiä – alkaa kuulua hirveää meteliä – huoneeseen saapuu herra "Melu" kattilankansia yms. Paukutellen ja huutaen ("Melu" on naamioitunut tunnistamattomaksi) – hän ei kestä kuunnella kaunista soittoa eikä laulua ja joutuu lähtemään pois ja sanoo ettei voi koskaan palata – herra "Melu" heittää jotain lapsille ja sientää pois – loput nuotit ja sanat löytyvät – biisi on valmis ja seikkailu selvinyt! – Herra "Melu" pussista löytyy myös jokaiselle seikkailijalle pieni palkinto

4-päivä

Muskari: soittoa omilla soittimilla (aikuinen kitaralla) – löytyy laulun sävel – puutuu vielä sanat: keksitään biisiin sanat (lapset keksivät) – harjoitellaan uutta laulua (muutama nuotti ja vähän sanoja vielä puuttuu) – soitetaan ja lauletaan myös muita lauluja

"Mustan koiran jalan jäljillä..."

"Mustan koiran tassun jäljet pitkin salaista polkua, tassun jäljissä erilaisia liikuntatehtäviä"

Piraatti-papukaijan etsintäseikkailu

Piraatti-papukaijan etsintäseikkailu: Kaikki ryhmät osallistuivat. Värisuunnistusperiaatteella etsitään rastit, joille johdattaa papukaijan pudonneet sulat (höyhenet). Jokaiselle rastille jokin liikunta-/yhteistoiminta-tehtävä, ja kun se onnistuneesti suoritetaan, saa mukaan palan – lopussa kaikilta rasteilta saadut palat yhdistetään, saadaan kuva papukaijoista ja viimeinen vihje, joka johdattaa aarrearkun luo. Aarrearkkuun on piiloutunut Piraatti-papukaija, joka on seikkailijoille palkinto. Jännitystä ja hauskoja tilanteita sekä onnistumisen elämyksiä riitti!

Karanneet kastemadot

Etsimisleikit ovat aina hauskoja. Tämä villalangan pätkillä tehtävä karanneet kastemadot voi toteuttaa oikeastaan missä vain. Levitellään iso määrä villalangan pätkiä ympäriinsä sovitulle alueelle. Lapset lähtevät etsimään kadonneita kastematoja. Kehyskertomukseksi voi vaikka kertoilla, että Kapu ja Kokki eivät voi onkia ruokaa, jos matoja ei löydy tms.

Metsäpäiväkoti

Monesta osakokonaisuudesta rakentuva seikkailupäivä. Siihen oleellisena osana kuuluu puolijoukkueiteltassa nukkuminen sekä ulkona kenttäolosuhteissa syöminen. Päivään voi sisällyttää monia pienempiä seikkailun osatekijöitä tai tehdä koko päivän mittaisen kehyskertomuksen, jonka mukaan seikkailupäivä etenee.

Metsäpäiväkoti & leiripäiväkoti

Metsäpäiväkoti on syksyisin Aarresaari-päiväkotien teemapäivä. Silloin miehistö pakkaa jo kotisatamasta makuupussit ja kumisaappaat sekä sään mukaiset varusteet mukaan. Päälystö on keksinyt monenlaista toimintaa metsäpäiväkotipäivään, seikkailuratoineen, musiikkihetkineen, syömisineen ulkoilmassa sekä päiväunien nukkuminen puolijoukkueiteltassa. Joka vuosi uudet seikkailut odottavat metsäpäiväkotiin tulevia seikkailijoita!!! Leiripäiväkoti koittaa aina kevään kynnyksellä, silloin seikkaillaan myös ja miehistöllä on mahdollisuus jäädä yöksi päiväkotin päälystön luotsatessa touhuja.

"Hullut päivät"

"Hullut päivät" katkaisevat talven pakkaset mukavasti. Päällystön mielikuviutus rajana toiminnalliselle sisällölle. Heittäytyminen kesäisiin tunnelmiin, pöydillä tanssiminen keskellä talven pakkasia on kevättalvinen väriläiskä toiminnassa.

"Maja Kapulle ja Kokille"

"Metsäretki safiirien kanssa, tarinan (kadonneiden kultarahojen arvoitus) siivittämänä rakensimme oksista kiven koloon Kapulle ja Kokille majan."

Luokittelemattomia ajatuksia seikkailun mausteeksi....

Täällä etsii merirosvoja
kulta-aarretta, merirosvoja,
täällä etsii merirosvoja
yy kaa koo nee vii,
et saa niitä kii...
Los Piratos

"Lumi"

Talviset lumileikit antavat mahdollisuuksia vaikka mihin, mielikuvitus peliin ja lumirakentamaan...
Lapset nauttivat kun saavat isoja lumirakennelmia aikaiseksi, aikuinen auttaa ja on mukana. Yhdessä tekeminen on kivaa...

Suunnistus / geokätköily

Suunnistus erilaisine teemoineen liitettyinä luontoon toimii hyvin seikkailukasvatuksenkin osana. Geokätköily on mitä parhainta jännitystä lapsille. Geokätkörasiasta käy vaikka margariinirasia ja sinne vihko, johon geokätkön löytäjät voivat kirjoitella säästä, löytäjistä, päivämäärineen ym. ja jokin mahdollisesti vaihdettava tavara, motivaattoriksi.

Viilipurkin kansi suunnistus

Kerätään viilin/margariinin ym. kansia. Niin paljon, että niitä riittää lapsille raaputettavaksi. Aikuinen raaputtaa ympäristöstä muutamia "suunnistuskortteja" Lapset yrittävät löytää pinnan jota on raaputettu. Mihin jälki kuuluu.

Heille voi antaa oman raaputtamattoman kannen, johon lapset voivat kokeilla onko pinta oikea. Ulkona varsinkin on paljon kiinnostavia pintoja. Tiili/puuseinä, kaivon kannet, puunrungot ym.

Luontotaideteos

Luontotaideteos voi olla ryhmätyö tai yksilöharjoite. Yksilöharjoite on tavallaan hiljentymistäkin omaan tekemiseen ja sen miettimiseen.

Luontotaideteoksista voivat tekijät kertoa mitä ovat tehneet, mikä on teoksen nimi ja voidaan pitää ns. taidenäyttely....

Värikartan kanssa metsässä

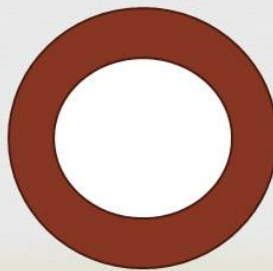
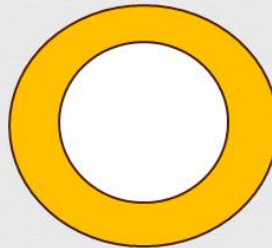
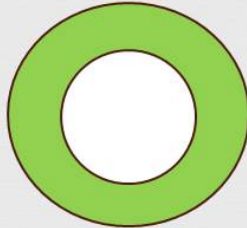
Metsässä liikkuesssa voi havainnoida monenlaisia asioita. Värikartan avulla metsässä liikkuminen tapahtuu tutkien, ihmetellen, oivaltaen ja liikkuen. Lapsi saa samalla liikuntaa ja oppii uusia asioita havainnoi ympäristöään.

Pienillä asioilla saa uudenlaisia vivahteita metsässä liikkumiseen. Tällaisilla harjoitteilla saadaan tiedollisen opetuksenkin tavoitteita toiminnalliseen muotoon.

Tehtävän voi tehdä myös pareittain, jolloin saadaan vuorovaikutusta tehtävään lisää.

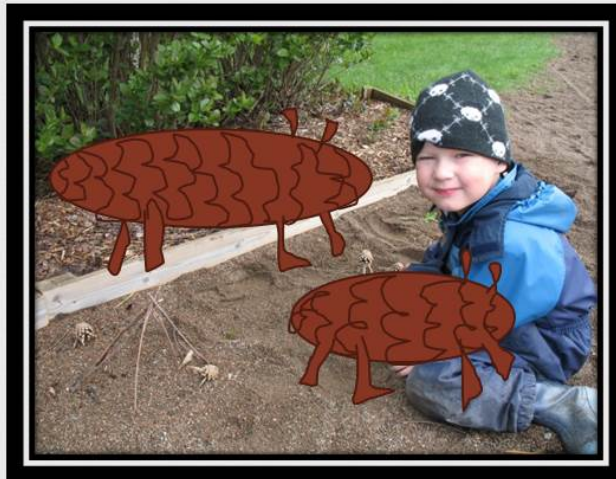

Jahtaa värejä

Jahtaa värejä, on hauska leikki lapsille. Tehdään kovasta pahvista pahvikiekkoja eri väreistä. Vihreä, keltainen, ruskea, punainen jne. Keskusta leikataan auki ja laminoidaan, jotta keskus jää läpinäkyväksi. Sitten metsässä jaetaan lapsille eri värisiä kiekkoja ja lapset lähtevät tutkimaan ympäristöä. Yrittäen löytää jotain mikä on saman väristä kuin oma kiekon reunus. Lapset voivat tutkia, mitä kaikkia värejä löytyy, kiekkoja voidaan vaihdella. Voivat olla muunkin mallisia.

Käpylehmät

Miehistölle on kiva opettaa jotain omasta menneisyydestä. Miehistön jäsenet ovat innokkaita kuulemaan tarinoita myös siitä millaista päällystön lapsuus on ollut, mitä silloin on leikitty ja ehkäpä sieltä syntyy uusia ideoita ja ajatuksia luontoleikkeihin....

Voikukan lehdellä piirtäminen

Viereisessä kuvassa on piirretty voikukan lehdellä. Tämä kädentaidollinen tekeminen sopii hyvin kevätkesään ja kesään.

Voikukanlehdestä kääritään mytty, jolla piirretään. Lehtivihreä säilyy hyvin huokoisessa paperissa.

Voit myös syksyllä kokeilla mustikalla maalaamista ym.

Tärkeää on muistaa vaatteiden suojaaminen, jos mustikkaa käyttää värjätessä.

Kevään ensi merkit

Seikkailuissa kannattaa käyttää vuodenaikojen vaihtelua hyväksi. Lapsille on mukavaa kertoilla vuodenaikojen mukaisista vaihteluista. Keväällä voi lähteä etsimään kevään ensi merkkejä. Muuttolinnut, ensimmäiset leskenlehdet, sinivuokot jne.

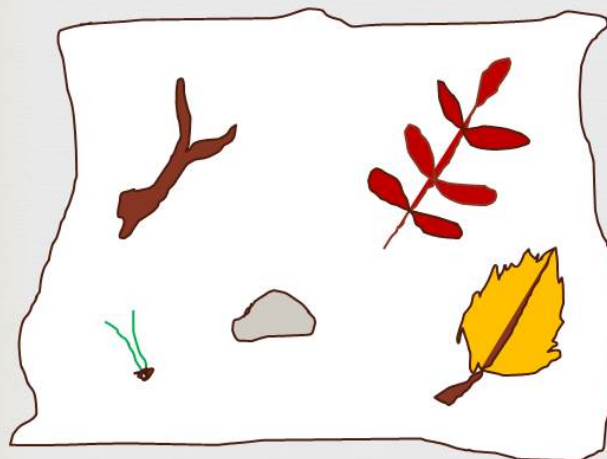
Lapset nauttivat löytämisen riemusta. Samatkin retkeilyreitit tuntuvat eri vuoden aikoina aivan erilaisilta.

Jäljet lumella

Jälkien metsästystä.
Etsitään erilaisia jälkiä.
Kenelle ne kuuluvat,
linnut, puput, oravat,
merirosvot....
Millaisia jälkiä minä jätän?

Keräilyliina ja aarteet

Keräilyliinaksi kannattaa ottaa metsään, jokin valkoinen alusta, vaikka lakananpala ym. Alustalle lapset voivat kukin etsiä metsästä luontoaarten. Voidaan sopia etsitäänkö värejä, muotoja, vai ihan mitä vaan. Sitten lapset tuovat jokainen aarteensa alustalle ja niitä voidaan tutkia.

Esineistä voidaan tehdä yhteinen luontotaideteos.

Esineillä voidaan leikkiä luontokim-leikkiä. Yksi ottaa jonkin luontoesineen pois sen jälkeen kun esineet on nimetty. Toiset yrittävät arvata mikä esineistä puuttuu. Vuoro vaihtuu.

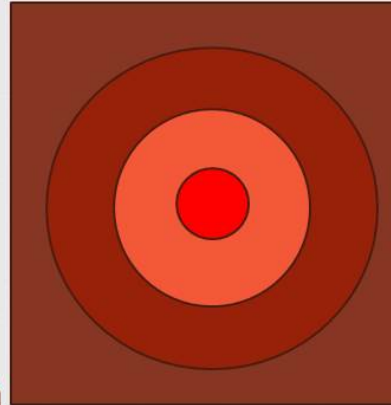
Voidaan leikkiä myös burr-leikkiä. Yksi leikkijöistä laittaa silmät kiinni, toiset valitsevat yhden luontoesineen. Lapsi joka on pitänyt silmiä kiinni alkaa arvailla osoittamalla mikä esine on kysymyksessä. Toiset sanovat ääneen esineen, jota arvaaja osoittaa. Kun sovittu esine tulee kohdalle kaikki huutavat kuorossa; "Burr".

Kanuunankuulavesi-ilmapallot

Seikkailun yhdeksi rastitehtäväksi voi lämpimänä päivänä ottaa vesi-ilmapalloja. Kanuunankuula tehtävä on aina yhtä riemukas ja hauska. Tehdään vanerista tai jostain vastaavasta kova maalitaulu, johon yritetään osua. Keskelle voi laittaa vaikka "pääkallon" tai jonkin teemaan sopivan kuva. Lapset oppivat samalla heittämistä esim. yläkautta, alakautta jne.

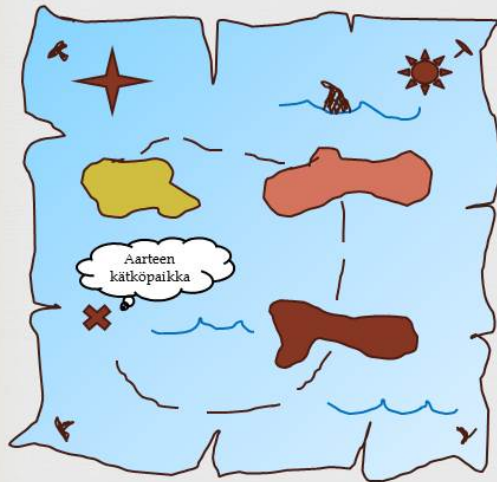
Pulloposti

Merirosvohenkinen pulloposti-viesti toimii hyvin seikkailun aloituksena ja seikkailuun virittäjänä.

Saimme pullopostina avunpyynnön ja se johdatti meidät kartan luokse. Suunnistamalla kartta osoitti mistä löytyi palikoita. Palikat sopivat kartan taakse symboleihin ja palikoiden kirjaimista muodostui viesti. Seuraavan seikkailun päämäärä.

"Aarrekartat"

Erilaiset Aarrekartat ovat hyviä mielikuvituksen ja seikkailun rikastuttajia. Kartta voi olla oikea maantieteellinen kartta, kuvitteellinen aikuisen tekemä tai vaikka itse tehty. Tärkeintä on, että siihen on sisällytetty kehyskertomus, jotta lapsen innostus herää tulevaa toimintaa kohtaan ja seikkailu pääsee valloilleen!

Luupit tutkimista varten

Joskus metsäretken voi pitää tutkimusretkenä, etsien pieniä mielenkiintoisia asioita. Luupit toimivat hyvin yksityiskohtien tarkkailussa. Muurahainen, puunrunko, hiekka ym. Näyttää suurennettuna aivan erilaiselta kuin paljaalla silmällä.

Muita varhaiskasvatuksen sisältöjä...

Tiedätkö saaren jonka rantaan aallot lyö?
Ei siellä häitä vaikk merellä ois yö.
Los Piratos

Varjoteatterin seikkailulliset mahdollisuudet

Välineiksi piirtoheitin tai tehokas pöytävalaisin, piirtoheitinkalvoja, siluetteja tai lasten kuvittamia hahmoja tai jopa ihmisiä...

Pienesti pahvilaatikon tai isosti lakanan avulla... Höystettynä musiikilla ja tarinalla saadaan upeita illuusioita aikaiseksi.

Sukelletaan mielikuvitusseikkailuun!!!

Metsämuskarit

Metsämuskareissa voi käyttää oikeiden soitinten lisäksi luonnosta löytyviä materiaaleja. Kepeistä klaveesit, kivistä lähtee kiva ääni, kuusen kävystä saa tikun kanssa kivan guiron jne. Lapsille kannattaa näyttää myös miten timotei-heinällä voi äännellä kuin kukko jne.

Kädentaidot

**Aarresaariuden motto voisi olla;
Mitä ikinä teet, tee se ilolla pilke
silmäkulmassa!**

Ripaus jännitystä, seikkailua, iloista mieltä ja sitä "Aarresaariutta", merirosvohenkisyttä ja yhteishenkeä. Kädentaitojenkin osalta teemoja voi värittää toiminnan sisältöjen mukaan.... Asioilla on jatkumo tekemisissä ja ne limittyvät kaikilla osa-alueilla toisiinsa tarinoiden ja tekemisen mukana.

Rauhoittuminen / purku

Missä rohkeuden on syy?
 Missä rohkeuden on syy?
 Laivalla on meitä monta,
 urheaa ja pelotonta.
 Siinä rohkeuden on syy,
 meissä rohkeuden on syy...
 Los Piratos

Luontokonsertti / Soloharjoitus

Soloharjoitus / rauhoittuminen
 Lapsille minuuttikin voi olla pitkä aika. Silti pysähtymistä kannattaa harjoitella. Yksi hyvä tapa on olla lasten kanssa "luontokonsertissa".

Jokainen lapsi etsii itselleen mukavan paikan metsästä. Sitten aikuinen antaa ajan, jolloin lapset vain kuuntelevat mitä ääniä kuuluu samalla rauhoittuen. Tarvittaessa voidaan purkaa lasten tunteuksia ja äänimaisemaa...

"Kelluvat tähdet"

Kelluvat tähdet on hyvä rauhoittumis- ja keskittäytymisharjoite. Tähtien sakarat taitellaan keskusta. Sinne voi halutessaan kirjoittaa jotain kauniita ajatuksia tai pyytää lapsia taitellessa ajattelemaan jotain kaunista mitä haluaa jakaa toisten kanssa. Tähdet lasketaan veteen johonkin esim. "taikalahteeseen". Kun rauhassa odotellaan tähdet alkavat avautua yksi kerrallaan ja lapsille voi kertoa että kauniit ajatukset vapautuvat sieltä kaikille yhteisesti.

Sadutus

Sadutus on yksi käyttökelpoinen tapa antaa lasten ilmaista tunteitaan, tuntemuksiaan ja purkaa kokemuksiaan esim. metsäpäiväkodeista ym.

Sadutuksen avulla aikuinen kirjaa lapsen tarinan paperille ja tarina voidaan tallentaa, esim. lapsen omaan kasvunkansioon. Aikuinen voi myös tarinasta päätellä, mitkä ovat olleet lapselle ne merkittävät kokemukset jossain seikkailussa ja mikä on ollut kivaa ja mikä ehkä jopa pelottavaa / jännittävää.....

Piirrättäminen

Lapsille on luontaista ilmaista itseään piirtämällä. Piirrättäminen jostain seikkailusta on mielekästä. Samalla lapsi voi purkaa paperille tunteuksiaan, ajatuksiaan ja mielikuvia ja tunnetilojaan tapahtuneista asioista. Tähän voi liittää myös sadutusta.

Yhteispiirtäminen

Yhteispiirtäminen on luova tapa ryhmässä piirrättää yhteisen aiheen tiimoilta lapsia. Jokaiselle annetaan paperi ja lapsi alkaa piirtää sovitusta aiheesta. Sitten myötöpäivää vaihdetaan papereita ja jatketaan toisen piirustusta. Papereita vaihdetaan niin pitkään, että jokainen on saanut piirtää toistensa papereihin. Lopuksi voidaan pitää vaikka taidenäyttely tuotoksista.

Lapsi voi myös kertoa tarinaa piirroksista, johon ovat osallistuneet kaikki yhdessä.

Retkieväitä itse tehden

Kokki tarttuu kauhan varteen keitot sillä keittää
 Pippurit ja yrttimausteet liemen sekaan heittää
 Letut vielä paistetaan ja suolat niistä maistetaan
 Jotta saatais laivaan herkkuruokaa
 Merimiehet, yhdessä huokaa
 Herkkuruokaa meille jo tuokaa!
 Los Piratos

Letut nuotiolla

Muurinpohjaletut ovat
 herkullisia ja nopeita
 valmistaa metsäretkellä jos
 on tulenteko mahdollisuus.
 Pienet paistinpannut, joissa
 on pitkä varsi, toimivat hyvin
 jo päiväkotit-ikäisellä jos
 haluaa itse valvotusti paistaa
 lettuja. Hyvä vinkki vaikka
 johonkin yhteiseen
 perheiltään!!!!

Banaanilaivat

Banaanilaivat on mukava ja ei niin tavanomainen tekeminen nuotion ääressä.

Tarvitaan paistotikkuja, rautalankaa ja banaaneja, lusikoita, suklaata ja hyvä hiillos.

Jokainen pääsee itse tekemään, kokeilemaan ja nauttimaan niin nuotiolla yhdessä olosta ja esim. herkullisesta jälkiruoasta.

Elävä tuli

Retkeily tarjoaa hyvät puitteet elämyksille ja seikkailuille.

Nuotiomakkara talvella on aivan erilainen kokemus kuin kesällä.

Toimintaan voi liittää turvallisuuskasvatusta.

Itse paistettu makkara voi olla itsetuntoa vahvistava tekijä.
"Minä tein itse ruoan."

Savunhaju vaatteissa antaa vahvan kokemuksen ja muistijäljen mieleenpainuvasta retkestä pitkäksi aikaa.

Tikkupulla

Kaksi tapaa tehdä tikkupullaa, toinen perinteinen, jolloin tikkuun kieritetään ohutta taikinapötköä kevyesti tikun ympärille. Valmistuu nopeasti nuotiolla.

Toinen tapa tehdä ainakin 3 cm paksuun "tikkuun", jolloin päästä tehdään umpinainen "tuppi". Kun Pulla on kypsä voidaan se irrottaa varovasti tikusta ja täyttää kermavaahdolla ja hilloilla ym.

Tikkupullataikina ohje:

3dl vehnäjauhoja
 $\frac{1}{2}$ tl suolaa
 2rkl sokeria
 2 tl leivinjauhetta ja kuivahiivaa
 1 $\frac{1}{2}$ dl vettä tai maitoa

Ruokailu luonnossa

Rohkeasti ulos syömään lasten kanssa.

Jos tulenteke mahdollisuutta ei ole, lämpölaatikot toimivat mainiosti ruoan kuljettamisessa, nakkisoppakin maistuu lasten mielestä monesti paljon paremmalle ulkona kuin sisällä pöydän ääressä. Käsidesi kannattaa kuljettaa metsäretkillä mukana.

Mukavia seikkailuja ja myötäisiä tuulia!

Jos onkeesi tarttui jotain tästä...
Mikäpä estäisi lisää asiaan perehtymästä...

Lisäpotkua seikkailuun...

Muutamia käytännön harjoitteita sisältäviä kirjoja:

Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. Helsinki: My Generation Oy.
Kangasniemi, Timo; Reitti, Mikko & Sillanpää-Reitti, Terhi 2009. Luonto- ja elämysliikunta. Opetushallitus ja koululiikuntaliitto. I-print Oy.
Kokljuschkin, Mikael. 1999. Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja, Kirjayhtymä Oy, Helsinki.
Valkeapää, Minna 2011. Pomppivat pavut. Ryhmätoimintaa pienille ja isoille. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu.

Muutamia perusteoksia teoriaa;

Karppinen S & Latomaa T. 2007. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Juvenes Print. Tampere.
Karppinen S & Latomaa T 2010. Seikkaillen elämyksiä 2. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Juvenes Print. Tampere.
Lehtonen, Timo toim. 1998 Elämän seikkailu. Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Gummerus Kirjapaino. Jyväskylä.
Outward Bound Finland ry i.a. Elämyspedagogiikka. <http://www.outwardbound.fi/experiential-learning>
Suomen nuorisokeskukset ry i.a. Seikkailukasvatus. <http://www.seikkailukasvatus.fi>
Telemäki, Matti 1998. Johdatus seikkailukasvatuksen teoriaan. An introduction to the theory of adventure education. Sarja B: Opetusmonisteita ja selosteita 11/1998. Oulu. Oulun yliopistopaino.

LIITE 2. KYSELYLOMAKKEEN SELITEOSA JA KYSELYLOMAKE

Hiio-hoi Aarresaari-päiväkotien päällystöläiset!

Minulla on ollut etuoikeus päästä taas kerran opiskelemaan. Tällä kertaa olen tekemässä opinnäytetyötä seikkailukasvatuksesta Pieksämäen Diakissa (AMK). Opinnäytetyöni tarkoitus on kerätä materiaalia Aarresaari-päiväkotien päällystöläisiltä seikkailukasvatuksesta ja sen toteuttamisesta Aarresaari-talojen arjessa. Olisin hyvin kiitollinen jos ajatuksen kanssa vastaisitte kyselyyn joka on ohessa. Eli jokaisen toivon vastaavan erikseen ja omilla ajatuksillaan. Kopioikaa kyselylomake ja kirjoittakaa vastaukset kyselylomakkeeseen ja lähettää ne allekirjoittaneen sähköpostiin viimeistään **20.12.2012**. Nostakaa esiin tärkeimpiä ydinkohtia. Tavoitteeni on kerätä vastauksista Seikkailukasvatuksen käsikirja Aarresaari-talojen käyttöön. Kokoan opinnäytetyöhöni arjen esimerkkejä siitä mitä seikkailukasvatus Aarresaari-taloissa on ja pyrin nostamaan esille ajatuksia myös siitä mitä seikkailukasvatus vielä voisi olla. Mukavia seikkailuja teille kaikille ja myötäisiä tuulia. Kiitos jo etukäteen vaivannäöstänne! Seikkailuissa tavataan!

Pullopostein:

Kati Nevalainen

Päiväkoti Aarrearkku, Varkaus

kati.nevalainen@aarresaari.fi

SEIKKAILUKASVATUKSEN JA ELÄMYSPEDAGOGIIKAN KYSELYLOMAKE

1. MITEN OLET HYÖDYNTÄNYT TYÖSSÄSI SEIKKAILUKASVATUS-
TA/ELÄMYSPEDAGOGIIKKA?
2. KERRO OMIN SANOIN, MIKÄ SEIKKAILUKASVATUKSESSA ON PAL-
KITSEVINTA LASTEN KANSSA?
3. KUVAILE ONNISTUNEIN SEIKKAILUKASVATUSHARJOITE, JONKA
OLET LAPSILLE VETÄNYT?
4. KUVAILE AJATUKSIASI SEIKKAILUKASVATUKSESTA?
5. MILLAISTA KOULUTUSTA/MATERIAALIA TOIVOISIT SEIKKAILUKAS-
VATUKSEN OSALTA?
6. JOS SINULLA ON JOKIN VALOKUVA TAI VASTAAVA TUOTOS SEIK-
KAILUKASVATUKSESTA, JONKA VOIT JAKAA TOISILLEKIN, OLISIN
HYVIN KIITOLLINEN, MUISTAEN KUITENKIN KUVAUSLUVAT YM.

”Kukaan ei ole matkustaja, kaikki kuuluvat miehistöön”

Kurt Hahn

LIITE 3. "SEIKKAILUN SIEMEN" - KÄSIKIRJAN PALAUTEKYSELYLOMAKE

Palautteet, jotka on kirjoitettu driveen 22.3.2013 mennessä
ennättävät opinnäytetyön tutkimusosan arviointiin....
Kaikki palaute on tärkeää!!!!

Ajatuksia Seikkailukasvatuksen käsikirjasta?

Tarpeellisuus?

Toimivuus?

Konkreettisuus?

Mitä toiveita sen kehittämiseksi tulevaisuudessa?